GHEORGHE SĂSĂRMAN

ORACOLUL

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

EDITURA TINERETULUI

GHEORGHE
SĂSĂRMAN

oracolul

SCAN: connieG
PRELUCRARE
şi editor al primei ediții digitale:
Costin Teo Graur
iunie 2011

EDITURA TINERETULUI

Desenul
copertei:
GHEORGHE
SĂSĂRMAN

răsăritul lunii

Apele deltei mureau aici. Fluviul își încheia călătoria, amestecîndu-se cu verdele salin și clar al talazurilor. Nisipurile țărmului contemplau nepăsătoare ultimele lui zvîrcoliri tulburi.

Hotelul era dincolo de far, departe de vechiul oraș de pe malul fluviului. Cînd am ajuns se înserase. Mi-am luat în primire camera și, cu o curiozitate firească, am ieșit în balcon. De la înălțimea etajului șapte puteam privi pînă dincolo de locul unde valurile modelau fața umedă a nisipului. Lumina se sfîrșea și, mai mult pe ghicite, încercam să deslușesc limita dintre apă și cer. Am rămas așa multă vreme, răcălat de răcoarea serii, privind în zare.

Într-un tîrziu, răsări luna. Oglinda mării sclipi, spulberînd întunericul.

Atunci l-am văzut pentru prima dată. Stătea nemișcat, chiar lîngă mal, silueta lui profilîndu-se difuz pe luciul frămîntat al apei. Privea și el tabloul vrăjit al răsăritului de lună. Ne despărțeau cîteva sute de metri.

Făptura aceea nebuloasă exercita asupra mea o inexplicabilă atracție. Am coborît și am străbătut a-

proape în fugă distanța care ne separa. Deși nu-l mai puteam vedea, mă liniștea gîndul că îl voi găsi pe mal, așteptîndu-mă. Dar cînd am ajuns acolo, dispăruse. Am rătăcit o vreme, singuratic. Să fi fost, oare, o simplă vedenie, o iluzie provocată de interferența neguri-lor ? Forme bizare, proaspăt întipărite în nisip, îmi risipiră curînd orice îndoială : dreptunghiulare, late și nu prea adînci, ele păreau ciudate urme de pași.

M-am oprit. Ideea îmi părea cu totul absurdă și, totuși, asemenea urme nu puteau fi lăsate decît de tălpile unei mașini umblătoare, poate ale unui robot. Un val mai puternic, gata să mă ude, le șterse conturul. Urmă îndată altul, și încă unul, iar cînd apa se retrase, urmele pieriseră cu totul.

Eram tulburat. În noaptea aceea, m-am culcat tîrziu și n-am izbutit să adorm. Mi-am amintit o discuție purtată cu puțin timp în urmă. Mă întîlnisem, într-un club, cu un vechi prieten, care deși lucra într-un important institut de cercetări, rămăsese un visător. Susținea că un creier electronic va putea dobîndi, prin creșterea masivă a numărului de celule, proprietăți noi, care să-l apropie, să-l identifice chiar, cu creierul omenesc. L-am contrazis, aducîndu-i toate argumentele posibile. I-am declarat că nu cred în posibilitatea mașinilor capabile să gîndească și am încheiat spunîndu-i că un robot nu se va îndrăgosti niciodată. A zîmbit într-un fel al lui, care însemna că n-am reușit decît să-l amuz.

Mi-am amintit de această discuție deoarece împrejurările prin care trecusem veneau să confirme ipotezele formulate de prietenul meu : un robot care admiră răsăritul lunii pare să nutrească sentimente... Or, eu nu voiam să admit în nici un caz una ca asta.

La un moment dat mi-am zis că, desigur, mă înșelasem : urmele pe care le-am văzut aveau, probabil, o cu totul altă proveniență. Ori poate că silueta aceea confuză n-a existat decît în închipuirea mea. Ajuns la acest punct, am izbutit să adorm și cred că aș fi dat uitării toate frămîntările mele dacă peste cîteva zile nu l-aș fi întîlnit din nou.

Ieram pe terasa hotelului, cu gîndul de a înregistra cîteva imagini panoramice. Cînd am pășit pe ultima treaptă, am ridicat ochii și, uimit, am descoperit o făptură metalică, întrucîtva asemănătoare roboților de ultimul tip. Stătea neclintit, rezemat de balustradă și privea. Era el.

Nu știu dacă mă băgase în seamă ; eu însă eram hotărît să-l cercetez cu atenție. Părea un robot ca oricare altul, și de la bun început mă îndoiam că el fusese atunci pe malul mării. Totuși, prezența lui pe terasă în această atitudine era ciudată.

M-am apropiat încet, cu gîndul de a-i afla identitatea. Dar obișnuita inscripție de pe umăr lipsea.

S-a întors pe jumătate spre mine și m-a măsurat din cap pînă în picioare. Avea o ușurință deosebită în mișcări. Două lucruri mi-au reținut însă atenția în mod deosebit : mîinile și ochii. Avea mîinile minuțios alcătuite, cu numeroase articulații, care le asigurau o extraordinară mobilitate. Ochii erau ceva mai apropiați decît la alți roboți și păreau să aibă o structură complicată.

— Frumoase locuri...

Vorbele acestea sunau de parcă ar fi contemplat încă răsăritul lunii. Aș fi vrut să-l întreb, dar îmi părea ridicol. Fusesem obișnuit să consider că orice apreciere estetică presupune prezența psihicului, a conștiinței. Iar în fața mea stătea o mașină.

O fi una dintre formulele lui de politeţe — mi-am zis. Abia atunci am observat că ţinea în mînă o floare. O garoafă roşie, proaspătă şi înfoiată. Mi-o întinse :

— Vrei să-mi faci un serviciu ?

Tot mai mirat, am luat floarea şi i-am răspuns maşinal :

— Cu plăcere...

— Miroase-o !

M-am lăsat condus de vocea aceasta, inexpresivă, rece şi, apropiindu-mi garoafa de nări, i-am inspirat îndelung parfumul.

— Te rog să-mi descrii ce simţi !

În clipa aceea o înfiorare îmi străbătu tot trupul. Mi se părea că robotul tînjeşte după o viaţă adevărată, că e conştient de nenorocirea lui de a nu se fi născut om. Am început să vorbesc. Nu mai ţin minte ce i-am spus, dar am adunat în cuvintele mele toată emoţia de care eram în stare.

Am tăcut. I-am înapoiat garoafa ; el s-a apropiat de scară şi a început să coboare. Înainte de a dispare şi-a întors capul spre mine :

— Erau florile mele preferate...

Am încremenit. El şi-a continuat drumul şi în curînd am auzit uşa liftului trîntindu-se. Mi-am amintit un străvechi basm oriental : un împărat se reîncarna într-un cîine. De astă dată, însă, sufletul părea să-şi fi găsit noul lăcaş nu într-un animal, ci într-o simplă maşină.

Prostii !

Îmi dădeam seama că îi pierd urma pentru a doua oară şi am luat-o la goană. Am intrat în cel de-al doilea lift, cu gîndul să cobor. Nu ştiam la ce etaj să mă opresc. Am căutat zadarnic să aflu unde locuia : portarul nu-l văzuse şi nu ştia nimic despre el sau nu

voia să spună. Un fel de presimțire mă făcea să mă tem că nu-l voi mai vedea niciodată.

Totuși, în aceeași zi l-am reîntîlnit. Mă întorceam la hotel, venind dinspre plajă. Mergeam, ca de obicei, pe un drum ocolit, care trecea pe lîngă ultimele bălți ale deltei. Pe apă pluteau nuferi ; broaștele nu începuseră să-și cînte încă melopeea nocturnă.

Retras de la drum, îndărătul unui șevalet, cineva picta. Se auzea o melodie. M-am îndreptat într-acolo : era chiar el, cel pe care îl căutam. M-a salutat și m-a invitat să iau loc pe un trunchi de salcie. Picta în picioare, ușor aplecat spre pînză, fredonînd mai departe.

Eu tăceam. Acum nu m-ar mai fi putut mira nimic. Știam că de astă dată voi afla totul.

Priveam formele din care se năștea viitorul tablou. După toate probabilitățile, robotul picta răsăritul lunii...

Am devenit mai atent. Îi urmăream mîinile cum poartă cu precizie și îndemînare penelul, răspîndind pe suprafața pînzei pete de culoare care se interferau în tonuri sublime, țesute parcă de-a dreptul din lumină. Căpăta viață o a treia dimensiune. Ceva mi se părea cunoscut, extrem de cunoscut.

Brusc, mi-am dat seama ce anume : robotul folosea maniera unui pictor celebru, care murise cu puțin timp în urmă într-un accident stupid. O vagă bănuială mi se strecură în suflet. Îmi amintii știrile publicate atunci în legătură cu încercările medicilor de a-l smulge din ghearele morții. Din nenorocire, trupul îi fusese complet zdrobit. Urmărisem, ca într-un coșmar, strădaniile specialiștilor, lupta dusă pentru a salva creierul artistului, zecile de propuneri, sosite din toate colțu-

rile lumii. Pînă cînd, prins în vîrtejul grijilor zilnice, pierdusem șirul știrilor.

Am reconstituit acum, în imaginație, căutările neobosite, eșecurile, nopțile de veghe, primele succese. Eforturile uriașe de acomodare la un cu totul alt mod de a trăi. Întrezărisem răspunsul tuturor nedumeririlor. În fața mea, sub luciul metalic, viețuia, probabil, un om.

Am înălțat privirea. El își feri ochii.

Și n-am mai întrebat nimic.

pastila de antinevralgic

Trebuia să scriu un articol despre arhitectura viitorului. Primul meu gînd a fost să mă refugiez în bibliotecă, unde urma să îmi administrez un substanțial material documentar. „Către un urbanism spațial", „Arhitecturi vizionare", „Proiecte fantastice", „Casa de mîine", titlurile și cuprinsurile mi se perindau prin fața ochilor, pînă cînd o durere perfidă mi se cuibări sub tîmple : primejdia unei indigestii cerebrale devenea iminentă. Tocmai îmi fusese prescrisă o cură de relaxare și, îngrijorat de apariția nedoritului semn, am scos din buzunar un flacon și am înghițit o pastilă. Era cel mai banal antinevralgic.

M-am pomenit, brusc, în mijlocul unei cîmpii destul de bine nivelate. Soarele abia răsărise și m-am mirat că nu simt boarea rece a dimineții. Aerul nemișcat avea o temperatură moderată, ceea ce mă făcea să nici nu-i percep prezența. M-aș fi declarat mulțumit, căci durerea de cap îmi trecuse, dacă peisajul pustiu nu m-ar fi făcut să bănuiesc că nu totul e tocmai în regulă. În clipa aceea mi-am dat seama că cineva mă privește. Am întors capul. În spatele meu stătea o făptură care la prima vedere părea despuiată de tot. Era

o femeie. S-a apropiat de mine, privindu-mi hainele cu o curiozitate de-a dreptul inadmisibilă pentru o necunoscută. Atunci am văzut că formele ei, de o perfecțiune academică, erau învești în într-o aureolă ciudată, mereu schimbătoare, străvezie și totuși opacă.

Nu mă socoteam de loc încîntat de perspectiva de a fi supus unei cercetări atît de minuțioase și indiscrete, așa că am tușit cu demnitate, arătîndu-mă, prin aceasta, gata să încep o conversație ce-mi părea a fi singura ieșire onorabilă din situația în care mă aflam. Tusea mea i-a sporit necunoscutei curiozitatea.

— Ce găsești atît de interesant la mine ?

— Aș jura — spuse femeia, cîntărindu-mă din priviri — că vii din secolul douăzeci.

Această replică echivocă nu reuși decît să-mi sporească nedumerirea.

— Nu-mi plac vorbele cu prea multe înțelesuri !

— Cum ai ajuns aici ? mă chestionă ea operativ, fără a lua în seamă că rămăsese pentru cîteva secunde complet goală, probabil ca urmare a unei defecțiuni tehnice.

Cu principii etice ca ale mele — de care, de altfel, sînt foarte mîndru — nu m-aș fi simțit în largul meu nici măcar printre nudiștii unei plaje din Mediterana. Cu atît mai puțin aici, în plină cîmpie, și în fața unei persoane care nu prea avea aerul că face helioterapie.

— În ce an sîntem ? am dat atunci glas unei întrebări caraghioase, ajunsă de neocolit.

— 41 042. Era noastră — adăugă ea repede.

Făcusem, deci, un salt spectaculos peste 39 074 de ani ! Blestemam, în gînd, controlul de calitate de la fabrica de medicamente. Ce-o să se aleagă acum de articolul meu ? Adică ia stai, mi-am spus, de ce să nu-l transform în reportaj ? Îmi și imaginam un titlu pe

cinci coloane, cu litere de-o şchioapă ! O bombă ! Trebuia să profit de ocazie. Nici prin cap nu-mi dădea că aventura mea ar putea fi ireversibilă.

— Fii amabilă şi spune-mi cum aş putea ajunge în oraşul cel mai apropiat !

Rămase o clipă pe gînduri, căutînd în memorie.

— Oraş... Nu, nu mai avem oraşe.

Ca să fiu sincer, vestea aceasta nu mă miră prea mult. Aglomeraţiile urbane deveniseră încă din veacul meu o adevărată calamitate şi o soluţie radicală se impunea încă de pe atunci. Iar dispariţia oraşelor ar fi fost — trebuie să recunoaştem — cea mai radicală dintre toate.

— Un ansamblu arhitectonic — am insistat totuşi — un centru, o grupare de edificii măcar !

De astă dată i-au trebuit minute lungi de gîndire. Între timp, mai apăruseră cîteva făpturi asemănătoare, purtînd acelaşi veşmînt, ţesut din raze de lumină. Noii veniţi mă priveau cu o curiozitate stînjenitoare, iar eu nu eram dispus să devin obiect de investigaţie. Acest soi de nemeritată batjocură mă scoate din sărite.

— N-avem edificii — veni, într-un tîrziu, răspunsul. Nu ne folosim de nici un fel de construcţii.

— Că aţi desfiinţat oraşele, mă rog, mai treacă-meargă. Auzisem de pe vremea mea că cineva ar fi propus să le construim... la ţară. Dar nu pricep ce v-a venit să lichidaţi arhitectura ! Asta îmi pare a fi o reîntoarcere în caverne ! Desigur, pe un plan superior, am completat eu, temîndu-mă să nu lezez susceptibilitatea celor prezenţi. În gînd însă, îmi spuneam că o asemenea revenire echivalează cu un fel de cădere în barbarie ; fără arhitectură, civilizaţia îmi părea de neconceput.

— Arhitectura la care te referi asigura, din cîte știm, ambianța favorabilă traiului — mi-au răspuns ei cu indulgență. Noi am creat această ambianță pe tot cuprinsul planetei.

— Și unde dormiți ? Aici, în cîmp ?

— De ce nu ? Aer curat, stele...

— Dar uzinele, fabricile ?

— Fiecare își prepară singur tot ce dorește.

Femeia desfăcu pumnul și în palmă îi apăru un fruct. Mi l-a întins. Ei bine, vă asigur că era delicios.

Mi-am amintit teancul de reviste, pe care îl luasem la răsfoit.

— Bănuiesc că ați păstrat măcar bibliotecile ?

— Avem cîteva centre de informații, instalate în cutiuțe cît un vîrf de deget.

Îmi epuizasem întrebările. Simțeam nevoia să meditez. Aș fi întrebat-o cum o cheamă, dar eram sigur că are un nume monosilabic și am preferat să tac. Am o adevărată repulsie pentru numele monosilabice. Mă mulțumii să admir tulburătoarea armonie a trupului ei fără cusur ; superioritatea politicoasă cu care mă trata devenise însă sîcîitoare. Pe calea logicii mele nu puteam, desigur, ajunge la nici un rezultat. Am devenit sentimental.

— Nu te copleșește nemărginirea aceasta ? Lipsesc proporțiile comparabile cu tine însuți, lipsește orice reper ! Arhitectura noastră răspundea totuși unei cerințe estetice. Nu simți nevoia de frumos ?

M-a examinat cu ochi inteligenți și, surîzînd amabil, mi-a răspuns :

— Nu pricep.

Îmi venise o idee :

— Roboți aveți ?

— Roboți ?

Femeia izbucni în rîs. O priveam intrigat, aşteptînd o explicaţie. Rîsul se transmise şi celorlalţi.

— Roboţi ? Păi, eu sînt un robot!

— Da — îmi răspunseră — noi toţi sîntem roboţi.

Interlocutoarea mea îşi lipi palmele de gît şi îşi ridică uşor capul de pe umeri.

— Priveşte !

Sub ochii mei, androizii începură să-şi demonteze trupurile. Spectacolul era înfiorător. Vă imaginaţi ce dramă era dacă, în scurta mea escapadă m-aş fi îndrăgostit, aşa cum se întîmplă de obicei !

— La naiba, am strigat, dar oamenii unde sînt ?

— Oamenii au pornit către stele. Din cînd în cînd îşi mai amintesc de bătrîna lor planetă şi atunci vin aici să-şi petreacă vacanţa. Pămîntul e muzeul civilizaţiei. Iar noi îl păzim, îl îngrijim.

Auzeam ca prin vis, cuprins de o ameţeală stranie. Cînd m-am dezmeticit, eram din nou în bibliotecă, în faţa revistelor. Cu androizii mă lămurisem cu cum stă treaba. Dar oamenii cum vor fi trăind oare ? Se lipsesc şi ei de adăpost, îşi duc viaţa de-a dreptul sub bolta cerească ?

Şi fără să mai stau pe gînduri, am mai înghiţit un antinevralgic. Efectul însă nu se arătă. Imaginea femeii-robot mi se destrăma rapid din minte. Hotărît să salvez cît pot din această aventură, am pus mîna pe toc şi am aşternut pe hîrtie rîndurile de mai sus.

Dacă aveţi cumva norocul să daţi peste o pastilă de antinevralgic miraculoasă, anunţaţi-mă, vă rog, şi pe mine.

r. u.-707 la strîmtoare

I

Pentru a înlătura orice confuzie care s-ar putea ivi, trebuie să vă prevenim de la bun început că R.U.-707 nu este, aşa cum s-ar putea crede, un dosar secret conţinînd planurile unei invenţii epocale. El nu este noua planetă artificială a lui Sirius şi cu atît mai puţin un pseudonim literar.

R.U. nu are umeri metalici şi braţe articulate, nu are un cap sferic din material plastic extradur, ultratransparent şi nici ochi cu sensibilitate la infraroşu. Nu poartă un trup bine legat pe nişte picioare cu 10 grade de libertate, iar pumnii lui nu cîntăresc 500 kgf, pentru că pur şi simplu nu are aşa ceva. Şi cu toate că numele lui a rezultat din prescurtarea cuvintelor „robot universal", n-are nici una dintre trăsăturile antropomorfice pe care aşa-zişii vizionari le atribuiau maşinilor automate.

R.U.-707, la fel ca şi R.U.-706 şi ca toţi ceilalţi şapte sute cinci care l-au precedat, arată cu totul altfel. Cum anume, o vom dezvălui atunci cînd va fi cazul. Deocamdată, e suficient să spunem, cu îndreptăţită mîndrie, că este în întregime produs în uzinele şi laboratoarele bătrînului nostru Pămînt.

N-am vrea să devenim plictisitori, dar tocmai aici şi nu altundeva e absolut necesar să amintim, măcar în treacăt, că R.U.-707 are un motor nuclear de zece mii de megawaţi, cu posibilităţi de deplasare în toate mediile cunoscute (inclusiv spaţiul cosmic şi cel subteran), că are şapte viteze, manevrabilitate absolută şi un gabarit redus faţă de alte tipuri cu caracteristici similare. Este dotat cu un sistem cibernetic cu autoprogramare şi autoperfecţionare, dispunînd de 217 456 325 707 celule, are cunoştinţe temeinice în domeniul ştiinţelor exacte şi al filozofiei, se descurcă uşor în literatură şi este un mare „amator" de artă. În timpul liber compune simfonii pe motive tradiţionale şi scrie un studiu despre viaţa roboţilor celebri.

În momentul de faţă, R.U.-707 se află încă în etapa de prelucrare. Trebuie să ştiţi că se pregăteşte în vederea apropiatei sale plecări pe o planetă dintr-un sistem solar situat în zona necercetată a Galaxiei. Totul va avea loc sub auspiciile Societăţii pentru Descoperirea Omenirilor Extraterestre (S.D.O.E.), care deocamdată îşi îndreaptă eforturile spre găsirea lungimii de undă a Cosmosului. Experţii susţin că aceasta va permite difuzarea unor emisiuni speciale, menite să stabilească o primă legătură cu respectivele omeniri, de a căror existenţă nu se îndoieşte nimeni, deşi în favoarea sa nu poate fi prezentată nici o dovadă serioasă.

După cum am mai arătat, R.U. învaţă. Vă veţi întreba, poate, la ce bun ? Ne vom mulţumi să vă răspundem printr-un citat din cuvîntarea — de altfel destul de interesantă — a lui B. Tulb, preşedintele S.D.O.E., ţinută cu prilejul plecării primului lot :

„Aceşti minunaţi R.U. vor purta suma cunoştinţelor noastre pînă dincolo de hotarele actuale ale Gala-

xiei. Ei pot traduce și retroversa orice sistem de comunicare logic. În acest fel, făpturile raționale cu care vor lua contact — și sînt sigur că aceste făpturi vor veni pînă la urmă să ne întîlnească — vor putea să intre de la bun început în posesia unor informații complexe în legătură cu omenirea noastră. O nouă dovadă a măreției geniului omenesc se naște azi. Materia, ajunsă la forma cea mai înaltă de existență a ei..."

Ne oprim aici.

Ar mai trebui, poate, pomenit faptul că ultima frază citată va juca un oarecare rol în desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Dar să nu anticipăm.

*

Oricine a călătorit, măcar o singură dată, cu expresul cosmic va înțelege, fără prea multă bătaie de cap, motivul pentru care pasagerii salonului 3 al cursei de Altair nu prea au chef de vorbă.

Pentru cititorii care n-au beneficiat de sus-pomenita plăcere, precizăm că în salon se află șapte călători — dintre care unul dispare, nu se știe unde, din zece în zece minute — pe care singurătatea i-a gonit aici din confortabilele lor cabine.

La o masă, trei indivizi încearcă, cu foarte puține șanse de reușită, să întrețină o conversație. Se vede de departe că fiecare este preocupat de cu totul altceva. Un fotoliu așezat, în mod inexplicabil, în mijlocul salonului este ocupat cu intermitențe de personajul enigmatic a cărui prezență în salon ridică dubii în privința numărului de pasageri.

Retrasă într-un ungher, o tînără care, după toate aparențele, abia și-a sfîrșit studiile universitare, își rotește privirea prin încăpere. Examinează critic fe-

țele celor din jur și, cu toate că ar putea constitui obiectul atenției generale, crede că reușește să treacă neobservată.

În fine, în partea opusă a salonului se găsesc alți doi, singurii care par a se cunoaște. Șed față în față și tac.

Sîntem în măsură să vă dezvăluim că tăcerea lor nu este întru totul lipsită de interes. Este cazul să fiți ceva mai atenți. Cum ar fi o indiscreție să-i rugăm să-și divulge numele, o să îi botezăm noi : Mel și Son.

O singură privire e suficientă ca să-ți dai seama că deși nici unul dintre ei nu scoate o vorbă, cel care tace mai mult este Mel. Dacă n-ar avea ochii deschiși, ai crede că doarme. Șușotelile nici nu le bagă în seamă, iar veșnicul du-te-vino al celui de-al șaptelea pasager îl lasă indiferent. Privește fix în fundul paharului pe care îl are în față. Pe obrazul său pistruiat nu tresare nici un mușchi.

Son e tipul opus. Urmărește cu un zîmbet condescendent conversația de la masa de alături și, din cînd în cînd, soarbe cîte o înghițitură din băutura lui preferată. O vreme bate ușor — fără zgomot — darabana cu degetele pe blatul mesei și își țuguiază buzele ca pentru a fluiera. Apoi aruncă o privire iscoditoare către fotoliul rămas din nou liber și ridică nedumerit din umeri. Tace foarte gălăgios.

Iată că, cu flerul lui caracteristic, a descoperit-o pe I, tînăra din colțul opus al salonului. Rămîne o clipă nemișcat, își golește repede paharul, și apoi, cu un aer familiar, se scoală și se îndreaptă într-acolo. I îi zîmbește. Îl poftește să ia loc.

Cei trei indivizi și-au curmat brusc discuția. Nici unul nu își întoarce capul. Unul cîte unul se ridică în picioare și părăsesc salonul. Bineînțeles, Mel n-a ob-

servat nimic și continuă să privească fix, în fundul paharului. Liniște. Totul a durat cîteva secunde.

— Prima călătorie ?

— Se cunoaște ?

— Nu... Dimpotrivă, ai aerul unei astronaute pensionare, într-o călătorie de agrement.

Izbucnesc amîndoi în rîs. Purtarea degajată a fetei îi impune lui Son o anumită camaraderie. Ar vrea s-o încurajeze.

— Nu-i cine știe ce. În definitiv lui Pascu i-au trebuit, cîndva, două luni ca să ajungă de la Pămînt la Marte.

Asta știe și ea. Știe oricine. Sînt cîteva date în istorie pe care nu le uiți nici în somn. I oftează :

— Pascu...

Ceea ce înseamnă : unde sînt vremurile acelea... Adică admirație, regret și puțină invidie.

Lui I omul ăsta îi inspiră o ciudată stare de imponderabilitate. Își amintește și îi spune (numai lui...) că nu i-a fost prea bine la plecare.

— Așa e la început.

Și Son îi descrie, cu lux de amănunte, cele dintîi drumuri ale sale.

— Acum m-am obișnuit.

Se și vede. Se socotește peste tot ca acasă. Prin urmare, își ia tonul confortabil de gazdă primitoare, dar ponderată :

— Vino să-ți arăt „Expresul".

— L-am vizitat.

— Și ?

— Nu-mi place.

Son e descumpănit.

— Bine, dar la ce te așteptai ?

I nu răspunde. Privește într-un anumit fel, din care se poate deduce că a citit prea mult ca s-o mai entuziasmeze așa ceva. Apoi, îl întreabă pe Son dacă a văzut vreodată o astronavă expediționară. Son a văzut. De foarte aproape. A și intrat înăuntru. Nu făcea parte din echipaj. Nu, nu era pe un cosmodrom. La Muzeul tehnic central. Pe Pămînt. Se poate vizita în fiecare zi între orele 11 și 19. Luni închis.

*

O școală pentru roboți nu seamănă decît foarte puțin cu una pentru oameni. Singura asemănare ar fi aceea că legătura cu elevii se realizează pe calea undelor electromagnetice. Încolo, totul diferă, începînd cu programa analitică și terminînd cu limbajul emisiunilor.

Școala la care învață ultimul lot de mașini R.U. este o clădire cu 30 de etaje, situată în apropierea sediului central al S.D.O.E. Personalul ei numeros cuprinde cele mai variate profesiuni. Materialul de bază este furnizat de cele cinci mari rețele de documentare și informații de pe glob. În fiecare ramură, un grup de specialiști programează selectoarele electronice care rețin elementele esențiale, determinante. În fine, un creier central sistematizează toate aceste date, le codifică și le transmite stației de emisie. Dar acesta ar fi numai ciclul întîi, de cunoștințe generale. Memoria fiecărei mașini cuprinde un număr de sectoare cărora, în paralel, li se dă o prelucrare specială, conform programelor concrete de îndeplinit. Aceste sectoare sînt plimbate prin institute de cercetări și laboratoare pentru a desăvîrși pregătirea informativă a creierului într-un domeniu precis al cunoașterii.

„Elevii“ sînt pe șantier. O comisie de experți ai S.D.O.E. s-a deplasat la fața locului pentru a constata dacă totul merge cum trebuie. Șeful comisiei, Kan, se întreține cordial cu lucrătorii de pe șantier. Aceștia, în număr de doi, nu împărtășesc întru totul părerea șefului în legătură cu necesitatea dublării stratului de protecție termică a reactoarelor. În schimb, au unele mici sugestii (ba chiar propuneri) privind sistemul de orientare telemetric.

— Și, de altfel, cum o mai duc elevii noștri ?

E întrebarea de rigoare. Kan știe că la întrebarea aceasta nici nu e cazul să i se răspundă. Îi vine și lui să zîmbească și dă să plece. Cei doi lucrători schimbă o privire plină de înțelesuri. Șeful devine atent. Aici se ascunde ceva.

— Nouă ni se pare...

— Lasă-mă pe mine. Nouă ni se pare că...

— Ce mai încoace-încolo ! 707 s-a... scrintit.

— Ce-ați spus ?

— S-a scrîntit.

— Ieri a recitat toată după-masa fragmente din „Romeo și Julieta“. La sfîrșit am avut chiar impresia că e pe cale să-și provoace o defecțiune, de parcă ar fi luat sinuciderea eroilor... în serios.

Kan a înțeles. De fapt, el a fost întotdeauna de părere că nu e bine să se meargă atît de departe cu creșterea capacității de acumulare a roboților universali. Apăreau premisele unor fenomene imprevizibile. Dar i s-a răspuns de fiecare dată că argumentele sale sînt pur teoretice, că nici un caz real nu le-a confirmat pînă în prezent. Acum are o confirmare.

Șeful comisiei de experți se interesează amănunțit de ciudățeniile comportării lui R.U.-707. Va cere în

primul consiliu tehnic limitarea capacității acestor mașini. Trebuia preîntîmpinată orice surpriză.

Cei doi lucrători devin dintr-o dată mai rezervați. Interesul subit al șefului nu le este pe plac. Schimbă din nou o privire semnificativă și, după ce mai adaugă cîteva fraze, bat în retragere.

— De fapt, nu e nimic deosebit. E vorba de un monolog — două... Pregătește, poate, o dramă muzicală.

— Iar povestea aceea cu autodistrugerea este o simplă figură de stil. Voiam să spun că recita cu multă convingere.

Kan le mulțumește pentru informații.

— Omenirea vă va fi recunoscătoare. V-ați făcut datoria.

Lucrătorii sînt îngroziți.

— Cred că ne-ați înțeles greșit !

Șeful rîde.

— Dacă se mai întîmplă ceva, comunicați-mi urgent !

A plecat. A plecat toată comisia. Cei doi oameni tac, obidiți.

— Cine ne-a spus...

— Tocmai lui ! Acum iar se vor opri lucrările. Iarăși vor trece două luni pînă se va stabili că e vorba de o confuzie...

— Să nu fie mai rău !

*

Desigur, meseria de mecanic electronist nu este cu nimic ieșită din comun. S-ar putea spune chiar că este banală. Dar pe Son nu l-a preocupat niciodată o asemenea problemă. Așa se explică cum, cu toate că tatăl său ar fi vrut să-l vadă astrofizician, iar mama

— cosmobiolog, el și-a văzut liniștit de pornirile firești ale copilăriei și adolescenței, iar cînd a trebuit să-și însușească o meserie, a ales-o la întîmplare. Moștenise însă darul de a pune suflet în tot ceea ce făcea și de aceea nu s-a văzut niciodată în situația de a se întreba dacă procedase bine sau nu. Tot ce i se întîmpla i se părea firesc și, uneori, avea chiar certitudinea că ar fi putut ști dinainte cum se vor petrece lucrurile.

Pe Mel l-a cunoscut la un club unde își petrecea, într-o bună zi, cele cîteva ore libere. Altfel poate nici n-ar fi aflat că există o societate care poartă straniile inițiale S.D.O.E. Mel i-a vorbit puțin. Dar Son și-a dat de îndată seama că nimic nu-l împiedică să se înregimenteze în rîndul lucrătorilor acestei societăți. Și cu aerul cel mai senin din lume s-a alăturat noului său tovarăș.

De la bun început totul a mers ca de la sine. Ai fi putut jura că Son n-a făcut altceva toată viața decît să verifice și să repare complicatele mecanisme electronice ale roboților. Au urmat stațiile automate și, imediat, primele zboruri cosmice.

De cum se cunoscuseră, deveniseră de nedespărțit. Lucrau mereu în aceeași echipă, completîndu-și de minune atît domeniile specializării cît și firile ; formau un cuplu ideal.

Mel știuse încă de mic ce voia să devină. Era un copil sîrguincios și ordonat. A fost întotdeauna printre cei mai buni elevi ai grupului, fără a fi vreodată cel mai bun. A ajuns un cibernetician apreciat, dar nimic mai mult decît un conștiincios specialist. Era convins că meseria lui este cea mai frumoasă cu putință. Ziua în care a fost chemat în rîndul S.D.O.E. a însemnat pentru el împlinirea unei lungi străduanii.

Aceste detalii, cu nimic exagerate, trebuie neapărat cunoscute de cei care vor să urmărească desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Deși la un moment dat chiar și ele ar putea să pară insuficiente.

*

În modestul amfiteatru din blocul 13 al orășelului S.D.O.E. domnește o atmosferă de sfîrșit de taifun. Bineînțeles, toate scaunele sînt la locul lor. Pe masa prezidențială se răsfață, fără cea mai ușoară cută, o cuvertură de electropluș vișiniu. Cana, pe jumătate plină cu apă, se rotunjește intactă lîngă paharul ei de cristal.

Sala e goală. Oamenii au plecat. Și totuși talazurile taifunului plutesc în aer. Centrala de condiționat n-a reușit să împrăștie tot fumul norilor. Dar poate fi o simplă iluzie.

Pipa aceasta din lemn înnegrit — oare cîte secole va fi dăinuit ? — este cea mai valoroasă piesă a celebrei colecții a lui Kan. Pipa aceasta, zdrobită, părăsită pe un pupitru, asemenea epavelor sfărîmate de țărm (o, istorie a navigatorilor !...), pipa aceasta, de care Kan nu se despărțea niciodată, e singurul indiciu al uraganului care a trecut. Și e copleșitor.

Cu cîteva minute mai înainte, ultimul om a părăsit sala. Cu o jumătate de oră în urmă, pipa era încă întreagă. Cu o oră în urmă, B. Tulb și-a început raportul privind rezultatele cercetărilor întreprinse în cazul lui R.U.-707.

S-a stabilit că nu fusese vorba decît de un simplu incident de montaj. Unul dintre circuitele de control funcționa cu întreruperi. Cîteva contacte erau insuficient asigurate. Totul a fost lămurit. Lipsurile sau remediat. S-a făcut o nouă revizuire a întregului lot.

S-au luat toate măsurile de siguranță. Orice surpriză este exclusă. Kan poate să fie liniștit. Iar peste o săptămînă va avea loc lansarea noului lot.

Știuse că așa se va termina. Așa s-a întîmplat întotdeauna. A fost considerat alarmist. Kan tace. Dar nu e și nici nu poate fi liniștit. Tonul ferm, ușor exaltat al președintelui îl enervează. Acum va urma binecunoscuta încheiere, făcînd referiri la forma cea mai înaltă de existență a materiei. Îi vine să se ridice și să plece. Toți îl privesc cu o vădită curiozitate. Da, o să plece. Mai mult decît atît nu poate face. Se simte nițel laș. Strînge pipa în pumni. Mai tare !

Kan a plecat. În sală au rămas sfărîmăturile înnegrite ale pipei. Și liniștea. Și oamenii. De la tribună, B. Tulb rostește grav :

— Se va întoarce.

Dar nici el măcar nu crede ceea ce spune.

*

În cursa de Altair există — ca în toate cursele extrasolare — un mic observator astronomic popular, al cărui aparataj automat, pus la dispoziția pasagerilor, oferă acestora posibilitatea contemplării universului în condiții de vizibilitate mult ameliorate față de cele planetare. Fără să constituie ceea ce se cheamă unul dintre principalele puncte de atracție, observatorul nu rămîne niciodată pustiu. Son și I mai au încă de așteptat pînă să le vină rîndul să privească prin marele telescop, așa că deocamdată se mulțumește să se apropie cît mai mult de panourile transparente ale pereților și să admire feeria cosmică așa cum se vede cu ochiul liber.

Să nu credeți cumva că discută despre mișcătoarele constelații ale firmamentului. Son îi istorisește o pă-

ţanie cu haz din primii săi ani de şcoală. I îl ascultă, dar pare să se gîndească în altă parte. Cu toate acestea, îl întrerupe din cînd în cînd cu cîte o înţepătură nevinovată şi îi zîmbeşte, Son şi-a isprăvit povestea şi se pregăteşte să înceapă alta. I îl opreşte :

— Uite, vezi steaua aceea mică de acolo ? şi îi arată cu mîna un punct aproape imperceptibil.

— Care anume ?

— În stînga aceleia galbene şi strălucitoare !

— În stînga... Da, o văd.

— Dar pe aceea de mai jos o vezi ?

Son îşi concentrează atenţia. În cele din urmă o găseşte. E atît de incertă, încît o zăreşte numai în răstimpuri.

— O văd.

— Dar pe cealaltă, de lîngă ea. Aceea mică de tot. În dreapta.

Son tace încurcat. De astă dată e sigur că nu mai vede nimic.

— N-o vezi ?

— Nu.

— Păcat.

Lui Son îi pare şi lui rău că n-o vede, şi nu mai ştie ce să spună. Dar I vorbeşte din nou :

— Vrei să-mi arăţi spre care dintre ele te duci ?

— E cam greu... Nici nu se vede cu ochiul liber. O să o căutăm la telescop.

Într-adevăr, le-a venit rîndul. Prin cîmpul optic trec dîre luminoase. Acum se pot distinge puncte izolate, care se deplasează tot mai încet. În fine, s-au oprit. La încrucişarea reticolelor scînteiază o mică pată gălbuie.

— Asta e.

Aplecată deasupra ocularului, I nu răspunde. Oare la ce s-o fi gîndind ?

— Vrei să vezi Soarele ?

Ea își înalță fruntea :

— Crezi că mi-e dor de Pămînt ?

— Nu. Te-am întrebat, așa.

— Atunci vreau.

O nouă fișă. Din nou dîre luminoase. Și o altă pată gălbuie. Trebuie să crezi. Să te emoționezi. Să te gîndești că în jurul petei aceleia roiesc puncte invizibile. Că acolo viețuiește o omenire. Cu toate că nu distingi decît o pată gălbuie, întru totul asemănătoare altora.

— I.

— Spune...

— Tu, încotro ?

— Așa...

— La întîmplare ?

— ...

— Nu te atrage ceva anume ?

— Mă atrage orice.

— Vrei să stabilim împreună un itinerar ?

Îl privește fix. Ce-și închipuie el ? !

— Nu. Mi-l găsesc singură.

Son ridică din umeri.

— Cum vrei.

*

Are loc lansarea lotului R.U. E momentul să vă descriem înfățișarea lor, atît de sumar expusă în primele pagini.

Ne aflăm pe platforma de lansare. Într-o aliniere perfectă, cei șapte membri ai lotului așteaptă semnalul de plecare. Fiecare R.U. este un colos, cîntărind cîteva

zeci de mii de tone. Un nespecialist s-ar putea înşela, crezînd că are de-a face pur şi simplu cu nişte nave cosmice pitice. R.U. seamănă, într-adevăr, cu aşa ceva. Numai că interiorul acestor nave nu conţine nici un fel de cabine, săli sau coridoare. Spaţiul este ocupat de reactor, motoare, creier, rezervoare şi acumulatori, dispozitive de adaptare la deplasarea în medii variate, mijloace de semnalizare, aparate de cercetare, prefabricate polivalente, utilaje universale şi alte sute de mecanisme şi materiale.

Maşinile care alcătuiesc lotul au ca program principal să intre în legătură cu eventualele făpturi gînditoare cu care ar veni în contact. În cazul absenţei unor asemenea făpturi, intră în funcţiune programul auxiliar de explorare şi valorificare a resurselor respectivului corp ceresc.

Cîţiva oameni străbat platforma, pentru o ultimă trecere în revistă. Apoi se îndreaptă către centrul de comandă. Aici îi aşteaptă vechea noastră cunoştinţă, B. Tulb, care conduce personal operaţiunile. Înainte de lansare, ţine să rostească cîteva cuvinte, care să se întipărească aşa cum se cuvine în memoria tuturora. Face apel la fraza sa preferată despre forma cea mai înaltă de organizare a materiei. Adaugă ceva în legătură cu posibilitatea iminentă de întîlnire cu alţi oameni, cu reprezentanţii unor lumi necunoscute. Se dă semnalul.

La cîteva mii de kilometri, într-o odaie spaţioasă, Kan urmăreşte, pe ecranul stereo-ului său cum una cîte una maşinile se saltă de pe platformă, ca să se facă apoi nevăzute. Urmează R.U.-707. Kan are o tresărire. Îşi aminteşte de „Romeo şi Julieta" şi o presimţire dureroasă îl cuprinde. Îi pare rău că s-a retras. S-a dat bătut.

Mai crede în dreptatea lui. Nu trebuia să plece. Era dator să lupte. Acum e cam tîrziu...

*

I regretă (pentru a cîta oară ?) că nu are un jurnal. Dacă ar fi avut, ar nota probabil cele ce urmează :

„Niciodată nu mi-a părut lumea atît de necuprins de mare. Totuşi, oamenii o străbat, nepotoliţi, în toate direcţiile. Tot soiul de oameni...

Tare aş vrea să ştiu cam ce crede Son despre mine. Cîteodată am impresia că mă priveşte ca pe un copil. Atunci îmi vine să nici nu mai vorbesc cu el. De ce să creadă că eu nu sînt în stare să-mi aleg singură un itinerar ? E doar propria mea călătorie.

De altfel, îmi face impresia că e un om de treabă. El nu e de vină că nu mă înţelege. Doar nici nu mă cunoaşte.

Celălalt e un individ ciudat. Uite, nu ştiu nici măcar cum îl cheamă. Dar mîine am să-l întreb. Sînt curioasă ce figură o să facă ! Are aerul că nu mă bagă în seamă. Şi doar mă vede că stau mereu de vorbă cu prietenul lui. Oare sînt prieteni, într-adevăr ?

Unde pleacă ei ? Son mi-a arătat steaua aceea. Dar nu mi-a spus mai mult. Şi mi-a fost teamă să-l întreb. Am înţeles eu cîte ceva, dar nu cine ştie ce. Mi-a vorbit despre meseria lui. Însă nu pricep ce să caute tocmai acolo, atît de departe ?

Pe navă sînt mulţi pasageri şi toţi sînt prinşi în treburile lor. Înainte de a-l întîlni pe Son, am cutreierat saloanele. Fiecare om era preocupat de ceva şi avea aerul că lucrul pe care îl face este cel mai important pe lumea asta. Cîţiva mi-au aruncat priviri scurte, din care am înţeles numai că le plac genunchii şi şoldurile mele. Unul m-a privit tare lung, încît îmi venea să-l întreb

dacă nu cumva e suferind. Nimeni n-a intrat în vorbă cu mine. Și nici nu simțeam nevoia.

Son s-a purtat de parcă m-ar fi cunoscut de cînd lumea. Dar drumul vreau să mi-l aleg singură.

Oare m-ar lua cu ei ?

Nu i-aș încurca de loc. Cred că le-aș putea da chiar o mînă de ajutor. Și apoi tare aș mai vrea să cunosc planete depărtate, pe care încă n-a călcat picior de om. Cursele te duc doar pe aici, pe căi de mult bătute.

Da, vreau să merg cu ei. Am să-i spun chiar mîine. Abia aștept. Știu că în mod normal așa ceva nu se poate. Dar o să mă înțeleagă... Son o să mă înțeleagă".

I se răsucește în pat. Îi pare rău că n-are un jurnal. Ar vrea să scrie tot ce simte acum...

„Niciodată nu mi-a părut lumea atît de necuprins de mare !"...

*

În biroul lui B. Tulb se discută aprins. Au trecut trei luni de cînd R.U.-707 și-a încetat subit emisiunile. Președintele își trece palma peste hîrtiile cuprinzînd descifrarea mesajelor primite pînă la acea dată. Deoparte sînt așezate cîteva mai importante, care conțin elementele-cheie ale activității lui R. U. -707 după sosirea lui la destinație.

Să le răsfoim. Iată primul mesaj :

„172.95.6 043. Condițiile corespund celor prevăzute. Contactul cu terenul s-a înfăptuit fără avarii. Coordonatele fixate prin calcul au fost respectate întocmai. Constat o mică defecțiune la antena de recepție. Reparabilă în 15 minute. Totul e în ordine".

Altele :

„173.02.1 708. Programul de măsurători electrice și magnetice încheiat. (Urmează date care nu sînt esen-

ţiale pentru povestirea noastră.) Mîine trec la studiul mineralogic şi topomorfic".

„201.19.3 745. În zona limitată de următoarele puncte (urmează serii de coordonate) bogate zăcăminte radioactive. Concentraţia 15%. Intensitatea radiaţiilor — 0,12 R/h. Există condiţii optime de valorificare. Trec la exploatare."

În fine, ultimul mesaj :

„305.61.4 327. Încheiat montajul utilajului în varianta extractivă 4. Pare insuficient pentru amploarea zăcămintelor. E necesar un tip de maşină mai adaptată, de dimensiuni reduse şi cu o mare independenţă în mişcări. Caut o soluţie corespunzătoare".

— Ce propuneri sînt ?

Cum nimeni nu răspunde, B. Tulb continuă pe acelaşi ton :

— Părerea mea este că e suficient să trimitem o echipă de intervenţie. Cred că e vorba de un incident banal.

— N-ar fi rău să fie aşa...

Unii şi-au adus aminte de împotrivirea lui Kan.

— Să-l punem în temă şi pe el...

— Să-l chemăm...

— Asta nu. A plecat singur. Să vină singur înapoi.

B. Tulb e de neclintit. Ceilalţi tac.

— Care echipă urmează ?

— Numărul zece.

— Pentru ei am altă treabă. Următoarea. Unsprezece. Cine sînt cei doi ?

Într-un colţ se răsfoieşte un registru. Un glas liniştit citeşte două nume care, conform înţelegerii noastre, se traduc prin Mel şi Son.

— Foarte bine. Chemaţi-i la mine. În cel mai scurt timp vor pleca acolo.

— Și cu Kan cum rămîne ?
— Cum am hotărît.
— Ar trebui totuși...
— Bine, bine, comunicați-i și lui, dar... neoficial.

*

— Vreau să merg cu voi !

E pentru prima dată cînd lui Son i se întîmplă ceva la care nu s-ar fi putut aștepta. Instrucțiunile de serviciu sînt clare și nu admit nici un fel de interpretare. Totuși îi vine greu să spună nu.

Și de ce să spună ? Nimeni nu va afla că n-au fost singuri. Oare îl va convinge pe Mel ?

— Așteaptă-mă aici.

Son se îndreptă spre cantină, unde tovarășul său se pregătește să ia o gustare. Hotărît lucru, în ziua asta i se întîmplă numai lucruri neașteptate. Pur și simplu, habar n-are cum să înceapă și simte că îndată ce va da cu ochii de Mel jumătate din avînt îi va pieri. Nu i-a pomenit nimic despre discuțiile cu I, iar el se face mereu că nu le dă nici o atenție.

În salonul-restaurant e lume multă. Son își caută cu privirea prietenul. Stă la o masă cu o femeie cu coc și un bărbat. Femeia e cam trecută și folosește probabil o pomadă împotriva ridurilor.

Mel stă cu spatele spre intrare, ușor aplecat peste masă. Mănîncă cu aceeași conștiinciozitate cu care își rezolva temele în școală. Son e acum lîngă el, îl bate pe umăr și-i face semn să vină. Mel bănuiește că s-a întîmplat ceva deosebit, altfel nu l-ar fi căutat tocmai în timpul gustării. Se ridică grav, după ce mai întîi își șterge buzele cu șervetul, și îl urmează cu pași mărunți. Așteaptă. Celălalt se oprește brusc și, fără a-și întoarce

privirea, rostește repede, poate ceva mai tare decît ar fi fost necesar :

— I vrea să vină cu noi.

— Fata aceea cu ochii mari ?

— Negri.

— Da. Nici nu puteau fi decît negri. Și ce spui că vrea ?

— Să ne însoțească.

— Și vrei și tu ?

Son se întoarce, în sfîrșit, spre el.

— Eram sigur că ai să mă întrebi asta.

— Știu : tu nu poți să te împotrivești dorinței unei tinere entuziaste de a cunoaște lumea... Probabil că asta-i tot.

— Bineînțeles.

— Atunci m-am liniștit. Înseamnă că nu te mîhnesc prea mult dacă n-o să fiu de acord.

Son tace.

— Mda... Știi bine că așa ceva nu se poate. Du-te și spune-i acum. Sau nu. Mă duc eu. E în salon ?

Son îl însoțește. Deodată, i-o ia înainte și îl oprește :

— Tu nu înțelegi ! Dacă i-ai fi văzut ochii !

— O să-i văd acum.

Mai fac cîțiva pași

— Ascultă, Mel. Du-te singur !

— Asta și vreau.

Son se îndreaptă spre cabina lui.

În salon, I a rămas singură. E emoționată. Ușa se dă în lături și în prag se arată silueta celuilalt. Oare cum l-o fi chemînd ? E mai impenetrabil decît o placă din blindajul navei. Acum va începe să vorbească și atunci totul se va sfîrși.

— Prietenul meu mi-a comunicat dorința dumneavoastră.

Ochii lui cenușii nu spun mai mult. Îl așteaptă. Nu întreabă nimic.

— Există instrucțiuni care nu îngăduie amestecul persoanelor străine în problemele de serviciu. Cred că m-ați înțeles...

Mel dă să plece.

— Stai! Voiam să te întreb ceva. Nici nu știu cum te cheamă.

— Mel! Dar asta nu schimbă nimic. La revedere.

I răspunde, accentuînd fiecare silabă:

— La revedere!

Mel se întoarce brusc. Fata asta se încăpățînează!

— Ce vreți să spuneți? Poate că aveți de gînd să vă opuneți! Să-l influențați pe Son. S-ar putea să reușiți. Ori poate că o să vă strecurați pe bordul navei noastre, înaintea plecării, într-un ambalaj de ladă cu provizii. Asta ar fi exact pe măsura elanului dumneavoastră.

— Nu. Am să mă urc pur și simplu la bord, în plină zi și sub ochii voștri. Și n-ai să mă poți împiedica. N-ai cum! Instrucțiunile tale sînt bune pentru mecanisme. Oamenii nu se conduc după instrucțiuni.

Se îndreaptă amenințător spre ea și îi spune:

— N-ai să îndrăznești!

I rostește cu tonul cel mai liniștit cu putință:

— Ba da.

II

Nimic nu e omenesc în peisajul frămîntat al planetei. Nimic care să-ți amintească mîna unei ființe raționale. Orele se succed calm și egal printre curcubeiele de cristal peste tot prezente. Lumina se răsfrînge calei-

doscopic în mii de raze. Tabloul încîntă ochii, dar rămîne străin și rece. Parc-ar fi imaginea-tip de pe o reclamă de petice automate pentru repararea din mers a costumelor de astronauți.

Undeva, la mai puțin de zece minute distanță, se întinde platoul pe care ar trebui să se afle R. U. -707. Mel își consultă ceasul și harta. I contemplă visătoare panorama care se deschide dincolo de geamul cabinei. Și, deodată, vocea lui Son :

— Iată !

Îndărătul unei creste își face apariția o rețea metalică, ce se continuă treptat într-o formă de paraboloid. E antena stației automate. Curînd, orizontul se deschide și pe platoul neted răsar presărate construcții argintii. Dintre ele zvîcnește silueta lui R. U. -707.

Aparatul intră în viraj spre mica așezare, și coboară lin. Ajuns la sol, se consolidează într-o poziție de echilibru, iar vuietul surd al motoarelor încetează.

În scurt timp, trei oameni în costum albastru pun piciorul pe terenul solid pe care de atîta timp nu l-au mai simțit. E o senzație asemănătoare regăsirii unei vechi cunoștințe.

Încordarea tăcută din cabină a dispărut ca prin farmec. De aici înainte, totul e simplu. Nu mai are ce să le pună probleme. Mel și Son discută cu însuflețire. Se pare că e vorba despre ultimele știri recepționate pe astronavă. Într-un laborator de pe Marte s-a sintetizat un embrion de mamifer, care a trăit cinci săptămîni. Deși organisme inferioare au fost obținute mai de mult, noul succes reprezintă, fără îndoială, un progres însemnat.

I a luat-o înainte, dar acum s-a oprit și le face semn cu mîna. Cei doi iuțesc pasul.

— Ce s-a întîmplat ?

— Priviți !

Şi le arată o stranie mogîldeaţă. Pe măsură ce se apropie, se distinge tot mai bine o siluetă cu trăsături antropomorfice, care stă nemişcată şi pare să-i privească. Costumul îi ascunde proporţiile. Capul, lucitor ca o calotă de astronaut, nu e decît o sferă metalică opacă.

Oamenii se opresc. Apoi, Mel înaintează către ciudata arătare, pînă la un pas de ea. Mogîldeaţa nu schiţează nici un gest. I îl apucă strîns de braţ pe Son şi se lipeşte de el. Trec cîteva clipe.

Mel întinde mîna. Nimic. Apucă porţiunea care ar fi putut fi palmă şi o lasă brusc la loc. Mîna străină cade inertă şi oscilează de cîteva ori. Mel se propteşte în călcîie şi împinge cu pumnul în pieptul împietrit. Mogîldeaţa se răstoarnă şi cade cu un zgomot metalic de ceasornic stricat. Se apropie şi ceilalţi. Se apleacă. Pe sub faldurile costumului desfăcut se văd luciri de oţel.

— Parcă ar fi un robot, şopteşte I.

— O păpuşă, adaugă Son.

— Ce glumă sinistră !

Mel e intrigat.

— Uite alta !

— Şi încă una !

— Şi încă...

Într-adevăr, la tot pasul întîlnesc asemenea făpturi metalice împietrite, drapate în lungi pelerine cenuşii.

— Eu cred totuşi că sînt nişte roboţi.

Son i-ar spune că e lipsită de sens conceperea unor roboţi cu înfăţişare de om, dar simte şi el că prea ar suna a dădăceală. Şi apoi nu ştie ce anume pot fi păpuşile acestea, cum au ajuns aici şi la ce au folosit. Fiindcă acum, după cît se pare, nu mai folosesc la nimic.

— Tu ce zici ?

Mel se face că nu aude. Pur și simplu, face abstracție de prezența fetei. Ea nu are ce căuta aici și pentru el nici nu există. Îi spune lui Son de parcă ar continua o discuție întreruptă :

— Și acum hai să vedem ce e cu R. U.

*

Blocul de control al „robotului universal" seamănă cu o încăpere rotundă, ai cărei pereți sînt ocupați în întregime de tablouri cu scheme și sisteme semnalizatoare. Son și Mel și-au lepădat costumele și de cîteva ore verifică pe porțiuni starea complicatului organism electric. Totul pare a fi în ordine. Totuși, R. U. e mort. Reactorul e oprit, curentul întrerupt, creierul doarme, iar mecanismele sînt nemișcate. Trebuie să o ia din nou de la început.

— Ia stai !

Son a întrezărit ceva. Într-adevăr, în circuitul primar intensitatea de control e zero !

— Verifică siguranțele !

Siguranțele sînt decuplate.

— Ei drăcie !

— Asta înseamnă că tensiunea a trecut peste limită !

Son cuplează siguranțele. Intensitatea rămîne zero. De unde se poate deduce că circuitul e întrerupt în altă parte.

— E clar.

Trebuie să găsească porțiunea deteriorată.

— Asta înseamnă cîteva ore de chin !

— Poate avem noroc.

*

I rătăcește la întîmplare printre construcțiile metalice ale straniului orășel. E tristă. Oricît încearcă Son

s-o înveselească, ca nu poate să nu observe ostilitatea lui Mel. Acum îi pare rău că l-a înfruntat. Că li s-a alăturat împotriva voinței lui. Se simte de prisos. Era mai bine să-și fi văzut de drum. Să se fi mulțumit cu ceea ce puteau să-i ofere itinerarele expresului cosmic. Era și asta ceva.

Aici, ce-i drept, a întîlnit lucruri neașteptate, atrăgătoare. Dar se simte singură, tare singură. Ar dori să le fie de folos. Ar putea face orice. Doar își terminase studiile. Simte nevoia să muncească. Orice om este stăpînit de acest impuls către o activitate utilă.

Dacă i-ar spune asta lui Mel ? Nu știe ce i-ar putea răspunde. Că n-a chemat-o. Că a venit singură. El nu se poate ocupa cu instruirea copiilor. A venit aici pentru o treabă importantă, care cere concentrarea tuturor eforturilor. Și așa e destul de mult timpul pe care ea i-l răpește lui Son.

Îi vine să plece. Să se ducă oriunde. Dar știe că e cu neputință. E legată de ei. Singură s-a legat.

Ce să facă acum ? Să se închidă în cabină ? Să zacă acolo pînă la plecare ? Să-l roage pe Son s-o ducă pînă la astronavă ? Poate că ăsta ar fi lucrul cel mai bun. Da. Cu prima ocazie o să-l înduplece.

*

Porțiunea întreruptă se află undeva, în apropierea grupului de alimentare a bateriilor de acumulatori. Son se strecoară prin canalele de întreținere și cu cît se apropie mai mult de locul accidentului, mirosul înecăcios de izolație arsă devine tot mai greu de suportat. Ar fi fost mai bine să-și pună costumul. Acum nu se mai întoarce. Încă puțin și a ajuns. Deschide nișa prin care trec conductorii și mirosul răbufnit îl înăbușă. Firele s-au topit și trebuie înlocuite pe un interval serios.

Treaba se face cu multă migală și timpul trece chinuitor de încet. Îi e sete. Ar bea pe nerăsuflate o cană de apă.

Gîndurile îi fug la paiațele acelea metalice pe care le întîlniseră peste tot. Să fi fost oare opera lui R.U. ? Își amintea cuvintele ultimului mesaj : „E necesară o mașină mai adaptată, de dimensiuni reduse și cu o mare independență în mișcări".

Dar de ce să aibă înfățișarea aceea omenească ? Parcă ar fi niște caricaturi.

Son își concentrează din nou atenția la ceea ce face. Mai are de izolat contactele și a isprăvit.

De ce să semene cu oamenii ?

Acum se furișează din nou prin canalele strîmte. Aerul devine, în sfîrșit, respirabil. Răsuflă ușurat. Trebuie să se sfătuiască cu Mel.

Mel îl așteaptă în sala blocului de control. Îl vede pe Son ieșind din lift, și fața lui zîmbitoare, mînjită de ulei îl liniștește.

— E în ordine.

— Să încercăm.

Mel conectează circuitul motor. Cadranele oscilează. Viața pulsează din nou. Releele creierului reintră în funcțiune. Se aprind ecranele.

Cei doi bărbați își strîng mîinile. Mel are însă o umbră de îndoială. Prea sînt toate simple. Și, ca o cobe, cîteva sclipiri roșii stropesc cadranul de alarmă. Tensiunea crește vertiginos, oscilațiile se amplifică haotic ; brusc, un zgomot slab stinge totul. Sala arată din nou ca atunci cînd au intrat aici pentru prima dată.

— S-o luăm de la capăt.

Son a plecat să înlăture noua avarie. Mel vorbește de unul singur, cu voce tare :

— Degeaba ne străduim să înlăturăm efectul. Undeva trebuie să fie o pricină. O greșeală care n-a existat de la bun început, dar nici nu s-a ivit din senin. Creierul trebuie verificat. Dar cum să citești „gîndurile" unui creier care doarme ?

Există aici un cerc vicios : nu pot afla cauza avariei pînă nu o înlătură și nu pot s-o înlăture pînă ce nu-i află cauza. Situația pare fără ieșire. Rezolvarea trebuie căutată în altă parte. Dar unde ?

Son se întoarce. E murdar din cap pînă-n picioare. Răsuflă greu. E sfîrșit de oboseală.

— Gata !

— Se va întîmpla la fel ca prima dată.

— Încearcă totuși.

— Inutil. Dar fie !

Așteaptă amîndoi, cu nervii încordați. Din nou prind viață cadranele. Din nou se trezesc celulele creierului. Apoi, iarăși aceiași stropi roșii, zgomotul sec, și sub tensiunea uriașă rețeaua cedează din nou.

Son nu poate pricepe unde greșesc. Rămîne așa, frînt, în timp ce broboane de sudoare îi mai scaldă tîmplele încă.

— Hai să mergem ! Trebuie să te odihnești. Și pe drum o să-ți povestesc la ce m-am gîndit în timp ce te căzneai să dregi porțiunile arse.

*

— Ciudată construcție !

I s-a oprit în fața unui imens turn cilindric.

— La ce-o fi slujind ?

Se rotește în jurul lui și curiozitatea brusc stîrnită o poartă pînă la ușa masivă, închisă ermetic.

— Ușa asta duce undeva. Deși nu văd cum s-ar putea deschide.

Rămîne descumpănită. Ca la un semnal, masivul panou de oţel se dă în lături, atît de lin de parcă ar pluti un fulg. Să intre ?

— Ce-o fi o fi !

Uşa se închide la fel de lin şi implacabil. E un întuneric desăvîrşit. I îşi aprinde proiectorul portativ şi examinează încăperea în care se află. E strîmtă şi are pereţii netezi. Se aude un şuierat uşor, ca atunci cînd se dezumflă un balon. O scurtă privire spre cadranul de la braţul drept şi I pricepe că presiunea creşte treptat.

— Sper să se oprească la o limită suportabilă !

Într-adevăr, după atingerea presiunii atmosferice terestre, şuieratul încetează.

— Aer.

Îşi desface casca. Respiră în voie.

Din nou se dă în lături un panou şi I se pomeneşte sub o boltă prelungă, inundată de o lumină aidoma celei solare. Pereţii sînt alcătuiţi dintr-o complicată ţesătură argintie de tuburi, ţevi şi cabluri. Pe stative de forme contorsionate sînt înşirate recipiente transparente conţinînd substanţe cu aspect uleios.

În mijlocul sălii, pe un soclu înalt, se află un vas sferic pe jumătate plin cu un lichid incolor. În lichidul acesta pluteşte un corp hidos, cu aspect de meduză. Pluteşte inert la suprafaţă şi din el atîrnă prelungiri gelatinoase.

Prima reacţie, de dezgust, o sfătuieşte să iasă imediat de aici. Dar anii de şcoală îşi spun cuvîntul. Interesul ştiinţific e mai puternic şi, învingîndu-şi dezgustul, I se apropie de vasul acela căruia pare să-i fie subordonată întreaga construcţie, cu toată încîlceala ei de forme metalice.

Brusc îşi aduce aminte de unul dintre laboratoarele de sinteză organică, pe care îl vizitase încă în primii

ani de studii superioare. Acolo, într-un receptacul asemănător, s-a născut din materie moartă un organism viu ; un corp armonios și perfect adaptat, care a continuat să trăiască apoi alături de exemplarele clădite de natură.

Are și acum în fața ochilor imaginea ființei aceleia — un crustaceu minuscul și incolor — cu firele sensibile ale antenelor îndreptate lacom spre căutarea hranei. Dar bulgărele translucid care plutește în sfera de cristal nu putea să fi fost niciodată mai mult decît o îngrămădire informă și dezgustătoare.

I își amintește roboții antropomorfi, care zac nemișcați la tot pasul. Gîndul i se întoarce în urmă, la zilele în care R. U. -707, abia poposit pe aceste meleaguri sterpe, se înălța singuratic la poalele munților. Și visul o poartă dincolo de realitate, către cele mai năstrușnice jocuri ale fanteziei.

Și-l închipuie pe R. U. tare singur și trist, aici, printre stîncile multicolore. Îl știe dornic să întîlnească din nou oamenii, freamătul vieții lor pline de muncă neistovită. Îl vede făcîndu-și jucării — omuleții de oțel, înveșmîntați în costumele lor largi, și griul faldurilor îi pare liniștitor și cald în lumea aceasta sclipitoare.

Dar păpușile sînt simple păpuși. Satisfacția e artificială și searbădă. Și în visul ei, I îl vede pe R.U. populînd planeta cu ființele pe care le prepară în ciudatele sale laboratoare cilindrice, sub bolți inundate de lumina unui soare nevăzut.

Ar vrea să le spună asta și lor, lui Son și lui Mel. Mai ales lui Mel. Acum a uitat că voise să plece. Acum parcă înțelege asprimea de stîncă a acestuia. Viața lor, într-o veșnică singurătate călătoare, e ea însăși dură și colțuroasă, și urmele ei se întipăresc adînc în suflete. Și cu atît mai mult prețuiește purtarea caldă a lui Son.

*

Descoperirea lui I l-a făcut pe Mel să-şi îndrepte atenţia spre clădirile pe lîngă care trecuseră fără să le bage în seamă. I nu le-a dezvăluit plăsmuirile imaginaţiei sale ; între timp şi-a potolit avîntul. Nici acum Mel n-o bagă mai mult în seamă. Dar I nu se mai simte de prisos. Contribuise şi ea cu ceva la mersul înainte al cercetărilor, şi asta îi dădea dreptul să păşească alături de ei. Mai ales de cînd a aflat de la Son în ce fel decurg ciudatele avarii ale lui R. U., ea şi-a pus tot sufletul în a-i ajuta la dezlegarea tainei.

— Să le luăm la rînd.

Se opresc toţi trei în faţa unei clădiri scunde ; interiorul însă nu prezintă interes : e vorba de un depozit de piese de schimb pentru utilajul minier. Mai departe, într-un hangar, se află aliniate complicatele combine automate, destinate să sape roca şi să prelucreze minereul.

În sfîrşit, o construcţie deasupra căreia se înalţă o antenă cu mai multe braţe pare să merite toată atenţia. O cercetare minuţioasă dovedeşte că aceasta este o centrală teleenergetică.

— Nu ne-a trecut prin cap la nici unul ! Dacă paiaţele sînt într-adevăr nişte roboţi, ele trebuie să fie alimentate într-un fel cu energie.

Centrala nu funcţionează. Nicăieri nu există nici o sală, nici un tablou de comandă.

— Era dirijată direct de R. U. — îşi dă cu părerea Son.

— Totuşi, trebuie să aibă undeva un releu, un sistem de pornire.

Căutarea nu durează mult. Pînă la urmă, releul este găsit şi curînd braţele antenei încep să emită fluxuri energetice.

Afară totul a înviat, ca sub o lovitură de baghetă magică. Roboţii mişună care încotro, purtaţi pe traiectorii capricioase şi inexplicabile. Orăşelul pare a fi un furnicar răscolit de băţul unui copil răutăcios, în care bietele vieţuitoare aleargă în toate părţile, neînţelegînd ce anume s-a putut întîmpla.

Oamenii au ieşit şi urmăresc nedumeriţi dezlănţuita viermuială a făpturilor metalice. Privite mai cu atenţie, ele îşi dezvăluie noi ciudăţenii.

Cu toate că drumurile le sînt evident necoordonate, nu se ciocnesc niciodată. Ajunşi la cîţiva paşi, se ocolesc, îşi pleacă frunţile şi schiţează un gest cu mîna dreaptă, maimuţărind parcă un salut.

Dar punerea în funcţiune a centralei a mai atras după sine o schimbare : de la ultima clădire, singura rămasă necercetată, a început să se audă un zgomot monoton, neîntrerupt. În timp ce se îndreaptă într-acolo, cei trei se opresc uimiţi : la intervale scurte, în faţa lor se deschide o poartă şi îşi fac apariţia noi grupuri de roboţi, care se integrează de îndată în neastîmpărul general.

*

Kan se plimbă cu mişcări agitate, măsurînd biroul, în lung şi în lat. B. Tulb îi urmăreşte fiecare gest cu o privire de parcă ar spune : „E uşor să te opui trimiterii lui R. U. -707. Dar e mai greu să..."

Într-adevăr, după primirea mesajului din partea grupului de intervenţie, specialiştii S.D.O.E. au fost puşi în încurcătură. Era clar că nu putea fi vorba de un simplu accident.

— Cred că greşeala e undeva, în programare.

— Crezi ? Înainte spuneai ceva despre ordinul de mărime a numărului de celule.

— Și asta e foarte adevărat. Așa au apărut premisele imprevizibilității...

Totuși, deocamdată, lucrurile sînt foarte neclare. Kan simte că lipsește ceva, nu știe ce anume, căci datele par insuficiente pentru a se putea trage o concluzie.

— Trebuie să plecăm de la faptul că programul principal a fost obținerea de legături cu ființe raționale, și încă într-un mod specific acestora.

— Da, dar programul auxiliar...

Kan îl întrerupe :

—Tocmai asta e. Programul secundar de cercetare a suferit alterări din cauza celui principal.

— Nu văd cum.

— Nu crezi că ăsta e singurul motiv pentru care roboții lui R. U. -707 aduc ca înfățișare cu niște oameni ? A încercat să conceapă mașini miniere și au rezultat păpușile acelea caraghioase cu pelerinele lor cenușii !

— Ar fi o ipoteză.

— Auzi : se salută ! Pur și simplu se maimuțărește, imită purtarea oamenilor.

— Asta însă nu explică rostul laboratorului de sinteză organică. Să fi încercat, într-adevăr, R. U. să creeze ființe vii ?

— Pare absurd. Și, totuși, e singura explicație. Îmi amintesc că unul dintre sectoarele speciale ale memoriei lui a fost prelucrat într-un institut de cercetări biologice. Dar datele de care dispunea ar fi fost cu totul insuficiente pentru o încercare de sinteză a materiei vii. Probabil că de aceea nici nu a reușit.

Discuția mai continuă multă vreme pe același ton. Pare-se că vechile neînțelegeri dintre cele două personalități marcante ale S.D.O.E. s-au aplanat pentru moment, sub imperiul unor necesități vitale. De rezultatul cercetărilor depinde soarta orientării ulterioare a tutu-

ror eforturilor. Va fi oare necesar să se limiteze capacitatea R. U. ? O nouă proporţionare în stabilirea programărilor iniţiale ? Sau poate renunţarea totală...

Deocamdată nu se poate stabili nimic sigur. După încă o oră de dezbateri B. Tulb dictează secretarului automat un mesaj de răspuns către echipa de intervenţie. Esenţa conţinutului se rezumă în următoarea frază cu care mesajul se încheie : „Repuneţi în funcţiune, cu orice preţ, creierul lui R.U. -707".

*

În micul adăpost pneumatic domneşte o liniştе apăsătoare. Judecînd după chipul lui Son, toate încercările au eşuat. Oricît s-au străduit, îndată ce era repus în funcţiune R.U. -707 se defecta din nou. Şi cauza rămînea de nepătruns.

Pe chipul lui Mel nu se poate citi nimic. Doar trăsăturile feţei i s-au conturat mai puternic. Ochii de culoarea oţelului i s-au făcut mici, iar pleoapele nici nu clipesc.

I nu face nici cel mai mic zgomot. În ultimul timp şi-a asumat, rînd pe rînd, toate atribuţiile unui secretar : ţine la curent rapoartele orare, se îngrijeşte de funcţionarea aparatelor, verifică înregistrările şi stă de veghe pe recepţie. Mel i-a aruncat o singură dată o privire, dar nu era săgeata aceea de gheaţă, pe care o cunoştea şi, neînţelegînd ce anume s-a schimbat, I a roşit. A simţit numai că trebuie să ducă mai departe tot ceea ce începuse, şi ori de cîte ori Son îşi punea costumul şi o lua razna pe platou ca îl înlocuia cu multă conştiinciozitate.

Acum stau toţi trei şi tac. De afară începe să se audă un bîzîit slab, care creşte treptat în intensitate. I se ridică şi se apropie de geam. În neîntrerupta forfotă

a roboţilor a intervenit o schimbare : tind să se organizeze în grupuri.

— Priviţi !

Son s-a ridicat şi el. Afară, grupurile de roboţi încep parcă să capete o orientare şi se îndreaptă într-o direcţie din ce în ce mai precisă.

— Mel ! Să ieşim !

Se îmbracă şi ies în grabă. Roboţii s-au îndepărtat. Oamenii se ţin pe urmele lor. În faţă, roboţii fac un zgomot confuz. Din toată aşezarea, grupuri, grupuri, ei se strîng în centrul platoului. S-au adunat cu toţii.

Comportarea lor este surprinzătoare. De la repunerea în funcţiune a centralei teleenergetice, roboţii îşi văzuseră de inexplicabilele lor traiectorii, fără să se întîlnească şi fără să scoată vreun sunet. Nu se apropiau, nu intrau în legătură, nu schimbau nici o informaţie. Procedau ca şi cum fiecare ar fi fost absolut singur.

Mel le face tovarăşilor săi semn să se oprească. E riscant să te apropii prea mult de grupul compact al maşinilor cenuşii. Masa lor enormă de făpturi metalice te face să te înfiori fără să vrei.

Brusc se lasă o linişte deplină. Apoi, ca la un semnal, roboţii încep să vorbească. Toţi. Repetă acelaşi lucru, dar sînt atîţia şi atît de dezordonat rostesc cuvintele, încît nu se poate distinge nimic. Treptat, vuietul se înteţeşte, devenind din ce în ce mai greu de suportat. Roboţii au rămas nemişcaţi. Deasupra făpturilor împietrite se înalţă un vacarm de uragan dezlănţuit.

Son şi-a pus mîinile în şold şi priveşte intrigat. Îi strigă ceva lui I, dar e imposibil să se înţeleagă. Mel ridică un deget. Simte că acum trebuie să se întîmple ceva deosebit. Iată că începe să desluşească cîteva cuvinte : „formă... noi... materie...“ Şi deodată vocile stranii, aduse, în sfîrşit, la unison, prin cine ştie ce

operație de acordare, scandează răspicat, cu bubuituri de trăznet :

— Noi sîntem forma cea mai înaltă de organizare a materiei !

Fraza aceasta se repetă obsedantă, de zeci de ori. Ai putea crede că ai în fața ochilor o adunătură de maniaci. Nervii încordați se apropie de capătul răbdării. I îl zgîlțîie de umăr pe Mel care a încremenit parcă, cu ochii la acest tablou de coșmar. Son o ia la fugă spre centrală. La cîteva clipe după ce pătrunde în clădire, vacarmul încetează. Trec momente grele de liniște mormîntală. Parcă amuzat, Son cuplează din nou releul.

— Noi sîntem forma cea mai înaltă...

Și din nou tăcere desăvîrșită. Orășelul e cufundat în nemișcare. Alimentarea cu energie e întreruptă definitiv. Son apare și se apropie.

— Ce-o mai fi și asta...

— Creaturi idioate !

Mel își întoarce privirea spre silueta mută a lui R.U.-707. Oare îi vor putea sili să-și dezvăluie taina ?

I se oprește. A întrezărit o idee. Nu prea îndrăznește să vorbească. I e teamă să nu se rîdă de ea.

— Știți, mie mi se pare...

Și tace. Mel o privește.

— Spune !

— Cred că înțeleg ce rost avea laboratorul.

Son se repede la ea :

— Dar zi odată !

— Voia să le demonstreze practic că nu au dreptate. Să le dovedească existența unei forme superioare : materia vie.

— Unor mașini ?

— Unor mașini care imitau oamenii. Doar misiunea lui R.U. era să stabilească legături logice cu oamenii... Iar aceștia nu veneau. Cred că tînjea pur și simplu după oameni.

Son înțelege ce vrea ea să spună. Își amintește conținutul ultimului mesaj trimis de B. Tulb. De fapt, pentru îndeplinirea programului principal, R.U. avea o nevoie imperioasă de oameni și se pare că el n-a făcut altceva decît să ia măsuri pentru satisfacerea acestei nevoi.

— Asta numește Kan dominare necontrolabilă a programului principal!

— La început credeam că R.U.-707 avea de gînd să populeze planeta cu organisme vii. Că se simțea singur printre stîncile acestea colțuroase. Dar era un vis.

Mel zîmbește. E pentru prima oară cînd îl vede zîmbind. I simte o bucurie ciudată. Și izbucnind într-un hohot vesel, o ia la fugă către aparatul de zbor, care îi așteaptă la marginea orășelului.

*

În salonul trei al cursei de Soare e gălăgie. Un grup de tineri, care se reîntorc probabil dintr-o excursie, s-au adunat în jurul unei mese și discută zgomotos. Se aud rîsete și, din cînd în cînd, o voce încearcă un același început de cîntec.

Într-un ungher, la o măsuță retrasă, doi oameni stau față în față. Privesc amîndoi în fundul paharului gol și tac. N-am putea spune care tace mai adînc.

I-ați recunoscut, nu-i așa, pe Son și pe Mel? Son stă nemișcat și pleoapele i-au încremenit întredeschise. E posomorît și grav. Mel zîmbește, abia perceptibil, ca unei amintiri. Din cînd în cînd, bate cu de-

getele darabana pe tăblia mesei, fără să tulbure, bineînțeles, liniștea celuilalt.

Am fi în stare să jurăm că nici unul nu se gîndește la rezultatele intervenției lor pe planeta de stîncă și cristal. Ba chiar mai mult, s-ar părea că pentru ei nu mai prezintă nici o importanță faptul că straniile defecțiuni ale lui R.U.-707 rămăseseră tot atît de nelămurite ca și la început. De altfel, străduințile lor s-au dovedit infructuoase. Au cules toate datele care ar putea prezenta interes și se reîntorc, chemați de consiliul tehnic al S.D.O.E., pentru a participa la dezbateri. Aduc cu ei cele șase sectoare speciale ale memoriei lui R. U.-707. Ele vor fi descifrate, întrucît se bănuiește că în imprimarea lor s-a strecurat o eroare.

Ar fi inutil s-o căutați în salon pe I. Făptura ei e purtată pe cu totul alte traiectorii, spre descoperirea lumii care i se pare, mai mult ca niciodată, de necuprins.

Son și Mel stau în fața paharelor goale și vă lăsăm pe dumneavoastră să ghiciți de ce tac și la ce se gîndesc.

În mijlocul salonului, grupul gălăgios de tineri, adunați în jurul mesei mari, își spun glume, schimbă impresii și amintiri, croiesc planuri. Nici prin cap nu le trece că ar putea să mai existe ceva important pe lume în afară de gîndurile lor nestrunite.

Iar expresul cosmic își continuă cursa, absolut nepăsător, la tot ce se petrece în saloanele sale.

*

Descifrarea sectoarelor speciale se desfășoară fără surprize. A mai rămas sectorul de biologie, unde Kan presupune că s-ar putea să se fi strecurat o eroare. Înregistrarea se făcuse pe cale magneto-acustică, iar acum un descifrator automat triază materialul înma-

gazinat de memoria lui R.U.-707, pentru a selecta toate elementele parazite. La urmă, aceste elemente — zgomote de fond sau accidentale, cuvinte sau propoziții neconforme programului — sînt studiate cu atenție.

Pe măsură ce parcurgerea materialului se apropie de sfîrșit, crește și încordarea celor de față. Dacă nici aici nu s-a întîmplat vreo încurcătură, înseamnă că singura soluție valabilă cade, și ipoteza lui Kan rămîne în picioare, înseamnă că oamenii au ajuns să nu mai poată stăpîni și prevedea reacțiile mașinilor pe care le creează.

Trec cîteva clipe în care se desfășoară un șir de zgomote cunoscute. Deodată, în difuzor, răsună două voci antrenate într-un dialog aprins. B. Tulb devine atent și le face celorlalți semn să tacă.

— Ce facem acum noi e un fleac, afirmă, pe un ton superior, o voce pițigăiată. Organisme inferioare...

— Unde a avut loc această discuție ? întrerupe Kan.

— La laboratorul de biosinteză animală.

— Continuați, spune B. Tulb.

— Totuși, e o realizare să creezi organisme vii în laborator, se aude replica unui glas mai grav. Cu un secol, două în urmă, asta ar fi ținut de domeniul fantasticului.

— Așa s-a zis despre fiecare realizare a științei.

— Și era adevărat.

— Cînd vom reuși să creăm omul în laborator, atunci voi recunoaște și eu...

— M-ar mira să recunoști. În orice caz, o să mai ai mult de așteptat...

— Crezi că e imposibil ?

— Aproape. În laborator... Să parcurgi în cîteva zile, luni să zicem, hai, fie chiar ani, o cale pe care natura a parcurs-o în sute de mii de milenii !

— Bine, dar...

— Mai degrabă aș accepta că vom ajunge să obținem modelul unui om prin continua perfecționare a creierilor electronici.

Aici discuția ia sfîrșit. Kan nu se poate opri să nu izbucnească :

— Ce neglijență ! Au uitat butonul deschis și au pornit să trăncănească.

Lucrurile încep să se clarifice. Acum pare mai de înțeles de ce roboții creați de R.U. au o înfățișare căutat-omenească.

— Mașina noastră n-a avut o idee exactă despre ceea ce reprezintă în esență omul, conchide B. Tulb.

— Am putea merge acum pe urmele gîndirii lui R.U.-707, propune cineva.

— La început, pentru el totul se reducea la asemănări morfologice. Avînd nevoie de mașini pentru exploatarea zăcămîntului descoperit, le-a conferit treptat o formă umană.

— V-am spus eu, intervine Kan. E drept că discuția parazită explică modul în care R.U.-707 a izbutit să producă mașini cu aspect omenesc și cum de a ajuns să încerce sinteza vieții. Mai rămîne, totuși, deschisă problema echilibrării și a intercondiționării celor două programe.

— Dar parcă e singura problemă care a mai rămas, exclamă B. Tulb. De pildă, cum s-a putut ca R.U.-707 să le imprime roboților ideea superiorității lor, pentru ca după aceea să-i combată, în felul pe care-l cunoaștem ?

— Referitor la prima chestiune, spune zîmbind Kan, am eu bănuielile mele.

— Doar nu-ți închipui că...

— Ba da, prietene Tulb. După cîte îmi amintesc, în cuvîntarea pe care ai rostit-o cu prilejul lansării, n-ai uitat să subliniezi atributele materiei ajunsă în forma ei cea mai înaltă de existență.

— Cred că ai dreptate. Recunoști deci că mult trîmbițata imprevizibilitate cu care ne asurzeai nu-i o problemă de principiu.

— Într-adevăr, nu e. Totul putea fi prevăzut. Oricum, din pățaniile lui R.U.-707 reiese clar că fiecare element informativ poate avea consecințe dintre cele mai însemnate.

— Într-un cuvînt, reia Tulb, după ce roboții au primit pomenita caracterizare a omului, ei s-au și socotit oameni, lăsîndu-se înșelați chiar de eroarea lui R.U.-707. Acesta însă, după ce și-a văzut „creaturile", și-a dat seama că ele n-au nimic uman.

Cu tot progresul vădit pe care-l înregistra discuția, încăpățînarea lui R.U. de a se defecta rămîne o „scrîntea" inexplicabilă.

— Să consultăm părerea unei mașini pentru calculul probabilităților, propune Kan.

Un panou se dă în lături, scoțînd la iveală obișnuitul tablou de comandă și programare. Cîțiva specialiști se ocupă cu introducerea datelor în calculator.

Kan este dus pe gînduri. Oare ce l-o fi preocupînd ? Să presupunem că i-am putea asculta reflecțiile și să fim atenți :

„Oricît s-ar fi străduit R.U.-707 să le dea roboților săi o înfățișare sau o comportare omenească, ei n-ar fi ajuns niciodată să fie altceva decît niște mașini. În același timp, cu tot aspectul său de colos metalic, prin nimic asemănător corpului omenesc, el s-a dovedit mult mai apropiat de om decît am fi putut-o bănui noi, cei care l-am conceput.

Într-adevăr, esența umană nu ține de forma exterioară. Trebuie să fim pregătiți pentru a întîmpina oameni pe care nici nu ni-i putem imagina. Căci e mult mai probabil să se deosebească de înfățișarea noastră decît să-i semene. Esența noastră însă va fi comună prin aceea că vom fi posesori ai conștiinței, ca manifestare a materiei ajunsă la cea mai înaltă...

Ei, fir-ar să fie! Acum o să încep și eu cu fraza aceea..."

Aici gîndul se frînge brusc, căci difuzoarele lansează semnalul „Atențiune". Calculatorul urmează să dea rezultatul. Toată lumea așteaptă, plină de încordare. Și iată că glasul sonor se aude limpede:

— Pe baza datelor existente, se poate presupune cu o probabilitate de 71,38% că defectarea lui R.U.-707 este o încercare de autodistrugere.

singura salvare

I

— Vreau să plec !

Se făcu liniște. Intrarea ei bruscă, vorbele scurte și ferme avură darul să ne întrerupă discuția. Jack zîmbi îngăduitor și puțin ironic. Betsy se încruntă. O examină pe Maya cu aerul surprins — dar nu din calea-afară — cu care își verifica roboții cînd în autoprogramarea lor se ivea vreun element neprevăzut. Ochii mici ai lui Toshiro se îngustară, în timp ce ochii mari ai Ninei se făcură și mai mari :

— Cum adică să pleci ? nu reuși ea să-și stăpînească mirarea. Și unde ?

Maya nu răspunse. Își alese un loc retras, parcă anume ca să ne poată cuprinde pe toți cu o privire, și se așeză. În ultima săptămînă devenise de nerecunoscut. Orbitele adîncite, pleoapele vineții, obrajii supți ne înfățișau o palidă imagine a aceleia pe care o știam cu toții, și numai tăietura energică a bărbiei și a buzelor mai amintea chipul de altădată. Maya tăcea și ar fi fost inutil să răspundă : prietenia ei pentru Dan era binecunoscută. De fapt, trebuia să ne fi așteptat la asta încă de la început, înainte ca ea să se fi hotărît să vină aici.

Ce puteam să-i spunem ? Că ar fi fost absurd să riscăm pentru a treia oară ? Știa, la fel ca și noi, că primul grup de exploratori dispăruse. Că legătura cu al doilea grup — al cărui conducător era Dan — trimis în căutarea celor dispăruți se întrerupsese la numai cîteva ore după plecare. Trecuseră zece zile de atunci fără să mai primim măcar un semn de viață. Pierduserăm orice speranță de a-i revedea.

— Plec — repetă Maya.

— N-ai să pleci nicăieri — zise Ewald. Am stabilit definitiv treaba asta. Nimeni nu va mai părăsi baza.

Era o decizie aspră, dar întregul comandament al expediției căzuse de acord asupra oportunității ei. În definitiv, nu aveam de gînd să explorăm corpul pe care descinsesem. Șederea noastră aci se datora unui accident. Rezervele de energie ne fuseseră distruse și trebuia să le refacem. Situația ne impunea o luciditate extremă : orice exces ar fi fost acum nu numai un lux inutil, dar și o risipă nepermisă, primejdioasă chiar.

— Îi lăsați deci să piară.

— Nu judeci bine — oftă Nina, și în glasul ei se amestecau regrete și melancolie. O privi cu o umbră de milă și clătină din cap. Nu faci bine, ar fi vrut să-i spună, că te lași înfrîntă, doborîtă de durere, că te epuizezi, alungîndu-ți somnul și odihna. Nu faci bine, ar fi vrut să-i spună, dar tăcu.

Ceea ce pentru noi era cît se poate de limpede, pentru Maya să fi rămas încă o simplă presupunere, o ipoteză care nu le excludea pe celelalte ? Părea convinsă că Dan trăiește. Altfel de ce ar fi venit ? Îi apreciam dîrzenia, dar o socoteam puțin fanatică, absurdă. Totuși, nimeni nu găsi cuvintele pe care ea le-ar fi putut înțelege.

— Plec singură. Nu voi risca decît propria mea viaţă.

— Încă o viaţă — rosti Toshiro. Altul în locul lui ar fi spus, probabil, că fiecare viaţă ne este la fel de preţioasă. Toshiro avea însă o intuiţie uimitoare a măsurii şi era evident că, dintre toţi, o înţelegea cel mai bine pe Maya.

Ewald interveni, cu o logică fără cusur :

— Ai o răspundere considerabilă aici. Cine crezi că se va ocupa de coordonarea programului medical ?

— Mă va înlocui Boris.

— Nu — se auzi vocea lui Jack — nu sînt de acord !

Jack era şeful expediţiei şi, ca orice şef, se simţea dator ca în problemele esenţiale să-şi expună categoric punctul de vedere.

— Auziţi ! Pleacă singură ! se indignă Betsy. Din moment ce te consideri în măsură să iei asemenea hotărîri, nu înţeleg de ce ai mai venit aici ? !

Întotdeauna Betsy se trezea ţinînd predici atunci cînd, după mine, vorbele erau de prisos. Mai bine şi-ar fi văzut de calculatoarele ei. Şi totuşi parcă... Ei bine, într-adevăr, asta era ! Dacă ar fi vrut să plece singură, Maya putea să plece fără încuviinţarea comandamentului. Era limpede că nu va obţine o asemenea încuviinţare. Dimpotrivă, de-abia acum plecarea ei a devenit imposibilă. Şi-a pierdut singura şansă, aceea de a părăsi baza în mod „clandestin". Atunci de ce a venit ? Crede oare că ne va convinge ? De ce a venit ?

— Hotărîrea noastră este irevocabilă — continuă Jack. Efortul în care sîntem angajaţi cere să ne drămuim fiecare strop de energie. De altfel, prezenţa ta aici, ca medic, se va dovedi din zi în zi mai necesară. Şi nimeni nu te poate înlocui.

Maya nu părea să se lase impresionată nici de calmul poruncitor al șefului, nici de compasiunea Ninei și nici de enervarea stupidă a lui Betsy. Îi ascultase pe toți, parcă fără să-i audă, cu aceeași privire lipsită de expresie cu care intrase. Nu avea de loc aerul că venise să ne ceară încuviințarea. Și, pe neașteptate, începu să povestească :

— Înainte de a pleca, Dan a trecut pe la mine, pentru control. Fiziologic, totul era în ordine. Psihologic — nu. L-am întrebat : Te temi ? M-a privit cu seninătate și mi-a răspuns simplu : Nu. I-am admirat în gînd stăpînirea de sine, căci stabilisem că era cuprins de o puternică frămîntare. Să fi fost oare emoția plecării numai ?

Trebuie să recunosc că istorisirea ei ne pusese în încurcătură. La drept vorbind, nimeni nu prevăzuse așa ceva și nu pricepeam unde anume voia să ajungă. Țin minte că Jack a devenit, dintr-o dată, foarte atent și și-a cuprins în palmă bărbia colțuroasă, cu un gest nervos, pe care nu i-l observasem pînă atunci. Din acel moment am bănuit că voi asista la lucruri neobișnuite.

— Nu știu ce ar fi făcut altcineva în locul meu — continuă Maya — dar eu l-am rugat să rămînă aici. Cu neputință, mi-a spus Dan. Era poate o lașitate din parte-mi, dar am insistat. Încotro plecau în beznă ? Unde o să-i caute pe cei dispăruți ? Întrebările voastre de acum i le-am pus și eu. Nu l-am convins. Mi-ar fi fost foarte ușor ca, pe baza rezultatelor examenului medical, să-i interzic să plece. Acum îmi pare rău că n-am făcut-o. M-a rugat să nu încerc una ca asta. Aș fi putut jura că e sigur de întoarcere, de parcă pleca într-o plimbare de agrement. Ce să cred, totuși, despre zbuciumul pe care și-l stăpînea ?

— N-ai fi fost la fel de tulburată dacă erai în locul lui ? întrebă Nina.

Iar Betsy, cu superioritate :

— Te miri că se stăpînea ? Doar îl cunoşti !

— Tocmai fiindcă îl cunosc. De cînd eram copii am fost nedespărţiţi. L-am însoţit în cele mai grele clipe. Mi se destăinuia. Ştiţi şi voi cît e de deschis ! Iar de mine, de mine nu s-a ascuns niciodată pînă atunci...

— Dar asta e, pur şi simplu, gelozie ! şopti Betsy, clipind uimită. Şi năsucul ei cîrn căpătă o alură atît de caraghioasă, încît cu toată atmosfera gravă, am zîmbit. O clipă tăcură. Apoi, vorbi Maya, pe un ton lipsit de orice intenţie polemică :

— Mă aşteptam. Să nu crezi că nu mă aşteptam. Singură m-am judecat. Ce crezi că am făcut zilele astea ?... Nu, nimic din ce vă puteţi închipui. Îl cunosc prea bine ca să mă înşel. Se întîmpla ceva cu el, era stăpînit de gînduri pe care nu putea să mi le împărtăşească. Nu putea. Simţeam că e ceva care ne depăşeşte pe amîndoi. Nu putea să-mi vorbească. De ce anume — asta nu înţelegeam.

Ne privi stins. Încercasem să pătrund mai adînc de arcadele ei umbrite. Avea ceva sfredelitor în căutătură, ne cerceta pe rînd în timp ce vorbea :

— Nu ştie nimeni ? Dacă l-aţi fi văzut... N-a aflat nimeni ce avea pe suflet ?

Ewald o opri :

— Lasă sentimentalismele.

— Sentimentalism a fost că i-am îngăduit să plece. Ca medic, trebuia să-l împiedic. Sînt vinovată faţă de el şi de ceilalţi, faţă de voi. A admite ca un om să plece în starea lui... Sînt datoare să-l caut !

Jack își luă un aer protector. Încetase să-și mai frămînte bărbia și își trecu mîna prin părul scurt și des. Se înseninase.

— Îți admit vinovăția — spuse el. Dar cred că exagerezi. Ce vrei tu e curată sinucidere.

Vorbiră și Nina, și Ewald. Mă simțeam puțin intrigat de faptul că, din clipa în care discuția fusese împinsă spre melodramă, fiecare se socotea în măsură să argumenteze. Era uimitor să vezi cum oamenii aceștia, destul de sobri și rezervați în alte situații, găseau acum numeroase locuri comune și le debitau cu cea mai mare dezinvoltură. Singur Abe, absorbit, ca de obicei, de cursul propriilor sale gînduri, rămăsese tăcut. Nina șopti :

— Hai, Maya, liniștește-te !

— E o sinucidere... îngînă ea. Tu ce zici, Betsy ?

— O nebunie chiar !

— Mi-e drag, înțelegeți ? Și nici vouă nu vă poate fi indiferent. Și apoi erau trei, trei oameni ! Nu cumva și plecarea lor a fost o nebunie ?

— Plecarea lor a fost hotărîtă de comandament — spuse Ewald. Nu putea înțelege ce rost ar fi avut redeschiderea unei discuții care ne frămîntase și așa îndeajuns.

— Îndrăznește să ne acuze ! se precipita Betsy, întinzînd un deget.

— Nu te pripi, Maya ! Mai e timp destul să ne faci răspunzători — interveni Toshiro. Ar fi fost greu să prevedem faptele.

— Dar nu imposibil. Dispariția primului grup nu v-a dat de gîndit ?

— Nu ești de acord că trebuia să-i căutăm ? întrebă Jack.

— Foarte bine. Dar — și aici Maya făcu o pauză, subliniind apoi fiecare cuvînt — de ce ați trimis numai trei oameni? Ce măsuri suplimentare de prevedere s-au luat? De ce n-au fost căutați imediat după întreruperea legăturii?

Iată că lucrurile luau o întorsătură dureroasă. Maya nu știa nimic despre discuțiile care precedaseră adoptarea ultimelor hotărîri. Din păcate, aceleași întrebări constituiseră atunci obiectul unor dezbateri aprinse, al unor adevărate certuri. Plecarea lui Dan, Endo și Myke declanșase în sînul comandamentului cele mai grave divergențe din istoria expediției: În numele acelorași legi, al aceleiași omenii, unii cereau suspendarea oricăror lucrări de explorare, în timp ce alții se pronunțau pentru căutarea celor dispăruți. Și argumentele unora și ale celorlalți erau cît se poate de serioase și de bine întemeiate. Principalul susținător al investigării era însuși Jack și, în cele din urmă, punctul său de vedere, întărit cu autoritatea de șef al expediției, triumfă.

Cei trei salvatori au plecat. Imediat după întreruperea legăturii, cînd se și întrezărea posibilitatea ca drama dispariției să se repete, Nina ceru trimiterea unui nou grup. Să mai așteptăm — au spus ceilalți. Și am așteptat. Apoi, discuțiile au reizbucnit cu și mai multă înverșunare. Să prelungim un lanț al slăbiciunilor care risca să ne decimeze încetul cu încetul? De data aceasta, însuși Jack se opuse. Trecerea lui de partea „conservatorilor" îi nedumeri pe foștii săi susținători și marcă punctul culminant al certurilor. Soarta exploratorilor era practic lăsată în seama destinului. Astfel a ajuns să fie adoptată decizia prin care părăsirea bazei se interzicea cu desăvîrșire. Ne încon-

jura întunericul, rece și neprimitor. Trebuia să ne căutăm forțele. Să ne grăbim.

— Uite ce — îi spuse Jack — mi se pare că ai început să întreci măsura.

— Cu ce drept ? sări Betsy.

— Dar voi cu ce drept mă împiedicați să plec ? ripostă Maya. Cu ce drept ?

Ne înfrunta ; convingerea ei neabătută îi dădea o putere neașteptată. Eram tentat să cred, în mod paradoxal, că ar fi fost, într-adevăr, în stare, ca singură, să-i regăsească pe cei plecați. Într-un fel, o admiram.

— Îi socotiți morți — continuă Maya. Aveți vreun argument ?

— Rezervele le erau planificate pentru șapte zile și au trecut zece ! aproape strigă Ewald, uluit și el de atîta încăpățînare.

— Cu chibzuială le-ar ajunge chiar pentru două săptămîni. Ar putea foarte bine să mai fie încă în viață. Înțelegi ? Sînt sigură că Dan trăiește.

Toshiro se apropie de ea. Fața lui prelungă, uscățivă, se încreți într-un zîmbet cald. Zise fără s-o privească, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o doboare :

— Nu se poate să te legi de o speranță ca asta. Ar trebui să vezi mesajele lui Dan. Te-ai convinge că e absurd...

— Ei bine — izbucni Maya — am cercetat mesajele.

— Și ?

— Înregistrările sînt șterse.

— Din ordinul meu — se ridică Jack cu fermitate. Toate înregistrările, fără excepție. Nu ne putem permite luxul amintirilor atîta vreme cît sîntem siliți să refolosim mijloacele tehnice. Vom aplica măsuri severe de raționalizare în toate domeniile consumului.

Făcea o risipă de cuvinte care nu-i era de loc caracteristică. În clipele acelea nu-mi dădeam seama că liniștea lui nu era decît aparentă și ceea ce eu consideram a fi o ciudățenie era în fapt expresia unei emoții adînci.

— Nu sînt amintiri, ci documente — ripostă Toshiro. Ai fi putut să ne ceri și nouă părerea înainte... Nu îndrăznise să spună „înainte de a le distruge", deoarece gîndul acesta i se păru monstruos. A distruge!

— Ceea ce ar fi provocat noi discuții — sublinie Ewald. Eu cred că Jack a procedat firesc și înțelept.

— Nu tocmai — îl contrazise Nina, care nu putea suferi ideea abuzului de putere.

— Eu n-am aflat de ordinul tău — reluă Maya, și în acel moment am avut senzația că ne privește cu ochi scormonitori, ca printr-o lupă uriașă. Un mesaj — spuse ea — continuă totuși să existe. Mi l-a lăsat chiar Dan, înainte de plecare.

Jack își cuprinse din nou bărbia. Toshiro se întoarse brusc spre Maya, încercînd să deslușească pe chipul ei mai mult decît spusese. Buzele ei coborîseră într-o expresie bizară. Pînă și Abe se arătă interesat de cele ce aveau să urmeze, părăsindu-și indiferența. Ewald strîmbă disprețuitor din nas :

— Și cu asta vrei să ne dovedești că mai trăiește? Nu cumva argumentele tale se reduc la acest mesaj?

— Drept să-ți spun — interveni și Betsy — nu cred că mai interesează acum ce anume avea să-ți comunice Dan la plecare.

— Și nu văd — adăugă Jack — de ce trebuia să recurgă la un mesaj. Putea să-ți spună direct. Pur și simplu, să-ți povestească totul.

— Tocmai că nu putea.

— Vorbește limpede — exclamă Toshiro.

Era clar că ciocnirea nu mai putea fi evitată. Nu reuşeam să surprind încă forţele şi nici să bănuiesc de unde avea să izbucnească fulgerul, după cum nu poţi prevedea niciodată desfăşurarea unei furtuni, dar norii erau învolburaţi şi rău prevestitori. Toshiro era pe punctul de a se dezlănţui şi, tot aşa după cum calmul şi tactul său deveniseră proverbiale, înverşunarea lui se dovedise de nestăvilit.

— Ce să vorbească — hohoti Ewald, pierzîndu-şi răbdarea. Nu vedeţi că vrea să ne impresioneze cu orice preţ ? Ne pierdem vremea de pomană, tocmai acum...

— Termină cu grosolăniile ! mîrîi Toshiro.

Nina se rugă :

— Potoliţi-vă !

— Să considerăm discuţia încheiată — rosti Jack pe un ton oficial, într-o ultimă încercare de a redresa situaţia. Ignorîndu-l cu totul, Toshiro se adresă nervos Mayei :

— Dar vorbeşte odată !

O nestăpînită încleştare se contura sub ochii mei. Maya tăcea, aşteptînd parcă un moment de acalmie. Apoi aşeză pe masă, cu un gest reţinut, un minuscul aparat de înregistrare-redare. Jack păli. Toshiro, căruia faptul nu-i scăpase, îl privi cercetător. Toată lumea îi urmărea încremenită.

Toshiro se aplecă şi, cu mişcări mecanice, declanşă aparatul. Liniştea era deplină şi eram atît de atent, încît îmi auzeam ciocăniturile sacadate ale pulsului. Vocea sonoră a lui Dan prinse a se depăna domol :

— Să nu-ţi uiţi, Maya, promisiunea !

Urmă o pauză prelungită. Toshiro o întrebă din ochi.

— I-am făgăduit să nu mă ating de mesaj decît în caz că nu se va întoarce — şopti ea repede.

— E absurd — zise Jack. Nu sînt de acord...

Dar glasul, puternic de data asta, a lui Dan îl întrerupse :

— Dacă va fi totuşi să nu mă întorc, du acest mesaj la comandament.

Cuvintele lui, răzbătînd din nefiinţă, îmi aduseră în faţă chipul celor dispăruţi. Îi cunoşteam îndeaproape. Cu Myke fusesem coleg la cursurile de astronavigaţie. Era a opta expediţie la care luam parte amîndoi. Pe Endo îl întîlnisem în timpul convalescenţei, pe o planetă-sanatoriu. Cea mai recentă cunoştinţă era Dan : îl văzusem pentru prima dată la centrul de antrenament. De la bun început însă mă simţii atras de personalitatea lui tumultuoasă. Era imposibil să rămîi indiferent faţă de acest om exuberant, optimist molipsitor şi visător incorigibil. Dar ceea ce m-a surprins cu adevărat la el era profunzimea gîndirii, în care intuiţia, raţiunea şi imaginaţia se completau reciproc.

Maya îşi înălţă, mîndră, fruntea. Am privit în jur. Betsy amuţise şi, deşi afirmase la început că mesajul lui Dan n-o interesa, acum devenise foarte gravă, se vedea că e emoţionată. Asculta cu atenţie, iar între sprîncene i se săpase o cută. Vocea reluă :

— Cînd am reperat o sursă convenabilă de energie a fost, vă amintiţi, prima sărbătoare de după accident. Toată istoria expediţiei s-a transformat, în continuare, într-o aprigă sforţare, pentru a smulge naturii dreptul nostru la viaţă, la întoarcere. Orice idee, orice prezenţă care s-ar fi dovedit opusă acestui torent erau sortite pieirii. Să înfrîngem orice împotrivire, să supunem orice îndoială devenise un criteriu vital. Totuşi, oricît de nebuneşti vă vor părea gîndurile mele,

oricît de neplăcute concluziile, mă simt obligat să vi le împărtășesc.

Maya renunțase să ne mai examineze pe toți și nici n-ar fi putut-o face, căci se concentrase asupra lui Jack ; nu-l pierdea nici o clipă din ochi, înregistrîndu-i fiecare gest, fiecare reacție. Îl urmăream și eu, dar orice urmă de mobilitate de pe chipul lui se ștersese ; afișa o expresie împietrită, îndărătul căreia nu se mai putea citi nimic. Toshiro asista impasibil, presimțind numai, fără să poată prevedea. Avea aerul felin al unei pînde perfect mascate, gata să intervină în orice clipă. Nina se pierduse cu totul : se îmbujorase și se tot sucea pe loc, neștiind ce să mai facă.

— Îngrijorați de propria noastră soartă — se depăna mai departe mesajul — am lăsat să ne scape semnificația multor fapte, numai aparent neînsemnate. Pare firesc, deși s-ar putea să o plătim scump. Coborînd aici, nu ne-am gîndit decît cum anume să nimerim cît mai aproape de prețiosul nostru filon, ceea ce, trebuie să recunosc, ne-a reușit de minune. Fenomenele electromagnetice semnalate de Pedro în timp ce ne reduceam altitudinea au rămas, din păcate, necercetate. Nici măcar forma precisă a corpului pierdut în beznă pe care descindeam nu ne-a preocupat. O dată instalați pe sol, prima grijă a fost să măsurăm grosimea stratului ce trebuia străpuns. Compoziția rocii — cu atîta dispreț numită de noi „steril" — ne-a stat în atenție numai pentru a găsi o metodă de a o disloca mai ușor. Cînd am văzut că nu obținem nici un rezultat, că structura substanței scapă analizei noastre, ne-am lăsat păgubași și am pus în funcțiune cele mai eficace mijloace de forat de care dispuneam. Chiar și plecarea exploratorilor nu a fost decît o consecință a aceleiași preocupări unice : misiunea lor era de a găsi un în-

veliș mai puțin dur, permițînd astfel — pe o cale ocolită chiar — atingerea mai rapidă a țelului urmărit. N-aveam decît o dorință — să ne refacem rezervele de energie și să plecăm.

— Ei și ? exclamă Betsy, nemaiavînd răbdare să asculte lucruri arhicunoscute.

— Nu ziceam că ne pierdem vremea ?! întări Ewald, care nu scăpa nici o ocazie să-și dea dreptate. Apoi adăugă ca pentru sine : „Încep să înțeleg de ce a venit". Dar Maya nu-l auzi. De fapt, cred că Ewald nu înțelegea nimic.

— Intrigat de ciudățeniile apărute în mesajele exploratorilor — rosti vocea, am pornit să cercetez pe cont propriu. Știu că e un act abuziv, dar îmi era cu neputință să rămîn nepăsător. Încercînd să-mi explic variațiile mari ale parametrilor electromagnetici, care ne erau comunicați periodic, am ajuns la concluzia stranie că exploratorii se găseau în preajma unei artere energetice în plină funcțiune.

Auzind aceste cuvinte, Toshiro lăsă să-i scape o exclamație.

— Scamatorii ! făcu Ewald, nu fără o ironie ascunsă.

— Liniște ! porunci Betsy, vădit interesată de destăinuirile lui Dan. Jack rămînea de nepătruns. Iar eu mă străduiam să nu pierd nici un cuvînt din derularea mesajului.

— O uriașă arteră energetică, ascunsă în adîncuri și caracterizată printr-o inexplicabilă pulsație. Așteptam date noi, pentru a-mi verifica ipoteza, pentru a-mi întregi imaginea, dar, în căutarea unor formațiuni mai puțin dure, grupul se depărta tot mai mult de traiectul magistralei. Apoi, pe neașteptate, mesajele se stinseră.

Voi putea afla vreodată ce s-a întîmplat atunci și mai pe urmă ?

O vreme Dan tăcu. Nimeni nu îndrăzni să tulbure liniștea oarecum solemnă. Betsy își schimbase locul, apropiindu-se de aparat. Nina medita, cu ochii închiși pe jumătate. Nimic din ceea ce ar mai fi conținut mesajul n-ar fi putut să mă mire, căci eram acum gata să mă aștept la orice. Curiozitatea mi se îndrepta mai cu seamă spre colegii mei din sala comandamentului. Fusesem convins, pînă atunci, că-i cunosc cît se poate de bine și ajunsesem să mă îndoiesc. În clipa cînd Dan vorbi din nou, am avut sentimentul că mă aflu într-o lume cu totul străină.

— În mintea mea s-a înfiripat o idee pe care vă rog s-o întoarceți bine pe toate fețele, înainte de a vă hotărî s-o acceptați ori s-o respingeți. În ultimele mesaje se pomenește de niște cutremure însoțite de modificări rapide ale reliefului. Dar, din cîte am putut eu să înțeleg, nu era vorba de alunecări sau prăbușiri, de fenomene seismice obișnuite. Solul devenise parcă plastic, volumele se modificau brusc, fără să lase urme sau să producă rupturi. Mi-a fost imposibil să nu fac o legătură între descoperirile lui Pedro și compoziția misterioasă a rocilor, între rîvnita noastră sursă de energie și aceea magistrală din adîncuri, între pulsații și evoluția reliefului. Și dacă, în principiu, admiți asemenea legături, atunci trebuie să continui firul, să recunoști că existența unei artere energetice cu un regim continuu variabil, a cărui dezvoltare determină, fie și indirect, modificări tectonice, ar fi foarte ușor de explicat într-un sistem dirijat sau chiar mai mult : comandat. Deocamdată, este imposibil de precizat dacă e vorba de un sistem viu. Admițînd însă o asemenea ipoteză, devine evident că funcționarea arterei este

asigurată de sursa de energie reperată de noi. Oare ne-ar mai aparține această sursă ? Am mai avea dreptul s-o utilizăm în folosul nostru ? Argumentația mea poate să pară șubredă, lucrurile expuse aici pot fi discutate. Înțeleg și de ce ipoteza mea n-a fost luată în considerare. Dar voi strînge dovezi. Aceasta este misiunea mea.

Maya opri aparatul. Restul o privea, se vede, numai pe ea. Toshiro fulgeră :

— „N-a fost luată în considerare !" Tu știai, deci Jack !

— Da. Știam. Și ce-ar fi trebuit să fac ? Să alarmez o întreagă expediție ? Și pentru ce, mă rog ? Pe ce bază ? Totul nu era decît o presupunere.

— Nu lipsită de temei — remarcă Betsy. Era limpede că ipoteza lui Dan o cucerise dintr-o lovitură.

— Măcar cînd s-a întrerupt legătura să ne fi spus — murmură Nina.

Cînd s-a întrerupt legătura ! Mi-am amintit că tocmai în acel moment Jack făcuse o întoarcere cu 180 de grade — pe atunci inexplicabilă, dar mult mai puțin șocantă decît în lumina în care ni se prezenta acum — împiedicînd astfel trimiterea unui al treilea grup și părăsindu-i pe ceilalți în voia soartei. Începusem, în sfîrșit, să înțelegem ce urmărea Maya. Acum furtuna se dezlănțuise.

— Și dacă Dan are dreptate ? făcu Toshiro.

— Lucrul trebuia dovedit.

— I-ai dovedit contrariul ? Nu. Simpla autoritate de șef ți-a fost suficientă. L-ai trimis să aducă dovezi !

Se făcu tăcere. Ne simțeam stînjeniți. Era foarte greu să crezi că un om ca Jack s-a purtat astfel : Acum își căuta un refugiu și pricepea că nu-l are. Pe Dan l-a copleșit, i-a răsturnat argumentele, l-a constrîns

să tacă, l-a ambiționat, l-a determinat să plece. Apoi a avut grijă să șteargă înregistrările. Nu bănuia existența mesajului. Rămăsese descoperit și nu reușea să-și găsească nici o justificare. În mintea mea înviaseră vechi formule juridice : „omor prin imprudență", „omor cu premeditare". Dar de ce ? De ce ? Betsy, cu arătătorul întins, izbucni într-un rîs nervos :

— Ți-a fost frică !

— Așta-i adevărul, Jack ! întări Toshiro. Te temeai că s-ar putea să aibă dreptate.

— Nu-i adevărat ! strigă el. Pentru ce ? Pentru ce m-aș fi temut ? Nimic n-ați înțeles ! Să mă tem ? Eu ? Pentru mine ? Nu vă dați seama că ar fi caraghios ? Caraghios !

Tonul lui teatral mă mîhnea : era lipsit de convingere. Maya amuțise. Venise să-l descopere pe vinovat, să-l dea în vileag. Acum părea să nu mai audă nimic. Era copleșită de povara unei misiuni care fusese, poate, peste puterile ei.

— Răspund de soarta tuturora — continuă Jack. Și dacă am evitat panica inutilă n-a fost pentru că m-aș fi temut.

Toshiro îl întrerupse :

— Nu ocoli. Nu evita. Întrebarea e dacă avem sau nu dreptul să ne continuăm lucrările înainte de a verifica ipoteza lui Dan.

— Adică să întrerupem lucrările ? De ce ? se înfierbîntă Ewald. Resursele noastre nu sînt nelimitate. Asta ar echivala cu o autocondamnare la moarte. Și așa avansăm destul de încet !

Jack găsise, în sfîrșit, un punct de sprijin :

— Puteam oare îngădui declanșarea unei discuții de asemenea natură, cînd fiecare clipă e prețioasă ?

Betsy își agită mîna :

— Tocmai de asta te și temeai.

— Jack — am spus eu atunci — tu uiți legea. Lăsînd la o parte modul cum ai încercat să salvezi liniștea expediției, te judec pentru că ai îndrăznit să împiedici cunoașterea a ceea ce reprezintă, poate, existența unei alte lumi și a cărei soarte noi nu putem s-o hotărîm, căci nu ne aparține.

Cu un efort neprevăzut, Maya se însufleți. Ochii îi deveniseră incandescenți, vocea îi era ușor răgușită :

— Eu te judec pentru toate ! Tăcu o clipă, tuși, apoi continuă : Dan presupunea că a descoperit un sistem. E vorba de unul artificial sau de unul viu ? De ce natură ? Ce amploare are ? Pe ce treaptă de evoluție se află ? Ipoteza se putea discuta, se putea dovedi greșită. Dar să trimiți trei oameni la o moarte aproape sigură ? Eu nu știam ce e cu Dan, tu însă știai. Și ai tăcut. Iar apoi ai împiedicat încercarea de a-i salva.

Se lăsase purtată de izbucnirea mîniei. Întreaga ființă îi emana acea tărie cu care ne cucerise pe toți. Și cu cît înțelegeam mai limpede cît e de devotată prietenului ei, cu atît îmi era mai apropiată, mai dragă. Simțeam dorința paradoxală și secretă de a o smulge din suferința ei, de a o ocroti, de a o strînge la piept. Mă îndrăgostisem de dogoarea pe care ochii ei întunecați o împrăștiau. Nu o priveam : o simțeam numai, cumplită și dreaptă, nu răzbunătoare și nici pornită, dar neîndurătoare, aprigă, de neclintit.

— Acum — spuse Toshiro — să privim lucrurile așa cum sînt.

Jack tăcea. Înspre tîmple i se săpau cute adînci. Se chinuia. Dar o merita. Nina interveni :

— Pe noi ne-ai convins că e omenește ca Dan să plece în căutarea celor dispăruți. Pe el l-ai încredin-

ţat că pleacă să caute dovezi. Iar, în realitate, voiai să te asiguri că n-o să vorbească.

— S-ar zice că vînai trei iepuri dintr-un foc — observă Betsy.

— Am avut încredere — am spus, nestăpînindu-mi un oftat. Toţi am avut încredere.

— Jack — reluă Toshiro — cred că e inutil să mai punem în discuţie înlocuirea ta...

El se ridică şi se îndreptă spre uşă fără să scoată o vorbă. Ceva se rupea şi se sfîşia în mine, în noi. Nina îşi plecă fruntea. Betsy îşi muşcă buzele. Toshiro spuse încet :

— Vei vorbi mîine, în faţa adunării.

Jack ieşi. O vreme tăcurăm. Nimeni nu-şi putea lua gîndul de la cele petrecute. Într-un tîrziu, am întrebat :

— Ce facem ?

Într-adevăr, situaţia noastră ni se înfăţişa în toată gravitatea ei.

— Trebuie să hotărîm chiar acum ! conchise Toshiro. Nu putem ignora ipoteza lui Dan.

— Să oprim forajul — propuse Betsy.

Ewald se revoltă :

— Sînteţi nebuni ?! Totul este calculat la limită. Dacă întîrziem o singură zi, sîntem pierduţi !

— Să rănim inima acestei lumi necunoscute ? Să o lipsim poate de unica ei sursă de energie ?

— De unde ştii ?

— Să verificăm.

Iată-ne deci în cel mai afurisit impas. Aveam de ales între o sinucidere sigură şi o crimă presupusă. Şi măcar dacă ne-am fi cunoscut „victima". Dacă am fi putut să-i stabilim identitatea. Mi-am amintit legenda călătorului acuzat de un duh invizibil că i-ar

fi ucis fiul, scoţîndu-i un ochi : aruncase la întîmplare, în pustiu, în timp ce mînca, sîmburele unei curmale. Înfricoşătorul duh venea să se răzbune. Iată-ne pe noi într-o situaţie similară. Eram orbi, procedam la întîmplare şi orice încercare de a deschide ochii ameninţa să ne aducă pieirea. Oare îl puteam condamna pe Jack ? Nu făcuse el totul pentru a evita acest impas ? Cu preţul a trei vieţi... Dar a ocoli adevărul nu este o crimă ?

— În fond, ce ne pasă nouă cui serveşte această energie ? Deocamdată, ştim sigur că ne este indispensabilă. Poate că teoria lui Dan e o nerozie. Să ne riscăm viaţa pentru o probabilitate oarecare ?

Ewald nu ceda. Era greu să-l contrazici, căci ceea ce spunea el nu părea lipsit de bun-simţ. Toshiro sugeră un compromis :

— Să le împăcăm pe amîndouă.

— Cum ?

— Să ne continuăm lucrările, dar în acelaşi timp să verificăm ipoteza.

— Riscînd iarăşi vieţi, risipindu-ne forţele ?

— O nouă expediţie ? i se alătură Nina. Atunci cînd o cerusem avea un rost, atunci Myke, Dan. Endo mai puteau fi salvaţi. Dar acum ?

Era greu să ajungem la o soluţie care să întrunească adeziunea unanimă. Ne învîrteam în loc, într-un cerc vicios, şi asta nu pentru că nu ne-am fi bătut capul să găsim o ieşire, ci din cauza situaţiei însăşi : departe de a accepta această realitate, ne angrenarăm într-o dispută aprinsă, fiecare susţinînd că numai calea propusă de el poate duce la un rezultat. Acoperind tumultul în creştere, vorbi atunci Abe, care tăcuse tot timpul şi al cărui glas se făcuse auzit în această sală de foarte puţine ori :

— Vă certați de pomană !

— Ia te uită ! exclamă Betsy. A vorbit „tăcerea-e-de-aur".

— Mi se pare că soarta lucrărilor mă privește într-o oarecare măsură.

Abe fusese însărcinat cu conducerea șantierului.

— Ei bine — continuă el — spuneam că vă certați de pomană.

Toshiro îl zori :

— Fii mai lămurit !

— Ieri am vrut să verific cît anume ne-a mai rămas de forat. După socotelile mele, trebuia să fi străbătut deja o optime din distanță.

— Și ? făcu Ewald nerăbdător.

— Grosimea stratului e aceeași ca și la început.

— Ești sigur ?

— Absolut sigur.

Toshiro izbucni într-un hohot de rîs, de parcă i-ar fi fost dat să audă cea mai izbutită glumă din cîte știa. Era atît de contagios, încît am rîs cu toții, deși nu ne ardea de loc să facem haz. Numai Ewald rămase îngîndurat.

— Cu neputință — repeta el într-una.

— Filonul nostru se retrage spre centrul acestui astru afurisit — murmură Nina cînd rîsul se mai potoli.

— Ai zice că cineva vrea să-și bată joc de noi — făcu Betsy.

Am închis ochii. Era prea din cale-afară ! Vrăjmășia de neînduplecat a naturii ne întrecuse puterile. Ne certam, într-adevăr, de pomană, căci altcineva hotărîse în locul nostru. Jack se făcuse vinovat. Dar mai avea, acum, acest fapt vreo importanță. L-am auzit din nou pe Abe :

— Nu vă mai bateţi capul. Am găsit şi explicaţia. Singura posibilă. De altfel, ea confirmă ipoteza lui Dan. Adevărul este că nu filonul fuge de noi, ci noi ne îndepărtăm de el. Imaginaţi-vă că „sterilul" pe care-l forăm nu este altceva decît ţesutul protector al unei uriaşe inimi. Pe măsură ce îl scormonim mai adînc, el creşte la loc, menţinîndu-şi grosimea constantă. Nu sîntem decît nişte microbi pe epiderma unei vietăţi colosale ! Nu vom ajunge niciodată la sursă.

Mă ducea gîndul la artera energetică imaginată de Dan. Să fi fost, într-adevăr, o arteră vie, legată de inima din adîncuri ? Ce fel de vietate putea fi aceasta ? Anticii îşi imaginau chiar Pămîntul ca pe o fiinţă vie. Aici însă totul căpăta consistenţă, nu ne mai aflam în domeniul fabulosului, al legendei. Abe nu avea aerul că glumeşte, iar noi n-aveam de fel chef să ne jucăm.

— Un animal gigantic ! exclamă Nina, aproape cu duioşie.

— Nu — am spus eu — să nu facem extrapolări simpliste. Este riscant şi lipsit de temei să recurgem la imagini cunoscute.

— Să pornim de la factorii specifici — sugeră Toshiro.

— O sursă de energie proprie ! Am găsit — şi Betsy sări în picioare cu agilitatea unei pisici. Să presupunem un corp ceresc izolat, dotat însă cu o sursă de energie. Odată viaţa apărută, au supravieţuit şi s-au perpetuat numai acele forme care au ajuns să coopereze pentru a capta energia relativ săracă, pentru a o împiedica să se piardă în spaţiu...

— Crusta pe care ne aflăm — i-am continuat eu firul gîndurilor — nu apără numai „inima" de agresivitatea cosmică, dar o şi izolează, îi micşorează pier-

derile. De aceea, ea se reface pe măsură ce, înaintînd, noi o distrugem.

Nina se avîntă :

— Un regn colectiv, o colonie vie, care a îmbrăcat astrul...

Eram vrăjiți de viziunea care ni se înfățișa. Eram captivați de latura palpitantă, nebunească a descoperirii noastre, dar glasul lucid al lui Ewald ne readuse la realitate :

— Cum mai scăpăm de aici ? !

— Ai dreptate — zise Toshiro. Să căutăm o ieșire. În primul rînd, cred că nu mai are rost să continuăm forajul. E o risipă cu totul inutilă.

— Să oprim lucrările.

— Le-am oprit eu, încă de ieri — mărturisi Abe.

— Și pe urmă ? întrebă Betsy. Ce-i de făcut ?

Pentru mine devenise neîndoielnic faptul că întoarcerea noastră ducea pe urmele exploratorilor. Corpul acesta straniu trebuia cercetat. În cunoaștere ne puteam găsi singura salvare.

— Vom fi astrobiofizicieni — am zis.

— Ca Dan — murmură Betsy.

Și atunci Maya vorbi din nou, cu o emoție stranie :

— Vreau să plec !

— Toți vom pleca — îi răspunse Toshiro.

— Știați, nu-i așa — continuă Maya — că mă pasionează studiul activității nervoase...

Așa era. Ne studiase la toți spectrul specific, cu un aparat la care tot migălea de cînd o cunoscusem.

— Mi-am perfecționat întrucîtva tehnica. Acum îmi reușesc și unele înregistrări de la distanță.

Maya ne privi o clipă cu o bucurie pe care nu și-o mai putea stăpîni.

— Dan trăiește ! Înainte de a veni la voi am reușit să-i captez emisia cerebrală ! E spectrul lui !

Zîmbeam, și eram trist și vesel, și-mi venea s-o sărut pe fata aceea de pe chipul căreia nici oboseala și nici durerea nu reușiseră să alunge nețărmurita, inepuizabila încredere în viață.

II

Adunarea de a doua zi nu ne-a mai fost dat s-o ținem : Jack dispăruse o dată cu una dintre amfibiile noastre. Ce s-o fi petrecut în sufletul și în mintea lui ? Nu pot să cred că plecase numai pentru a evita să apară în fața adunării. Voia oare să ne ofere dovada faptului că nu se temea pentru el, că dacă nu era vorba decît de viața lui era gata oricînd să și-o riște ? Să fi pornit în căutarea celor dispăruți, încercînd în felul acesta să-și repare greșeala ? Greu de presupus. Nu lăsase nici un semn după care să-i fi putut ghici intențiile. Plecarea lui a trecut aproape neobservată, căci toată lumea discuta noua întorsătură pe care o luase destinul nostru.

Se hotărăște să ne împărțim în două : un grup restrîns, sub comanda lui Toshiro, urmează să rămînă la bază. Grosul forțelor îl conduc eu, în căutarea celor trei naufragiați și, mai departe, către răspunsul la întrebările tot mai stăruitoare, la însăși chestiunea esențială a existenței noastre. Îmbarcați pe uriașe port-amfibii, sîntem cea mai numeroasă expediție care s-a deplasat vreodată pe suprafața unui corp interastral.

Alături de mine, Maya urmărește indicațiile prețiosului ei aparat. Spotul luminos are glas și fiecare impuls pare să țipe : „Dan trăiește !“ Pe măsură ce

ne deplasăm, intensitatea semnalelor crește lent, încredințîndu-ne că ne apropiem. Maya tace și mă copleșește cu mutenia. Acum, cînd liniștea și calmul și-au restabilit echilibrul, glasul i s-a potolit. Sînt mai aproape de ea decît am fost vreodată și totuși mi-e inaccesibilă ; între noi doi, pilpîirile vieții lui Dan, pe minusculul ecran, sapă o prăpastie de netrecut.

Zburăm la un plafon coborît și cu o viteză redusă. Ar fi mai prudent să luăm înălțime, ne-ar permite și mărirea vitezei, dar țin să rămînem cît mai aproape de spectacolul care se desfășoară jos. Proiectoarele decupează, din beznă, fîșii orbitoare. Sub noi, unduiri neașteptate modifică forma reliefului. Unduirile trezesc nuanțe verzui, marine, în cenușiul sclipitor al pînzei luminoase. Din cauza întunericului din jur am impresia că stăm pe loc și dacă n-ar fi zgomotul motoarelor aș fi tentat să cred că derularea imaginilor nu e decît o proiecție cinematografică.

Păstrăm în permanență legătura cu Toshiro. Deocamdată n-avem ce să semnalăm. Totul e în ordine. Schimbul de mesaje se reduce la cîteva fraze convenționale. Ceea ce descopăr nu mi se pare extraordinar. După atîtea lumi stranii cîte am cutreierat mă entuziasmez greu, și ceilalți simt cam același lucru. Singurul element ieșit din comun este această plasticitate cromospațială a volumelor. Păcat că fîșia de lumină pe care o alimentăm este relativ redusă : ar fi interesant de surprins tabloul dinamic într-un mod unitar, așa cum se întinde el pînă la orizont.

Mă aud strigat. Maya îmi face un semn. Cu aparatul ei se petrece un lucru ciudat. Semnalele încep să se descompună, să-și modifice ordinea și înfățișarea.

— S-a defectat — îi spun cu îngrijorare.

— Nu !

Urmărim evoluţia fenomenului. Nu mai seamănă de loc cu ceea ce mă obişnuisem să descifrez pe ecranele opalescente de sub privirile atente ale Mayei. În acelaşi timp, intensitatea prinde să scadă, de parcă ne-am depărta. Dar noi nu ne-am schimbat direcţia. Şi totuşi semnalele pălesc. Ca şi cum sursa ar fi devenit mobilă, ca şi cum ea ar fi început să se mişte în aceeaşi direcţie, în acelaşi sens cu noi, dar mult mai repede. Sau poate că ea a rămas pe loc, dar mediul a devenit mai opac. Sau nici măcar atît, poate că însăşi sursa îşi reduce intensitatea emisiei. Sursa ! Adică Dan, creierul lui Dan !

— Poate că doarme — zic eu.

— N-are a face... diferenţele ar fi neînsemnate faţă de ce se petrece aici.

Maya păleşte. Am început să înţeleg.

— Nu se poate !

Totuşi intensitatea scade vertiginos. Ce stupid este să fi supravieţuit şi să moară tocmai acum, cînd sîntem în drum spre el !

— Viteză maximă !

Cîteva clipe coborîşul stagnează. Dar nu este decît efectul sporului nostru de viteză. Îndată scăderea îşi reia cursul pînă cînd semnalele dispar. O privesc. Ea tace.

— Poate că şi-a pierdut numai cunoştinţa...

Nu-mi răspunde. Şi nu găsesc ce să-i mai spun, pur şi simplu nu mă mai ajută capul. Îmi dau seama că tăcerea ei e adîncă şi grea, plină de miez şi de sensuri. Că tăcerea mea e greoaie şi ridicolă, mă stînjeneşte ca un costum prea nou şi prost croit. Dar o tăcere stupidă e de preferat unor vorbe care îmi par a suna monstruos. Nu, mi-e imposibil să schiţez cel mai mic gest. Minutele trec şi ne apropiem tot mai

mult de locul unde ar fi trebuit să se găsească Dan și, după toate probabilitățile, Endo și Myke. Privesc afară. Unduirile reliefului și-au sporit amplitudinea și, pierzîndu-și periodicitatea, au devenit explozive. Forme tot mai bizare se întrețes în ciudata lume a tăcerii deasupra căreia trecem în zbor.

Aș vrea s-o fac și pe Maya atentă la spectacolul dinamic al volumelor. Nu o voi lăsa pradă durerii. Solitudinea suferinței ei mă înăbușă, poate e absurd, dar nu pot asista neputincios la această zdrobire a celei mai depline încrederi în viață pe care am cunoscut-o. Mă tem de reacția pe care i-aș putea-o trezi și totuși încerc. Și în clipa cînd întind mîinile spre umerii ei plecați descopăr pe ecranul scăpat de sub observație un licăr.

— Maya !

Îi arăt scînteia ce crește în intensitate.

— Trăiește ! îi spun.

Ea mă cercetează cu neîncredere, examinează aparatul, mai șovăie încă, dar îi presimt seninul. Nu spune nimic, nu-și mai dezlipește ochii de la arabescul liniilor care umplu ecranul, reconstituind aidoma spectrul electromagnetic cerebral al lui Dan. Îi comunic lui Toshiro vestea cea bună. Ce se întîmplă însă cu indicatoarele ? Pînă unde are de gînd să crească intensitatea liniilor de forță ? Nu, oricît de aproape am fi, chiar dacă ar fi vorba de propriul meu encefal, asemenea tumult ar fi cu neputință. El întrece cu mult intensitatea unei emisii normale și crește, continuă să crească, dobîndind forța unui radiofar. Antena noastră direcțională nu mai servește la nimic, căci undele par să vină din toate părțile, de parcă întreaga fire s-a transformat în sursă. Torente de fluxuri electromagnetice se îndreaptă spre noi, se întretaie în eter, sînt

împroşcate din adîncuri, asemenea unei erupţii stihinice. Pînă cînd, în cele din urmă, aparatul nostru se dereglează şi apoi se blochează definitiv, incapabil să suporte acest puhoi.

Maya trăieşte o incantaţie teribilă, neverosimilă. Ce semnificaţie să fi îmbrăcat, pentru ea, sălbatica dezlănţuire ? Transfigurată de un zîmbet luminos, de parcă ar fi asistat la o apoteoză, scormoneşte cu privirile undeva în beznă. Încerc să înving oroarea gîndului că execut o profanare, îmi impun să judec obiectiv şi rece, cu rigurozitate ştiinţifică, să-mi explic inexplicabilul, să pătrund sensul unui fenomen monstruos, să desprind măsura a ceea ce ne priveşte pe toţi, în modul cel mai direct. A fost o simplă rezonanţă electromagnetică, stîrnită de substanţe sau cîmpuri misterioase ? Un fenomen fizic pur ? A fost cumva mai mult de atît ? Oare moartea lui Dan să fi stîrnit ecoul unei presupuse conştiinţe a uriaşului regn colectiv, a cărui existenţă ar fi astfel dovedită ?

Ceva îmi spune că nu poate fi vorba de un simplu fenomen de rezonanţă, de un ecou pasiv al unei lumi indiferente. Îmi pare mai firesc ca semnalele înregistrate să ne fi fost destinate în mod deliberat. Într-adevăr, dacă aş întîlni o fiinţă vie, complet diferită ca natură sau ca structură anatomică, o cale pentru a mă convinge dacă este sau nu în posesia unei conştiinţe ar fi punerea în evidenţă a activităţii acesteia. Iar dacă ar fi să-i dovedesc interlocutorului meu necunoscut că eu însumi sînt dotat cu raţiune este posibil să nu încerc a-i reda propriile mele caracteristici, pe care s-ar putea să nu le înţeleagă. Mai simplu şi mai sigur este să-i oglindesc personalitatea, să-i dovedesc că i-am pătruns esenţa. E limpede că tocmai o asemenea cale a fost aleasă pentru a se intra cu noi în comu-

nicare. Fantastica emisie nu poate fi altceva decît un semnal, un mesaj. Rămîne să-i deslușim semnificația.

Faptele se succed într-un ritm halucinant, zădărnicindu-mi încercarea de a comunica tovarășilor mei lanțul de ipoteze pe care le-am întrezărit. Nici nu știu ce să fac. Maya pare inaccesibilă și nu îndrăznesc s-o cobor din sfera echilibrului virtual în care s-a refugiat. Și pînă să schimb cîteva cuvinte cu ceilalți membri ai echipajului, în cîmpul meu vizual apare o amfibie. O recunosc : este aceea care dispăruse o dată cu Jack. Îmi acționez teleobiectivul și disting figura pilotului : e Jack, într-adevăr. Vehiculul stă încremenit în văzduh, cu conul proiectorului fixat pe un reper precis. Comand oprirea și încerc să intru în legătură cu Jack. Zadarnic. Nu răspunde la apeluri. Operez cu teleobiectivul : chipul i-e palid, clipește rar, cu ochii micșorați, iar la tîmple îi disting fire argintii. Privește nemișcat în pata luminoasă proiectată de propriul său far. Nu pare să ne audă. Tîmplele încărunțite, suferința întipărită pe tot chipul îmi trezesc o bănuială.

Poate că Jack a asistat la sfîrșitul celor trei exploratori ! Gîndul acesta mă sperie. Mi-l închipui imediat după discuția de la comandament, șovăind înainte de a se hotărî. Apoi, în acțiune, bîjbîind în beznă, căutîndu-i pe cei dispăruți. În sfîrșit, le află urma. Și i-e dat să fie de față la ultimele lor clipe ! Se împinsese singur la cea mai cumplită pedeapsă din cîte s-ar fi putut imagina, fusese martorul neputincios al suferințelor și morții acelora pe care cu seninătate și sînge rece îi condamnase. Sînt cutremurat. Cercetez fișia asupra căreia și-a îndreptat proiectorul : nu disting nimic altceva decît freamătul și clocotul plastic al maselor. Nici o urmă. Dacă Endo, Myke și Dan s-au

aflat, într-adevăr, vreodată acolo, ei au dispărut acum cu desăvîrşire.

Să fi suferit Jack un şoc psihic ? Îl examinez din nou, cu cea mai mare atenţie. Nu, nu pot afla. Ajutorul Mayei mi-ar fi de mare preţ. Ce să cred ? Ce mesaj ne trimite această lume acum, după ce tovarăşii noştri fuseseră ucişi ? Este oare un avertisment ? Îmi amintesc legenda cu duhul înfricoşător şi cu sîmburele de curmală. E poate o scuză, o propunere de armistiţiu ?

Deodată surprind o schimbare : exploziile tectonice se reduc şi încetează. Unduirile verzi se pierd dintr-un cenuşiu plan. Toshiro îmi comunică o veste de necrezut : deasupra bazei, pe cer, a apărut proiectată imaginea expediţiei noastre, astfel încît urmăresc şi ei ceea ce se petrece cu noi. Nu pot să cred decît că trebuie să ne aşteptăm la o nouă comunicare ; nădăjduiesc că vom afla acum mai multe, că vom reuşi să deslušim intenţiile interlocutorului nostru.

O lumină difuză prinde să subţieze bezna. Începe să se străvadă pînă spre orizont, iar proiectoarele noastre îşi pierd contrastul, pălesc şi devin inutile. Nu deslușesc nici o sursă şi nu pot stabili de unde izvoreşte lumina aceasta, care nu lasă nici o umbră. Orice accident de relief a dispărut : solul e neted şi orizontal pînă la mari depărtări.

Deodată, cîteva coloane se ridică din adîncuri, căpătînd proporţii gigantice. Ele devin luminoase, incandescente şi translucide, împrăştiind o scînteiere miraculoasă şi fascinantă. Coloanele se apropie, îşi curbează fusul zvelt şi se contopesc într-un mănunchi. Formele încep să se modifice lent, indiferente la legile gravitaţiei. Apar prelungiri de un modelaj straniu. Una îmi aminteşte forma femurului, alta se trans-

formă, treptat, într-o inimă vie, palpitîndă. O sumedenie de organe și țesuturi își anunță acum apariția. Un ochi uriaș se holbează la noi, înfiorător în lipsa lui de expresie. Și strania oră de anatomie continuă într-un ritm ascendent.

Sentimentul umilitor al neputinței mă scoate din minți. În timp ce oamenii, prietenii mei, sînt descompuși cu meticulozitatea și pasiunea cercetătorului, într-un anonim laborator nevăzut, sînt silit să privesc o cinică reconstituire. Cel puțin dacă Maya ar fi fost scutită de acest spectacol, dar abia vederea lui a reușit s-o trezească din reverie și este complet absorbită. Oare ea își dă seama că asistă la o autopsie, că pe masa de disecție îi este prezentat ficatul lui Dan ?

Oasele se grupează acum, unele descărnate, altele înfășurate în ligamente, subîntinse de mușchi. Lumina emanată își sporește continuu intensitatea, fără să devină orbitoare. Sinteza unui organism omenesc are loc sub ochii mei, după legi care par a fi de domeniul hazardului. Giganticul stîrv, departe de a pune în evidență unitatea funcțională a unor sisteme morfologice, seamănă mai degrabă cu planșele tratatelor primitive de anatomie, unde unul și același organism era adus, prin disecare, pe porțiuni, la grade diferite de dezmembrare. Reîntruparea progresează încet, tegumentul îmbracă deja suprafețele finite și, în cele din urmă, un trup diform, un cadavru impersonal ne este prezentat la proporții impresionante.

Terorizat de tabloul acesta de coșmar, sînt pe punctul de a închide ochii, de a refuza să mai privesc barbaria de afară. Singurul mobil care mă împiedică s-o fac este dorința de a afla totul, de a înțelege. Mă uimește contrastul dintre posibilitățile tehnice dovedite de anonimul chirurg și oribila sa operă. Este de

netăgăduit că nu poate fi vorba de un fenomen spontan sau de o reacție organică necontrolată : întrezăresc un țel, existența unui control. Îndărătul mîinilor care operează se ghicește activitatea conștientă. Rațiunea științifică. Două civilizații stau față în față. Dar posibilitățile noastre sînt neglijabile în comparație cu forțele a căror declanșare o urmăresc. Nu ne rămîne decît să așteptăm.

Membrele diforme capătă acum viață, își armonizează proporțiile, se echilibrează. Substanța translucidă, luminoforă a sculpturii însufletite dobîndește rotunjime și putere de sugestie. Și, în timp ce impunătoarea statuie își domolește creșterea, trăsăturile chipului capătă personalitate. Dar, printr-un joc curios, ochii lui Endo se însoțesc cu bărbia lui Myke și gura lui Dan. Trăsăturile se modifică, se recombină în variante bizare, tot mai apropiate de unitate pe măsură ce vremea se scurge. În sfîrșit, identitatea nu mai poate fi pusă la îndoială : statuia pe care o am înaintea ochilor este Dan, reprodus la o scară colosală. Statuia este vie, se mișcă, clipește și își mișcă buzele, lipsite de glas. Coșmarul a dispărut. Opera este desăvîrșită și pare a fi rodul muncii titanice a unui inimaginabil geniu, științific și artistic totodată.

Sînt copleșit. Dacă cineva a amuțit vreodată în fața unei capodopere, eu sînt acela. Căci sculptura lui Dan, fără să fie mai puțin copia sa, este mai mult, incomparabil mai mult decît atît. Întreaga vitalitate a omenirii e adunată în jocul musculaturii sale, întreaga înțelepciune în priviri. Nu pot găsi superlative care să mă satisfacă și muțenia mea în fața acestei minuni este mai elocventă decît orice odă. M-am pripit, am judecat totul prin prisma viziunii noastre asupra principiilor etice și estetice. Am trecut prin re-

volta cea mai profundă, m-a dezgustat dezumanizarea cu care eram trataţi. Dar am uitat că mă aflu în faţa unei civilizaţii încă necunoscute pentru noi, ale cărei legi, principii şi gusturi pot să difere neînchipuit de mult de ale noastre. Poate că tovarăşii noştri au pierit. Dar ei au fost jertfiţi pentru cunoaştere, au servit drept mesaje pentru această lume fantastică. Poate că vom beneficia şi noi de sprijinul ei, spre a ne salva. Şi ce alt prinos mai sublim poate fi conceput pentru jertfa exploratorilor decît monumentul acesta însufleţit al Omului ?

Nici n-am observat cînd Maya a părăsit cabina. Eram vrăjit, nu-mi puteam dezlipi ochii de la imaginea tridimensională a lui Dan. Brusc, o amfibie ţîşneşte de la bord. Este ea !

— Maya !

O strig, dar nu mă aude. Nu vrea să mă audă. Se apropie vertiginos de statuie, coboară pe sol, părăseşte vehiculul şi o ia la fugă spre piciorul colosului. Întreaga expediţie o urmăreşte încremenită. Vraja se spulberă. Acum a rămas numai groaza, teroarea victimei hăituite. Teama pentru soarta fiinţei fragile, a fiinţei dragi mă paralizează, neputinţa mea mă înspăimîntă. Maya nu trebuia să riste o asemenea aventură. Îmi dau seama că i-a fost cu neputinţă să reziste. Chipul lui Dan este acolo, în faţa ei, viu, teribil de real şi orice distanţă care îi separă constituie pentru ea un chin de neîndurat. Dar Maya greşeşte, greşeşte teribil, căci acest Dan nu mai este Dan al ei, imaginea lui e mesagerul altui univers şi nu putem şti cum va reacţiona la apropierea unui pigmeu, purtător al naturii noastre. Şi pentru a treia oară îmi amintesc de înfricoşătorul duh din legende. Maya s-a apropiat de piciorul uriaş,

cuprinde în braţe un deget şi rămîne aşa, prăbuşită în abisul deznădejdii.

Statuia se apleacă. Trec cîteva clipe lungi pînă cînd pumnul ei se apropie de făptura minusculă care îi zace la picioare. Îşi descleştează degetele şi, apucînd trupul Mayei, îl saltă în văzduh. Închid ochii şi îi redeschid. Mesagerul şi-a ridicat mîna în dreptul ochilor şi, în palma întinsă, o ţine pe Maya. În privirea senină, generoasă a statuii surprind expresia stranie, nemaiîntîlnită a unei inteligenţe copleşitoare. Şi mă liniştesc şi mă cuprinde o bucurie dureroasă, căci în gestul ocrotitor, pe chipul uriaş, deslușesc cel mai cald, cel mai omenesc zîmbet din cîte am văzut vreodată.

autopsia

— Furt ?

Baba clătină din cap.

— Omor ?

Gestul se repetă.

— Atunci ce ?

— Nu știu.

Eram obișnuit cu oameni care dădeau buzna în biroul meu, blestemînd sau plîngînd, strigîndu-și durerea sau muți de spaimă. Oamenii veneau în fugă, asudați, înfierbîntați, iar eu eram nevoit să dezleg șaradele lor, alcătuite din inimaginabile frînturi de cuvinte. Trăgeau de mine, gesticulau, amenințau pe cineva nevăzut, nelăsîndu-mă să pun nici cea mai sumară întrebare. Bătrînica intrase însă fără grabă, stătuse în cumpănă cînd i-am oferit un scaun și abia la al treilea îndemn se hotărîse să îngîne două vorbe. Fără să am flerul unui copoi bătrîn, intuiam totuși că ori am de-a face cu o psihopată și atunci îmi pierd vremea de pomană, ori e vorba de ceva cu totul ieșit din comun și care ar merita să investesc timp și răbdare.

— S-auzim despre ce-i vorba — am zis.

Băbuța s-a mai uitat o dată la mine, ezitînd.

— Mi s-a părut că dorești să dai o declarație.

— O, nu, nu! s-a speriat ea. Voiam doar să vă rog.

I-am făcut semn stenografei să nu noteze nimic. Bănuiam că una ca asta ar fi speriat-o mai rău pe susceptibila mea interlocutoare. În sfîrșit, ea se decise să vorbească :

— Îl cunoașteți pe vecinul meu ? Desigur, n-aveți cum să-l cunoașteți. E un bătrînel tare, tare cumsecade...

Îngîndurată, ca oftă.

— Dar pe dumneata cum te cheamă, mătușico ?

— Cam singuratic, dar tare cumsecade — reluă ea fără să-mi răspundă. Numai că a plecat de mai bine de o săptămînă și nu s-a întors încă.

— Și ce-i cu asta ?

— N-am întîlnit om mai de cuvînt ca el. Cînd spunea un lucru era spus. Zicea că stă cîteva zile.

— O săptămînă nu-i o veșnicie — am remarcat eu. Ea m-a privit lung.

— Se vede că nu știți despre ce e vorba. Vecinul meu e plin de ciudățenii. Are, în fundul curții, niște cuști cu lighioane : iepuri, șoareci și șobolani albi. El le zice altfel, dar tot șobolani sînt. Cînd pleacă de acasă, mi-i lasă în grijă să-i hrănesc. Nu că mi-ar fi dragi, că nu mi-s. Dar n-are pe altcineva cui să-i lase. Și cînd zice că stă cîteva zile, nu stă mai mult de trei.

— L-or fi reținut ceva treburi urgente, neprevăzute.

— El n-are treburi neprevăzute. La vîrsta asta prevezi totul.

— S-o fi îmbolnăvit.
— Și boala o prevezi.
— Poate că de data asta a dat greș.

Bătrîna oftă din nou.

— A dat — încuviință ea. Dar nu-i lucru curat.

Începeam să-mi cam pierd răbdarea. În definitiv, nu eu eram cel care trebuia solicitat dacă un bătrînel oarecare dăduse greș în a-și prevedea, poate, sfîrșitul.

— Ți-a spus unde pleacă ?
— Nu.
— Dacă ai ști unde să-l căutăm...

Mă gîndeam că, pentru liniștea unei vecine atît de cumsecade, aș fi putut, totuși, să cer o confirmare telefonică.

— Eu nu — mărturisi ea — dar cunosc pe cineva care știe.

— Cine ?
— Așteaptă afară.
— Și de ce n-ați intrat împreună ? m-am înfuriat atunci de-a binelea. Cheamă-l, ce mai așteptați !

Bătrîna se întoarse cu o față îmbujorată și tristă. Se sfiise să vină de la început și, chiar și acum, era din cale-afară de stînjenită. Pe lîngă o asemenea parteneră, baba părea în largul ei.

— Spune — o îndemnă ea.
— Bunicul venea des pe la noi.

Avea o voce puțin stridentă, dar zîmbetul dureros te făcea să nu observi. Își ținea ochii plecați — ochi negri, de sălbăticiune — și-și frămînta mereu mîinile.

— V-a vizitat zilele trecute ?
— Dimpotrivă, m-a chemat la el. Ne înțelesesem să sosesc astăzi. Obișnuia să mă aștepte la gară.
— O fi în altă parte.

— N-are nici un prieten, precizează fata, unde să fie ? ! Totdeauna cînd lipsea de acasă, la noi venea.

— De dimineaţă, de cînd a venit, se tot zbuciumă, interveni băbuţa, iar fata roşi mai tare. Apoi, mă privi, şi privirea ei avu darul să mă fascineze. Ochii aceia pădureţi erau cei mai trişti, cei mai nevinovaţi ochi din cîţi văzusem pînă atunci. Cred că mă fîstîcisem, căci bătrîna m-a cercetat indignată şi s-a răstit :

— Trebuie să aflăm ce s-a întîmplat cu vecinul meu !

— Ascultă, mătuşico — i-am spus — mai ţii minte cînd anume l-ai văzut plecînd ?

— Eu nu l-am văzut plecînd — mi-a spus numai că va lipsi cîteva zile. M-a rugat să-i îngrijesc şobolanii şi celelalte lighioane.

— Nu l-ai văzut plecînd ?

— O fi plecat pe întuneric, cine ştie. Şi apoi eu nu stau toată ziua acasă să-l păzesc. Se supărase bătrîna. Apoi îşi luă seama şi zise scurt : Nu l-am văzut.

— Poate că nici n-a plecat — am aruncat eu atunci într-o doară.

— Dar nu era acasă, am sunat şi am bătut la uşă — interveni fata. E el cam tare de ureche bunicul, însă nici chiar aşa. L-aş fi sculat şi din somn cu asemenea zgomot.

„Din morţi l-ai fi sculat ?“, îmi venea s-o întreb, dar nu îndrăzneam să fiu cinic. Pentru mine situaţia era destul de limpede.

— Unde ai tras ? am întrebat-o pe fată.

— O să stea la mine — vorbi baba.

Aş fi preferat, totuşi, s-o ştiu mai departe de locul cercetărilor.

— Puteţi pleca. Cînd aflu ceva sigur, vă dau eu de ştire.

Mi-am notat adresa. Înainte de a ieşi, fata mă privi rugător. I-am zîmbit, mai mult ca s-o liniştesc, convins că tot nu ajută la nimic.

*

Era noapte. Am lăsat maşina pe o stradă lăturalnică şi m-am îndreptat spre locuinţa femeii. Nu voiam să fiu văzut. Am găsit numărul şi am reperat uşor casa bătrînului, cufundată în beznă. Fără zgomot, am căutat în legătura cu chei false una care să se potrivească. Broasca cedă. Am închis uşa încet în urma mea şi am dibuit drumul cu o lanternă oarbă. Casa părea pustie, dar nu aşa cum o lasă un om cînd pleacă la drum. Asta mă făcea să încep a-mi da dreptate. Încăperile erau pustii şi ele, însă, în cele din urmă, am găsit ceea ce căutam : într-o cameră cu aspect de laborator, pe o canapea, trupul robust încă al unui bătrîn zăcea nemişcat. Am vrut să-i caut pulsul, dar răceala atingerii îmi spulberă orice îndoială : aveam în faţă un cadavru. I-am luminat obrazul. Arăta ca şi cum ar fi dormit.

Telefonul era în camera de alături. Am chemat furgonul, ca să-l ridice pe mort, iar eu am rămas să mai cercetez casa. Nimic nu dovedea că bătrînul s-ar fi pregătit pentru un drum de cîteva zile. Dar nici pentru călătoria cea lungă nu părea să se fi pregătit. Dacă murise cu o săptămînă în urmă, îndată ce o anunţase pe vecină că pleacă, trebuia să fi intrat în descompunere. Dacă însă s-a stins de curînd, întrebarea e ce făcuse oare în tot acest răstimp ? O minţise cumva pe bătrînă în mod deliberat, presimţindu-şi moartea şi dorind să o înfrunte singur, netulburat de

nimeni ? Dar atunci de ce o chemase pe fată ? Poate că avea, totuși, de gînd să plece, însă și-a pierdut brusc mobilitatea sau graiul, sau cunoștința și apoi s-a stins încet, pe nesimțite. Pe chip nu i se citea nici o urmă de suferință.

Ipoteza unei crime sau sinucideri îmi părea lipsită de orice temei. Ancheta avea să-și urmeze cursul și să se închidă, la fel de firesc cum se încheiase, împăcată, viața acestui om. Prima dificultate era cum s-o înștiințez pe vecină și, mai ales, pe fată de moartea bătrînului. În mod intenționat venisem fără să o anunț. Dacă urma să dau greș, dacă nu l-aș fi găsit în casă, n-avea rost să o întristez mai rău cu bănuielile mele. Dacă îl găseam, trebuia să cîștig timp ca să-i pot prezenta totul într-un mod cît mai sobru, mai puțin șocant. Aș fi putut să las altcuiva misiunea aceasta delicată și gravă, în care nu mă simțeam niciodată priceput, dar mi-era teamă pentru ochii de sălbăticiune ai celei mai delicate copile din cîte întîlnisem pînă atunci. M-am hotărît, cu greu, să-i vorbesc, totuși, chiar în seara aceea.

Am sigilat ușa și am sunat alături. Mi-a deschis vecina. După vocea ei am înțeles că știa totul. Mi-a mărturisit că mă văzuse intrînd, auzise furgonul și brancardierii. N-am mai intrat. Era inutil, și apoi nu-mi plăcea să văd o fată plîngînd.

*

Deși eram convins că bătrînul murise de moarte bună, am fost obligat să-mi continui cercetările. Metodologia noastră nu admitea, în această privință, nici un fel de interpretare : netemeinicia ipotezelor de sinucidere sau crimă trebuia demonstrată. De multe ori

am ajuns la concluzia că e mai uşor să dovedeşti un asasinat decît o moarte naturală. Altă dată mai găseam piste secundare, căi lăturalnice şi, de bine de rău, reuşeam să arăt că ele nu duc nicăieri. Acum însă, nu vedeam nici cel mai mic temei de îndoială. Axiomele au marele cusur că nu pot fi demonstrate. Iar mie mi se cerea tocmai o asemenea demonstraţie.

Cam acestea erau necazurile mele la data cînd mi-au fost înmînate concluziile expertizei medico-legale. Constatările făcute cu ocazia autopsiei avură darul să mă scoată dintr-un cerc vicios şi, cu toate că nu intenţionam să-mi modific cîtuşi de puţin convingerile, îmi ofereau tocmai acele fire a căror falsitate urmăream s-o dovedesc. Două sublinieri mi-au reţinut mai cu seamă intenţia : una referitoare la momentul decesului, cealaltă — la cauzele lui. Confirmîndu-mi bănuielile, expertiza stabilea că moartea survenise cu puţină vreme în urmă, întrucît ţesuturile nu avuseseră timp să intre în descompunere. După toate probabilităţile, atunci cînd vecina şi nepoata veniseră să-mi anunţe dispariţia sa, bătrînul mai era încă în viaţă. Cît priveşte cauzele decesului, existau cîteva elemente cel puţin ciudate : organismul fusese perfect sănătos, cu toată vîrsta înaintată a bătrînului. Lipseau orice urme de accident respirator sau circulator, la fel ca şi semnele vreunei insuficienţe organice. În schimb, sîngele îşi modificase compoziţia chimică : cercetările de laborator au pus în evidenţă, fără să o poată încă separa, prezenţa, în plasmă, a unei substanţe de structură necunoscută. Cu toate că nu se putea dovedi, cel puţin la ora întocmirii raportului, se presupune că tocmai această substanţă a produs decesul.

— Simţeam nevoia unei limpeziri. Prezenţa de substanţe străine în sînge excludea posibilitatea unei morţi

naturale, deci convingerile mele inițiale se dovedeau neîntemeiate. Cum biochimia patologiei umane este, în linii mari, lămurită, doar existența, foarte îndoielnică, a unui agent necunoscut ar fi putut genera o substanță încă neidentificată. Substanța pare mai degrabă să fi fost introdusă în organism din afară. Și atunci nu putea fi vorba decît de sinucidere sau crimă. Firul căutărilor mă aducea din nou în camera celui dispărut. Și cum mă temeam că de unul singur nu voi face mari progrese în investigarea acestui caz ieșit din comun, am luat cu mine pe medicul care semnase concluziile expertizei.

Revenind deci în încăperea cu aspect de laborator, unde găsisem în ajun cadavrul, am stăruit în inventarierea minuțioasă a tuturor obiectelor. Era o dezordine cumplită acolo, așa cum numai la unii bătrîni celibatari poate fi ; ei pretind că se descurcă de minune într-o asemenea babilonie și că orice încercare de a pune ordine în domeniile lor nu poate decît să încurce definitiv lucrurile. Nu e de mirare că, cu o zi în urmă, nu observasem printre recipiente, cărți și tot soiul de aparate și ustensile, prezența, chiar la vedere și sesizată imediat de medic, a unei seringi, în imediata vecinătate a canapelei pe care zăcuse bătrînul. Deși presupun că am ochiul format și o oarecare experiență în materie, haosul din acea încăpere mă derutase. E bine cunoscut, de altfel, că tocmai lucrurile cele mai simple, evidente, sînt mai greu de descoperit, și cu cît ești mai atent, mai concentrat, cu atît perceperea lor devine încă mai dificilă. De altfel, cu o zi în urmă nici nu-mi dăduse prin cap să caut urme sau dovezi. Acum îmi făceam reproșuri, evident inutile.

Seringa mai conținea o bună cantitate dintr-un lichid incolor. Era, oare, substanța pomenită în raport ?

Ar fi trebuit să conservăm, pe cît posibil, starea în care se găsea seringa, pentru ca, mai apoi, să se poată deduce de aici o mie şi una de amănunte importante, cum ar fi compoziţia otrăvii folosite, doza administrată şi amprentele digitale ale celui care a mînuit-o. Dar, descoperind pe masă o cuşcă cu şoareci albi, medicul hotărî să verifice pe loc ce anume conţinea seringa şi dacă are vreo legătură cu cele întîmplate. Aşa se face că, înhăţînd un şoarece, i-a inoculat lichidul acela incolor.

— La urma urmei, mi-a spus el, cele cîteva picături de pe pereţii seringii le sînt suficiente teribililor noştri chimişti pentru o confruntare, în timp ce acum e nevoie de o confirmare urgentă, ca să ştim încotro să îndreptăm cercetările.

Confirmarea nu se lăsă prea mult aşteptată : şoarecele dădea semne de epuizare. Apoi se lăsă încet pe o parte şi rămase aşa, cu piciorušele în sus : murise. Orice îndoială îşi pierduse sensul. Nu mai rămînea decît să aflăm cine mînuise seringa. Am primit curînd răspunsul : amprentele digitale erau ale bătrînului.

*

Fata cu ochi de sălbăticiune apăruse neanunţată în biroul meu. Sfiala care îi aprindea obrajii era acum însoţită de o îndîrjită mînie.

— Nu-i adevărat — strigă ea — bunicul n-a făcut una ca asta !

Ce să-i fi spus ? Am tăcut.

— Ai venit singură ? am întrebat-o într-un tîrziu.

— Nu l-ai cunoscut — reluă fata, n-ai de unde să ştii cîtă încredere avea în viaţă. E adevărat că se purta ciudat, că se complăcea în aparenta lui izolare, dar asta e cu totul altceva. Cum îţi închipui că un om ca el

s-ar putea sinucide ? De ce taci ? Poate că vrei să-mi ascunzi adevărul, sau nu-mi poți spune cine l-a omorît ?

Vorbea cu patimă, cu o ură neascunsă, ca un om obișnuit să nu se prefacă niciodată. Apoi, văzînd că nu zic nimic, fata își plecă ochii.

— Pot să-ți cer măcar un lucru ?

— Depinde.

— Vreau să văd camera unde a murit.

Dorința ei mă punea în încurcătură. Nu puteam s-o refuz.

— Pînă la închiderea anchetei n-aș avea voie să-ți îngădui. Dar voi veni cu tine. Sper să nu-mi creezi dificultăți.

Am tăcut amîndoi tot drumul. Dar aș fi vrut să aflu ce se petrecea în sufletul ei. La început o crezusem fragilă, plăpîndă. Acum știam că, deși era, poate, omul pe care ea îl iubea cel mai mult, fata nu plînsese cînd a primit vestea morții bunicului. Mi-am amintit că el o chemase. Se bizuise oare pe tăria ei sufletească ? Nu puteam totuși înțelege de ce nu i-a lăsat fetei măcar un semn de rămas bun. Ori poate i-l lăsase și n-am știut eu să-l găsesc. Probabil că de aceea dorea ea să cerceteze camera. Fiecare lucru îi era cunoscut ; pentru ea fiecare amănunt putea să capete semnificație. Cum de nu mi-a trecut prin cap s-o iau de la început cu mine ? Dar nu, n-aveam cum să-i prevăd stăpînirea de sine. Ar fi însemnat să o supun unei suferințe fără rost.

— Totul trebuie să rămînă așa cum este — i-am spus cînd am intrat.

— Nu mă voi atinge de nimic — îmi promise ea.

În clipa în care deschise ușa camerei, o vietate minusculă ne țîșni pe lîngă picioare. Fata zîmbi trist :

— Sînt șoarecii lui !

— Am uitat, probabil, cușca deschisă — am zis, să fim atenți !

Precauție inutilă, căci cușca era totuși încuiată. Mi-am dat seama că ceva e în neregulă. Medicul nu scosese decît un șoarece, iar acela rămăsese mort, pe masă. Cine să fi intrat aici în lipsa mea și cu ce scop ? Tot mai neliniștit, încercînd să-mi ascund tulburarea, am urmat-o pe fată înăuntru. Ea cercetă mai întîi totul cu o primă privire, nerăbdătoare, o porni apoi să cotrobăie cu ochii, după un program al cărui sens nu-l pătrundeam. Însă, pe măsură ce se apropie de sfîrșit, se arăta tot mai tristă, mai zbuciumată. Nu găsise nimic, nici un semn.

Rămăsesem în ușă, la o parte, să n-o stingheresc, dar cînd am văzut cum i se umezesc ochii, că se așează tăcută pe un scaun, m-am apropiat. Abia atunci mi-am dat seama că șoarecele nu mai era pe masă, unde îl lăsasem și am dedus că trebuie să fi fost, de fapt, unul și același cu cel care o zbughise pe ușă la venirea noastră.

*

— Îmi pare rău, tinere, dar mă văd silit să-ți comunic unele lucruri nu tocmai plăcute.

Directorul institutului își scoase ochelarii și, strîngînd din pleoape, își fricționă rădăcina nasului. Avea o față foarte obosită. Eu însă cred că arătam și mai puțin bine, căci număram cîteva nopți de insomnie. Iar afirmația cu care fusesem întîmpinat nu avea de loc darul să mă liniștească. Blestemam în gînd pe bătrînul trăznit, cu laboratorul lui de vrăjitor singuratic

şi a cărui moarte enigmatică îmi pricinuia atîtea încurcături.

— Nedumerirea dumitale — continuă el — în clipa cînd ai constatat că şoarecele înviase, sau mai bine zis, că nu murise decît în aparenţă, este perfect justificată. Numai că, după ce noi am reuşit să identificăm, într-unul dintre flacoanele de pe masa sa de lucru, substanţa folosită de bătrîn, am stabilit că ea are o acţiune cu totul nocivă asupra fiinţelor vii, provocîndu-le o moarte lentă. Cobaii cărora li s-a injectat această otravă nu numai că nu înviau de la sine, dar nici măcar nu puteau fi reanimaţi.

— Bine, însă şoarecele acela şi-a revenit! Doar n-am avut halucinaţii. L-a văzut şi fata şi, de altfel, el a dispărut din locul unde îl lăsasem.

— Eu, personal, eram tentat să cred că l-ai scos din cameră chiar dumneata şi l-ai aruncat încă de la început, iar pe urmă ai uitat.

— Dar cel care a ţîşnit pe uşă la venirea noastră?

— Ai răbdare. Tocmai discutam dacă putem sau nu să luăm în consideraţie afirmaţiile cuprinse în dosarul pe care ni-l prezentaseşi, cînd cineva ne-a atras atenţia asupra faptului că, dacă şoarecele pe care l-aţi inoculat îşi revenise, asta dovedea că sîngele lui îşi păstrase tot timpul fluiditatea, că coagularea îi fusese împiedicată. Or, în cazul cobailor noştri un asemenea fenomen nu se producea.

Directorul tăcu cîteva clipe, mutînd din loc, distrat, obiectele de pe birou. Deocamdată, nu spusese nimic spre întărirea afirmaţiei sale iniţiale, ţinîndu-mă, desigur, fără să vrea, sub tensiune. Cum nu-mi plăcea ca în jocul de-a şoarecele şi pisica să mă simt şoarece, e limpede pentru oricine că nu eram tocmai în apele mele.

— Probabil că rezultatele diferite se explică prin aceea că identificarea voastră a dat greș, iar în flacon nu se afla substanța trebuincioasă, mi-am dat eu cu părerea.

— Te înșeli. Am verificat nu numai o dată. Singura posibilitate era ca, printre datele inițiale, să fi existat cel puțin una care să nu fi fost aceeași în ambele cazuri.

La drept vorbind, nu mă prea descurc în ale biologiei, deși meseria îmi furnizase unele cunoștințe, desigur, destul de sumare. Mă străduiam totuși să urmăresc explicațiile directorului, deoarece erau strîns legate de ancheta pe care o desfășurasem : rezultatele acesteia se hotărau acum. Căci nu părea să fi fost vorba nici de moarte naturală, nici de sinucidere și nici de crimă. Reproșurile pentru cele cîteva abateri de la disciplina de anchetă își făceau loc tot mai mult în conștiința mea.

— Am hotărît, deci — reluă directorul — să schimbăm datele experienței. Știi, cred, că coagularea se datorește pătrunderii și răspîndirii microorganismelor în sînge. Este o primă treaptă a descompunerii. Ca să o prevenim, am trecut la experiențe în condiții aseptice. Rezultatul a fost uluitor : după o moarte aparentă, a cărei durată varia în funcție de doza administrată, cobaii își reveneau. Bătrînul vostru a descoperit un procedeu absolut nou de realizare a anabiozei. Acțiunea acesteia se stinge de la sine, iar reanimarea se declanșează spontan.

Ajuns aici, directorul mă privi fix și mi se adresă, cu o ciudată emoție în glas :

— Cred că îți dai seama ce posibilități ar fi oferit o asemenea descoperire ! Omul și-ar fi putut comanda,

singur, fără vreo supraveghere sau intervenție din afară, întreruperea și reluarea proceselor vitale !

— De ce „și-ar fi putut ?“

— Din păcate, încercările noastre de a sintetiza miraculosul anabiotic nu au dat, încă, nici un rezultat.

Cuvîntul anabioză nu-mi era cu totul necunoscut și constituia, de altfel, cauza principală a insomniei mele din ultimul timp. Pentru că, dacă era vorba de așa ceva...

— Ei bine — vorbi atunci interlocutorul meu, parcă ghicindu-mi gîndurile și coborînd totodată tonul — după părerea mea bătrînul a început să moară cu adevărat abia în momentul cînd brancardierii l-au scos afară din laboratorul său, unde avea asigurate, probabil, condiții de lucru aseptice. Rămîne să verificați.

Am tăcut amîndoi multă vreme. Apoi, directorul a scos dintr-un sertar dosarul și mi l-a întins. Am plecat fără să spun o vorbă, în timp ce el mă privea cu un fel de compătimire reținută. Pe drum, nu m-am gîndit la nimic. La birou mă aștepta fata. Venea în fiecare zi, din proprie inițiativă, să se intereseze cum merg lucrurile.

— Știi cumva cu ce se ocupa bunicul tău ?

— N-a vrut să-mi spună niciodată.

Abia mă stăpîneam să nu-i strig : De ce naiba l-ai lăsat să se izoleze, să facă totul de capul lui ! Dar biata fată n-avea nici o vină. Nu, mi-era peste putință să-i mărturisesc că noi, amîndoi, l-am omorît. Avea s-o afle singură, mai tîrziu.

oracolul

Vlad

Vlad Redea nu se socotea un om norocos. Deşi făcea o treabă care îl pasiona, deşi ocupa o poziţie remarcabilă în breasla slujitorilor ştiinţei, tînărul doctor-docent era mereu nemulţumit de cîte ceva. Discuţiile particulare cu colegii îl enervau, iar obiceiul unora de a-şi pierde vremea cu tot soiul de nimicuri îl scotea, pur şi simplu, din sărite. Rude apropiate nu avea, cu excepţia unui frate vitreg, aureolat de o vagă reputaţie de trişor şi şantajist precoce. Lică — acesta era numele fratelui — venea din cînd în cînd să-i ceară bani, dar în ultima vreme îl lăsase în pace, semn că ori se căpătuise, ori se odihnea într-unul dintre dormitoarele prevăzute cu gratii ale vreunei şcoli corecţionale.

Vlad nu ştia de cubul translucid şi incolor care îl aştepta în camera de lucru, birou, la vedere. Răsuci cheia în broască, trînti uşa şi depuse, ca de obicei, pălăria şi fulgarinul în cuierul din vestibul. Se cercetă o clipă în oglindă, îşi netezi cu palma smocul rebel din creştet şi, luîndu-şi mapa sub braţ, trecu pragul camerei. Mapa era plină cu bancnote, în teancuri lipite de-a curmezişul cu benzi albe. Îşi vînduse automobilul la

un preț nu prea bun, dar căpătase toți banii de la început, condiție indiscutabil avantajoasă. Verifică două teancuri, apoi se plictisi și îndesă mapa într-un dulăpior metalic. Abia în clipa aceea zări cubul. La început nu îi dădu nici o atenție. Apoi încercă să-și amintească dacă nu cumva îl pusese chiar el acolo. Era în zadar ; putea să jure că nu l-a mai văzut niciodată. În luă în palmă ca să-l examineze : avea fețele perfect netede, iar muchiile, ca de cristal, erau de o precizie uimitoare. Era absolut sigur că atunci cînd plecase de acasă nu se afla pe birou. Cineva pătrunsese aici în lipsa lui.

— La naiba ! exclamă Vlad, trîntind cubul și repezindu-se spre seiful în care tocmai își vîrîse banii. Nici în propria ta casă nu poți avea liniște !

Încuie dulăpiorul, îi armă siguranța și, opintindu-se, îl împinse într-o nișă secretă, mascată de un tablou. Apoi se precipită spre intrare, să controleze dacă broasca nu fusese forțată. Cercetă cu de-amănuntul ușa, tocul, balamalele. Nici o urmă de violență, nici măcar o zgîrietură nu trăda trecerea vreunui oaspete nepoftit. Reveni în cameră să caute alte mărturii ale misterioasei vizite. Dar acestea lipseau cu desăvîrșire, sau — cel puțin pentru el — erau imposibil de sesizat. În cele din urmă, se concentră asupra cubului, de parcă ar fi căutat în substanța acestuia o explicație. Îl răsuci pe toate fețele, pînă cînd își surprinse singur o curiozitate întrecînd cu mult limitele unei reacții firești. O atracție irezistibilă pusese stăpînire pe întreaga lui ființă și simțea în mod hotărît că îi e imposibil să-și desprindă privirea de la acel corp geometric care devenise acum, pentru el, aproape abstract. Departe de a-și fi pierdut luciditatea, rațiunea îi opera, dimpotrivă, cu o repeziciune fantastică. Respinse ime-

diat ideea absurdă că ar fi suferit o criză de natură nervoasă. Cu excepția hiperluciditățiii, căreia nu putea să-i găsească vreo justificare, totul se petrecea ca într-una dintre binecunoscutele sale experiențe de telehipnoză. Cine să-și fi permis o asemenea glumă pe socoteala lui ? Treptat, un sentiment deprimant de neliniște îl cuprinse : la început confuz, apoi tot mai limpede, în mintea lui înfierbîntată se contura gîndul că a doua zi avea să moară. Această presimțire sinistră îl făcu să izbucnească într-un bombănit furios : orice glumă își are limitele ei. Cu un teribil efort de voință, închise ochii și azvîrli cubul cît colo. Cercetase suficient efectele hipnozei ca să știe ce trebuie să facă pentru a se sustrage vrajei.

Vlad era convins că fusese ținta unei noi năzdrăvănii a colegilor săi. Îi șterpeliseră, probabil, cheile casei și, în timp ce el se afla în laborator, puseseră la cale această păcăleală, în stilul caracteristic al lui Sandu Tomșa.

— O să mi-o plătiți voi ! amenință Vlad cu o indignare mînioasă, ridicîndu-se brusc în picioare. Nu putea suferi ideea de a fi ajuns obiect de batjocură. Și cum oare să fi interpretat altfel cele petrecute decît ca o nerușinată sfidare la adresa lui ?

Laboratorul unde lucra ajunsese celebru datorită spectaculoaselor experiențe de telepatie și hipnoză desfășurate aici. Era nu mai puțin vestit pentru renghiurile ajunse proverbiale pe care cercetătorii și le jucau reciproc, dar, niciodată, nimeni nu îndrăznise să amestece lucrurile, să utilizeze rezultatul cercetărilor în jocul păcălelilor. Deși nu fuseseră formulate nici un fel de reguli, o înțelegere tacită, dictată de bunul simț, îi făcuse pe toți, pînă atunci, să evite o asemenea tentație. De data aceasta, pentru Vlad era limpede că în-

ţelegerea fusese călcată. Nu putea tolera acest adevărat sacrilegiu ; de altfel, în ultimul timp, gluma degenerase, riscînd să declanşeze adevărate scandaluri şi era acum hotărît să pună capăt jocului.

*

Cineva sună insistent : era Lică. O urmă de neglijenţă se amesteca în vestimentaţia sa, altădată impecabilă, iar în ochii mari îi mocnea o lucire neliniştită.

— M-ai ocolit în ultimul timp — îl primi cu ironie neascunsă Vlad.

— Nu face nimic, încă nu e prea tîrziu să mă reabilitez.

Se priviră cercetător, căutînd să afle fiecare din expresia celuilalt care-i sînt intenţiile.

— Te previn că bani n-am.

— Rău ai ajuns, frate dragă — rîse Lică. Îţi împrumut eu, dacă ai nevoie.

— Lasă gluma şi spune de ce ai venit.

— Vezi cum eşti ? Strici tot farmecul revederii şi mă acuzi apoi pe mine că nu umblu decît după interese. Am venit să te văd.

După asemenea introduceri urmau cererile cele mai nerușinate. Vlad îşi cunoştea prea bine fratele ca să se mai lase impresionat. Îi era lehamite de el, totuşi, nu putea să-l poftească afară. Se simţea legat de soarta lui printr-un complex de vinovăţie, moştenit în parte de la mama lor, sfîrşită din viaţă înainte de a-l creşte pe Lică. Deşi îi satisfăcea pretenţiile cînd nu întreceau măsura, acum nu era dispus să fie darnic.

— Păstrează-ţi generozitatea — zise — pentru victime mai sensibile la acest gen de escrocherie.

— Ești nedrept !

— Pe scurt, ce vrei ?

Lică rosti rar, accentuînd fiecare silabă :

— Dacă pînă mîine n-am zece mii, sînt un om mort.

Cuvintele acestea stîrniră o rezonanță neplăcută în mintea lui Vlad, pe care presentimentul că a doua zi va muri nu-l părăsea nici o clipă, cu toate că îl socotea caraghios.

— Zece mii ? !... Ieși afară, imediat !

Băiatul păli, dar nu se mișcă.

— Vorbesc serios. E vorba de cîțiva ani „la sare".

— Ți-am spus de la început că bani n-am. Și nu aștepta să ți-o repet pentru a treia oară.

— Și... automobilul ? întrebă Lică, cu o naivitate perfect simulată.

— Va să zică știi că l-am vîndut.

— Mi-a spus-o un prieten.

— Ei bine, n-am de gînd să-ți dau nici un chior — mîrîi Vlad amenințător, înaintînd un pas. Băiatul porni de-a-ndăratelea spre ieșire.

— Păcat, mare păcat — spuse el. M-ai fi împiedicat să fac o treabă urîtă.

— Șterge-o, cît ți-e moale !

— Nu de alta, dar cunosc un tip pe care l-ar interesa grozav să afle cu ce se ocupă Stela în zilele cînd el e plecat în deplasare...

— Vorbești cam mult — izbucni Vlad, poenindu-l cu palma peste obraz. Fratele lui, deși încercase să se eschiveze, recepționase lovitura în plin și se ciocni de perete. Cîteva clipe tăcură amîndoi.

— Știi — îngînă apoi Lică, batjocoritor — e vorba chiar de soțul ei.

— Soțul ei ? Stela căsătorită !

Vlad simți cum un val de sînge îi inundă creștetul, de parcă l-ar fi izbit un lat de topor. Femeia aceea îl mințise deci ! Se vedea înconjurat de nemernici.

— Dă-mi banii — se auzi glasul celuilalt.

— Să piei din fața ochilor mei ! răcni omul.

— O să-ți pară rău, șopti Lică și, ieșind, închise ușa cu un calm neașteptat.

*

La cîteva minute după ce Vlad sunase, femeia de serviciu apăru în laborator :

— Dumneata ai făcut curat astăzi ?

— Da.

— Și unde mi-e scaunul ?

Femeia își roti capul într-un mod ciudat, ca o pasăre orbită de lumină, apoi spuse repede :

— Eu l-am lăsat aici. Nici nu l-am clintit.

— Ești sigură ?

Ea îl privi supărată, cu obrajii brusc îmbujorați :

— Doar nu-s nebună !

— Bine, bine. Poți pleca. Spune-i lui Tomșa că l-am rugat să vină pînă la mine.

Vlad bănuia că e vorba de o nouă glumă. Îi convenea de minune, căci avea nevoie de un pretext: nu voia să înceapă atacul cu povestea cubului, pe care intenționa s-o păstreze pentru lovitura de grație.

— Unde aveți de gînd să ajungeți ? îl întrebă el pe Sandu. Pe fața deschisă a acestuia mijea un zîmbet cînd intrase, dar aerul glacial al șefului îl făcu să se încrunte.

— Ce vrei să spui ?

— Că aș dori să nu fiu silit să-mi caut scaunul și, în general, aș vrea să știu dacă nu credeți că ați depășit cadrul unor glume colegiale.

Sandu se aștepta ca Vlad să fie furios, și atunci i-ar fi răspuns cu voie bună, înseninîndu-l. Dar îl primise rece, oficial, obligîndu-l să ia totul în serios.

— O să-ți aducem scaunul.

Pe șef îl enervau întotdeauna păcălelile de acest fel, dar era pentru prima dată cînd îl vedea atît de stăpînit și înțelegea că ceva grav se întîmplase. Atmosfera nu avea nimic distractiv și nu se simțea de loc atras de o discuție serioasă.

Se îndreptă spre ușă, gata să părăsească încăperea.

— Aș vrea să-mi răspunzi la întrebare.

Sandu îl privi nehotărît, apoi zise :

— Nu prea ești în apele tale. Mai bine să vorbim altă dată.

— Nu te credeam laș. Ar trebui să ai măcar curajul răspunderii !

— Nu înțeleg ! Faptul că te-am ținut zece minute în picioare nu poate justifica asemenea...

— Zece minute în picioare ! Asta vrei să cred că socotești pricina supărării mele ?

— Eu însumi îmi spun că ar fi mult prea puțin, dar nu văd ce altceva să te fi indispus. Afară doar de vreo insomnie, pentru care sper că nu vrei să mă faci vinovat pe mine.

Femeia de serviciu veni cu scaunul buclucaș și îl așeză lîngă Vlad, apoi se retrase. Vlad rămase în picioare.

— Ascultă, Sandule, ne cunoaștem de zece ani...

— Unsprezece — îl corectă acesta.

— Și nu te știam nici perfid, nici prefăcut.

— Poate că te-ai înșelat.

— Eşti un tip imposibil !

— Dacă îţi închipui că mă pot schimba, te înşeli din nou. Mai bine spune-mi, ce vrei de la mine ?

— Cum ? Cînd mi se comunică foarte amical că mai am de trăit o zi, cînd cineva îşi permite o asemenea neobrăzare, tot eu sînt cel care vrea ceva de la tine ?

— Că mai ai de trăit o zi ? Colosal !

Sandu izbucni în rîs. Vlad amuţi, privindu-l. Toată enervarea îl părăsise.

— Colosal ! repetă Sandu. Niciodată nu mi-ar fi dat prin gînd ! Dar ştii că e bună ?!

— Vrei să spui că n-ai nici un amestec ?

— Credeai că eu ? Nu, nici pomeneală.

— Cine să fie ?

— Bănuiesc că nimeni de la noi. Aş fi ştiut şi eu.

— Nu se poate. A intrat cineva în casă, în lipsa mei. Şi numai voi mi-aţi fi putut şterpeli cheile.

— Să-i întrebăm şi pe ceilalţi.

Trecură în secţie. Aici, lumea mai comenta încă gluma cu scaunul şi precipitata convocare a lui Sandu Tomşa în laboratorul şefului. Întrebarea lor rămase fără răspuns : nimeni nu se arăta a şti ceva despre cubul miraculos care apăruse în casa doctorului-docent Vlad Redea.

*

Dorian Ionescu era un nehotărît. Cînd cineva îi atrăgea în vreun fel atenţia asupra comportamentului soţiei sale, dădea să se înţeleagă că are deplină încredere în cinstea ei şi dezminţea zvonurile destul de nu-

meroase care circulau pe seama unor legături mai mult sau mai puțin dubioase ale acesteia. Totuși, în forul său interior nu putea să-și înăbușe unele îndoieli. Iar gîndul că Stela ar fi în stare să-l înșele îl îngrozea pur și simplu ; ar fi preferat, dacă era adevărat, să nu o afle niciodată. Deși nesiguranța îi măcina nervii, îi zdruncina sănătatea, nu avea curajul să deschidă ochii. Nu că ar fi socotit că e sub demnitatea lui să-și spioneze soția, căci era gelos și impulsiv, dar se temea de ceea ce ar fi trebuit să se întîmple dacă descoperea că clevetirile sînt întemeiate.

Cu o zi înainte, cînd tocmai se urcase la volan cu gîndul să pornească într-una dintre obișnuitele lui deplasări prin țară, un tînăr îl acostase, ca să-i comunice, după cum pretindea el, un lucru important. Nu voise să-și divulge numele, îi ceruse o sumă cel puțin impertinentă și îi oferea, în schimb, o informație prețioasă : numele și adresa exactă a amantului. Cu condiția achitării unui avans egal cu jumătatea sumei, urmînd ca restul banilor să îi plătească după ce se va convinge cu proprii săi ochi de exactitatea informațiilor. Îi răspunsese că, dacă stăruie, îl va da în judecată pentru calomnie și tentativă de șantaj.

— Fii serios — îi rîse în nas Lică Redea, căci despre el era vorba — de-abia atunci ar afla toată lumea că nu e la mijloc nici o calomnie. Te temi prea mult de un scandal public ca s-o flaci. Cît despre bani, dacă, într-adevăr, ți-e frică să știi cine e tipul, tot o să mi-i dai, ca să nu le spun ceea ce știu prietenilor și colegilor tăi. Hai, spune, de ce te temi mai mult ?

Fusese prins între ciocan și nicovală, trebuia să găsească o modalitate de a ieși onorabil din impas. Nu avusese încă de-a face cu acest gen de escrocherie

și nu se știa apăra, nu cunoștea decît mijloacele cinstite, ale căror efecte îl ocoleau pe acest individ alunecos.

— Lasă-mă să iau o hotărîre.

— Am nevoie de avans chiar acum. Nu pot să aștept.

— Dar n-am bani la mine.

— Ai carnetul de cecuri.

— Nu-l am — minți Dorian.

— Caută mai bine.

— Sînt convins că tot ce susții e o născocire gogonată. Și chiar dacă ar fi cum spui, nu mă interesează. Prefer să nu știu nimic.

— Atunci plătește ca să tac !

— Cine o să te creadă ?

— Toți. Numai tu te încăpățînezi să nu recunoști adevărul. Vrei să le spun chiar azi ceea ce știu ? Va fi o petrecere grozavă !

Pînă la urmă se resemnă și semnă cecul.

— Mi-ești pe plac — zise atunci Lică — uite, îți fac ambele servicii pentru banii ăștia. Apoi, rînjind cu o satisfacție pe care celălalt n-avea cum s-o înțeleagă : ține adresa și numele nemernicului care îți necinstește căminul !

— N-am ce să fac cu ele.

— O să-ți prindă bine cîndva și o să-mi mulțumești. Ascultă-mă pe mine.

Dorian își mai amintea încă figura cu care, în ajun, tînărul îl părăsise. Rînjetul acela, aducînd o notă de grotesc pe chipul lui cu trăsături fine, îi rămăsese înfipt în memorie. Citise bilețelul pe care i-l lăsase, dar cele cîteva cuvinte de acolo nu-i spuneau mare lucru : Vlad Redea, Florilor 27. Cunoștea vag strada Florilor, o alee umbroasă, dintr-un cartier de vile. Se uită

la ceas : era ora șapte seara. Dacă gonea, în cel mult două ore ar fi ajuns în orașul său și ar fi lămurit definitiv lucrurile. Plăti coniacul și ieși. Automobilul îl aștepta în stradă. Îl ademenea, îl pîndea.

Nu se putea încă hotărî, dar înțelegea totuși că nu mai avea cum să dea înapoi, că acum nu va mai rezista tentației de a se repezi la cheia de contact, cu piciorul înfipt în accelerator.

*

— Și, totuși, de unde să se fi ivit acest oracol sinistru ? se întreba, intrigat, Vlad în drum spre casă. Luat cu treburile, ziua trecuse pe neobservate, fără să aibă timp să se gîndească la cubul de cristal care îi rămăsese în casă într-un mod atît de inexplicabil. Acum însă, reluase firul întrebărilor fără răspuns și, pe măsură ce se apropia de locuința sa, înțelegea tot mai deplin că nu avea nici un element de la care să poată depăna firul investigațiilor. Nu putea decît să aștepte. Apariția cubului avusese, probabil, un rost, nu putea să nu fie însoțită și de alte evenimente care, mai devreme sau mai tîrziu, o vor lămuri. Cine pătrunsese în birou în lipsa lui urmărea ceva, și odată și odată își va face el anunțate intențiile.

Acasă îl aștepta Stela, de care uitase cu totul. Abia cînd găsi ușa deschisă și o văzu instalată într-un fotoliu, își aminti de discuția din ajun cu Lică.

— Ai reușit ? îl întrebă ea, fără altă introducere. Se referea, desigur, la vînzarea automobilului. Vlad o cercetă cu interes. Așa arăta, deci, Stela, femeia măritată și mincinoasă, cu care intenționase să se căsătorească. Căută să deslușească pe chipul ei trăsăturile

unei măști a prefăcătoriei, dar nu izbuti. Nu găsea decît candoare, o senină puritate.

— De ce nu-mi spui ce ai făcut ieri ? repetă ea întrebarea, văzîndu-l că tace.

Lui Vlad îi trecu prin minte că, așa cum se înșelase într-o privință, aparențele puteau fi false și în altele. Oare Stela n-avea nici un amestec în povestea cubului ? Doar avea și ea cheile casei.

— Ieri s-au întîmplat foarte multe — mormăi el, mai mult pentru sine. Ai trecut cumva pe aici în lipsa mea ?

— Nu. Dar de ce întrebi ?

— Cineva a intrat cît timp eram plecat. Mi-a lăsat chiar și un mesaj. Dar a uitat să-l semneze și acum trebuie să-mi angajez un detectiv.

— Un mesaj ?

— Și încă unul foarte înduioșător. Pretinde că azi o să mor. E drăguț, nu ? Vlad se prefăcu a rîde. Apoi o privi brusc : zici că nu știi nimic ?

— Eu ? Aflu totul acum, de la tine !

Într-adevăr, își mărturisi el în gînd, femeia aceasta nu putea să aibă habar ce înseamnă o experiență de telehipnoză. Spuse cu voce tare :

— Bine, bine. Automobilul l-am vîndut, dacă asta te interesează.

— În sfîrșit !

S-o demaște acum ? Să-i arunce în obraz vorbe grele, s-o acuze de înșelătorie ? S-o ia pe ocolite?

— Peste cîteva zile ne căsătorim. Am aranjat totul, minți el și adăugă : banii i-am depus pe numele tău.

Stela păli abia perceptibil. Simțea că momentul unei explicații nu mai putea fi evitat. De mult se temea de el, dar încercase să-l alunge cît mai departe.

Nu înțelegea, totuși, ce-l determinase pe Vlad să ia o asemenea hotărîre.

— Trebuia să-mi spui mai din timp — îi reproșă ea.

— Voiam să-ți fac o surpriză.

— Atît de curînd nu pot. N-am rochie, trebuie să-mi anunț rudele, prietenii. Cel puțin o lună!

— Rochia e gata — minți Vlad din nou. Cît despre rude, le vom anunța ulterior. Vreau să mergem singuri la ofițerul stării civile.

— Nu se poate.

— De ce?

Stela tăcu.

— Nu te lasă soțul? silabisi bărbatul, apucînd-o de bărbie și privind-o țintă, în ochi.

Stela strînse pleoapele. Aflase deci! Cu atît mai bine. Îl împinse palma la o parte.

— Ce rost ar fi avut să-ți spun? Tu țineai morțiș să ne căsătorim. M-ai fi alungat.

Vlad rămase uluit. „Ce rost ar fi avut să-ți spun?". Dar uluiala i se transformă curînd într-o răbufnire de ură:

— Și-ți închipui că acum n-am s-o fac?!

Simțea că își pierde cu totul stăpînirea de sine. Trecuse prin prea multe în ultimele douăzeci și patru de ore ca să-și mai poată struni nervii. Stela ședea, picior peste picior, pe buze i se lăfăia încă un zîmbet insolent. Scena n-avea nimic din aerul sportiv al unei întreceri acceptate, pe față; să lovească o asemenea femeie l-ar fi umilit încă și mai mult, chiar și gîndul că ar putea-o atinge îi provoca repulsie. Gîfîind, îi întoarse spatele și ieși, trîntind ușa cu putere. I se mai auziră doar pașii, coborînd în grabă treptele.

Zbîrnîitul telefonului, în care își pusese atîtea speranțe, răsuna — de ce să n-o recunoască — din cale afară de rar. De altfel, chiar în puținele ocazii, cînd de la celălalt capăt al firului i se comunica vreo misiune, nu era vorba decît de niște mărunțișuri, care n-ar fi putut satisface nici măcar ambiția unui sergent-major. Mircea lîncezea în biroul său cu ferestre ce dădeau spre o curte interioară ; faptul explica, într-o oarecare măsură, curățenia ce domnea în încăpere și ordinea desăvîrșită din sertare și rafturi. Înțelegea că viața e alcătuită din lucruri mărunte, dar intuia totodată că pe o asemenea cale nu se va afirma niciodată în ochii prietenilor săi, și cu atît mai puțin în cei purtători de lentile cu patru dioptrii ai logodnicei, mare amatoare de filme polițiste.

Totuși, Mircea nu ajunsese să se blazeze. De cîte ori zbîrnîitul telefonului îi întrerupea firul șerpuit al ficțiunilor — pe care și-l depăna singur, în timp ce-și ascuțea cîte-un creion roșu — speranța renăștea, la fel de autentică și viguroasă ca în prima zi. În ultimul timp, recurgea chiar la o mică înscenare : se prefăcea ocupat, lăsînd presupusul interlocutor să sune de cîteva ori, convingîndu-se totodată că nu e vorba de o greșeală sau vreun deranjament. Apoi ridica brusc receptorul, lăsa să-i scape un „da“ gutural și închidea pe jumătate ochii, ca să nu piardă nici un cuvînt.

De data aceasta, însă, uitase ceremonialul : de atîtea zile nu mai auzise apelul scrîșnit al telefonului, încît, de îndată ce primul sunet îi izbi timpanul, se repezi la aparat.

— Te cheamă șeful — îi gingură la ureche vocea zglobie a secretarei.

Șeful avea o secretară urîtă și cu picioare groase.

Ce-o mai fi și asta, se întrebă mirat Mircea, în vreme ce liftul cobora cu un calm enervant. De la angajare, nu mai fusese chemat la șef decît de două ori. Își potrivi nodul de la cravată ; auzise că dumnealui era foarte exigent în materie de ținută.

— Unde-ai zăbovit pînă acum ? îl luă secretara în primire. Descumpănit, îngînă ceva nelămurit și fără noimă. De fapt, venise imediat ce fusese anunțat.

— Bine, bine, intră mai repede !

Instalat într-un jilț cu spătar înalt, șeful se aplecase asupra unui dosar. Îi făcu semn novicelui să ia loc. Îl privi cu un oarecare interes și-i zîmbi convențional :

— O să avem de furcă...

Lui Mircea îi trecu prin cap că urma să primească o misiune importantă. Dar nu îndrăznea să spere.

— Un director de laborator — reluă șeful — și-a găsit moartea în împrejurări ce par foarte limpezi. Medicii spun că ar fi fost victima unui atac de cord. Noi însă trebuie să fim circumspecți : este vorba de un laborator al institutului „Psi". Poftim dosarul ; telefonează-mi chiar acasă, la orice oră, dacă ai nevoie de ceva !

*

Corpul lui Vlad fusese găsit în fața casei, printre boschetele din grădină. Cu excepția unei lovituri în dreptul tîmplei, pe care se pare că și-o pricinuise în cădere, nu purta nici un semn de violență. În casă nu existau indicii care să explice în vreun fel moartea

sa. Urmele de ruj de pe o țigară abia începută dovedeau totuși că o femeie trecuse pe aici. Să fi fost oare una și aceeași cu originalul fotografiei pe care Vlad o purta în portofel ?

Mircea recapitulă în gînd datele de care dispunea : un frate vitreg delicvent, automobilul vîndut, banii dispăruți. Îl costaseră două zile de căutări febrile și simțea că nu îl ajutaseră prea mult să avanseze cu ancheta. Fratele vitreg nu era de găsit, femeia din fotografie rămînea o necunoscută, iar legătura dintre moarte și dispariția banilor nu îl apropia cu nimic de tema principală a suspiciunilor : faptul că tînărul director conducea un laborator dintr-un institut de cercetări secrete. Începea să fie convins de necesitatea unei vizite la laboratorul cu pricina. Aici îl aștepta o surpriză : avea să-l întîlnească pe Sandu Tomșa, fost coleg de școală și bun prieten din copilărie. De la el află Mircea de existența unui mesaj, a cărui profeție se împlinise atît de implacabil. În ce anume consta mesajul, Sandu nu i-a putut spune, dar i-a povestit tot ce știa de la Vlad din ziua aceea fatală.

— Ne-am distrat teribil — îi spuse el — mie toată istoria îmi părea a fi o glumă formidabilă ! Pe Vlad însă îl intriga faptul că cineva pătrunsese în casă în lipsa lui.

Iată cîteva amănunte care, dacă se dovedeau exacte, puneau la îndoială concluzia expertizei medico-legale. Era greu să mai crezi că a fost vorba de o moarte naturală, cînd omul fusese înștiințat asupra ei cu o zi înainte. Cineva știa, deci, că avea să se petreacă un asasinat și, chiar dacă nu el era făptașul, nu era străin de cele puse la cale.

— Nu v-a trecut prin cap că putea fi vorba de un avertisment ?

— Semăna mai mult a oracol decît a amenințare.

— Tu ce-ai face dacă cineva ți-ar spune că mîine vei muri ?

— I-aș rîde în nas.

— Eu l-aș da imediat în judecată pentru amenințare cu moartea. Aș fi foarte mulțumit să intru în posesia cubului despre care mi-ai vorbit. Dar sînt cam sceptic, căci dacă e vorba, într-adevăr, de o crimă, n-ar fi exclus ca autorul ei să fi avut grijă să facă să dispară o asemenea probă categorică.

Își aminti de fotografie.

— Cunoști, cumva, această femeie ?

— Oarecum — îi răspunse Sandu. L-am văzut pe Vlad însoțind-o, în ultima vreme. O dată sau de două ori.

— Știi cum o cheamă ?

— Stela, mi se pare, dar nu sînt sigur.

Mircea se îndreptă spre casa lui Vlad. Dacă mai avea vreo șansă să găsească cubul, trebuia să se grăbească. Voia să scotocească peste tot, să-și vîre nasul în toate ungherele. Nu se putea să nu adulmece el o urmă.

Spre surprinderea lui, găsi obiectul cu pricina mult mai repede decît s-ar fi așteptat ; acesta zăcea pe podea, într-un colț al camerei, neclintit din clipa în care Vlad îl azvîrlise acolo. Mircea apucă cubul cu o batistă și-l examină atent. Precizia cu care fusese executat întrecea, într-adevăr, orice închipuire. Sandu avea dreptate : o asemenea perfecțiune a formei, departe de a aminti în vreun fel cine știe ce intenție criminală, te făcea mai degrabă să te gîndești la o comunicare cu o lume desăvîrșită. Totuși, de cîte ori aparențele nu înșală ! Nu avea voie să se lase păcălit. Indiferent ce se ascundea îndărătul prorocirii, el trebuia să

găsească prorocul! S-o descopere pe această pythie aducătoare de moarte!

Nu reușea nicidecum să-și explice de ce cubul rămăsese la locul lui. De ce făptașul nu-l făcuse să dispară? Uitase, sau procedase astfel în mod intenționat, sfidîndu-l pe cel ce urma să întreprindă ancheta? Ori, poate, era o probă menită să-l împingă pe un drum greșit... Avea de pe acum cîteva nedumeriri: ce rol jucase hexaedrul de cristal în moartea lui Vlad? Și, la urma urmei, ce mobil îl determinase pe presupusul asasin să-și anunțe dinainte intențiile?

Se întoarse cu prețioasa captură în biroul său, cel cu ferestre ce dădeau spre o curte interioară. La Delphi, preoteasa era ascunsă în interiorul oracolului; ar fi fost foarte simplu s-o dibuiască. Dar aici? Ei da, își spuse Mircea, străfulgerat de o idee, în interiorul oracolului, aici se află cheia! Era necesar, mai întîi de toate, să dispună de tot ce se putea ști despre obiectul găsit în camera victimei. O să comande o expertiză completă. Nu se îndoia de faptul că fiecare amănunt, chiar și finețea execuției, își va dovedi însemnătatea în desfășurarea cercetărilor.

*

Mircea o recunoscu numaidecît pe femeia din fotografie. O pofti înăuntru, o invită să ia loc și o privi cu o oarecare doză de curiozitate. Stela nu era urîtă și știa asta, dar mai simțea, tot atît de limpede, că e ca și paralizată de o teamă aproape superstițioasă și că nici pudra, nici rujul nu reușiseră să-i atenueze paloarea.

— Cînd l-ați văzut ultima dată pe Vlad Redea?

— Nu cunosc un om cu asemenea nume — se repezi femeia, aprinsă. Şi, în general, nu ştiu ce doriţi de la mine. Cred că e vorba de o neînţelegere.

— Mă tem că vă înşelaţi. Voi fi nevoit să vă amintesc eu. Miercuri, după-amiază, Vlad încă trăia. V-aţi întîlnit la el acasă, în strada Florilor, 27. Seara, el era mort.

— Domnule, eu sînt o femeie respectabilă — sări Stela — şi nu vă permit ! Soţul meu...

— Deci sînteţi căsătorită ! o întrerupse Mircea. Cu atît mai bine. Să vedem ce spune soţul dumneavoastră cu privire la proveniența sumei pe care aţi depus-o în aceeaşi seară de miercuri.

— Nu văd nici o legătură.

— În afară de faptul că este exact suma care lipseşte din seiful domnului Redea. Dar poate că nu e decît o simplă coincidenţă. Să-l întrebăm mai bine pe soţul dumneavoastră !

Femeia tăcu.

— E inutil să tăgăduiţi. Dispunem de dovezi suficiente. Viaţa personală, soţul şi celelalte nu dorim să le amestecăm aici. Dorim numai să lămurim împrejurările morţii lui Vlad. Va trebui să ne ajutaţi.

— Soţul n-o să afle ?

— Decît dacă ne siliţi să-l chemăm.

— Vă voi spune tot ce ştiu — oftă Stela.

Mircea sună. O stenografă veni să-şi ocupe locul, gata să noteze. Femeia o privi : stenografa era blondă, nu era fardată şi purta un taior cu o croială sobră ; nu aducea de loc cu cuconiţele pe care le puteai întîlni în birourile de scris şi copiat acte. Se hotărî să vorbească.

— Să încep... cu începutul ?

— Cu sfîrşitul — precizâ anchetatorul.

— Miercuri ne-am văzut, așa cum știți, la el acasă. Cu o zi înainte, Vlad își vânduse mașina, iar banii îmi promisese că îi va depune pe numele meu. Urma să divorțez și să ne căsătorim imediat ce va fi posibil.

Oare mă crede ? se întreba Stela în timp ce debita această versiune, niței înfrumusețată a realității. Modificase numai detalii care, după părerea ei, nu puteau să prezinte vreo importanță pentru acest tinăr zelos.

— Cînd ne-am întîlnit mi-a vorbit de afacerea pe care tocmai o încheiase și mi-a înmînat carnetul.

— A depus chiar el suma ?

— Bănuiesc că da. Apoi, mi-a spus că nu se simte prea bine și a ieșit să se plimbe în grădină. Am vrut să-l însoțesc, dar nu m-a lăsat. Cînd am constatat că zăbovește cam mult, am ieșit la geam să-l strig. Nu l-am văzut. O fi în stradă, mi-am zis. Am aprins o țigară. Se înserase. Mă cuprindea, treptat, o stare stranie, de neliniște. Vlad îmi pomenise ceva de o vizită misterioasă, de un mesaj.

— Ce fel de vizită ?

— Intrase cineva în casă, în lipsa lui, în ajun, și-i lăsase un bilet ori naiba știe ce. Se pretindea, acolo, că mai are o singură zi de trăit. Am stins țigara și m-am repezit afară. L-am găsit lîngă niște tufișuri. Era mort. M-a cuprins o frică nemaipomenită și am plecat imediat.

— Asta e tot ?

— Tot.

— De ce n-ai anunțat miliția ?

— Am dat un telefon. Dar... nu mi-am declarat numele. Soțul meu nu știa nimic. Și acum nu mai avea nici un rost să provoc un scandal...

— Da... rosti, tărăgănat, Mircea. Nu aflase mare lucru. Cît despre sentimentele și principiile „elastice" ale

acestui personaj cu pretenții de respectabilitate, ele îi provocau o vagă senzație de silă. Stela se ridică. Șovăia.

— Mai doriți ceva ? o întrebă el.

— Dar să nu noteze...

— Să zicem că nu notează.

Femeia se așeză la loc, încet, ca o stafie. Îl privea fix, cu ochii ușor dilatați.

— Mi-e frică — scînci ea.

— De ce ?

— De soțul meu.

— Spuneați că nu știe nimic.

— Așa credeam și eu. În ziua aceea tocmai plecase din localitate. Știți, el umblă mult pe teren...

— Și ?

— Ei bine, abia mă dezbrăcasem, după ce am ajuns acasă, că a apărut și el. Mi-a spus că fusese rechemat pentru o treabă urgentă. Era tulburat cum nu l-am mai văzut niciodată. S-a culcat și a adormit mai repede decît mă așteptam. Avea, ca de obicei cînd se întorcea de la drum, hainele pline de praf. I le-am periat, i le-am scuturat, să le pun în ordine. Dintr-un buzunar a căzut un bilet. Curioasă din fire, cum sînt, l-am desfăcut. Erau notate, acolo, cu un scris ce-mi era necunoscut, numele și adresa lui Vlad.

— Aveți aici biletul ?

— Cum să i-l fi luat ? Abia că i-aș fi confirmat bănuielile. Dar mi-e frică, zău mi-e frică să mai stau cu el în casă.

— Fiți fără grijă. Din moment ce Vlad a murit...

— Și banii ?

— Ce-i cu banii ?

— N-o să-i spuneți ?

— V-am promis doar. Însă ar fi bine să nu umblați la suma aceea. Pînă se lămuresc toate...

Stela pricepu. Ridică din umeri a neputință. Apoi întrebă dacă poate să plece și ieși, nu însă înainte de a-i arunca stenografei o privire iscoditoare. Mircea o conduse tăcut și rămase cîteva clipe cu ochii la picioarele ei drepte, cocoțate pe tocuri înalte.

*

Rezultatul expertizei fusese complet neașteptat : nu se putea stabili nici compoziția și nici proveniența cubului. Incasabil și de o duritate neîntîlnită pînă atunci, acesta rămăsese de nepătruns pentru toate analizele de laborator care alcătuiau arsenalul cercetătorilor. Un ziarist ar fi fost, de bună seamă, tentat să se lanseze într-o ipoteză îndrăzneață privind imposibilitatea producerii unui asemenea obiect pe Pămînt, ceea ce ar fi condus numaidecît la concluzia originii lui extraterestre. Dar Mircea nu era ziarist și nu-și permitea să viseze „în exercițiul funcțiunii".

Care fusese, în fond, scopul anchetei ? Să verifice dacă nu cumva moartea lui Vlad Redea era urmarea unui complot, unui act de sabotaj sau a activității unei agenturi de spionaj. Faptul că sfîrșitul îi fusese anunțat cu o zi înainte era de natură să îndreptățească asemenea bănuieli, indiferent de presupunerea că mesajul putea să vină nu de la făptaș, ci de la o persoană care ar fi dorit să-l pună în gardă. Dar cercetările nu aduseseră alte dovezi în sprijinul ipotezei. E adevărat că, în urma unor confruntări la Casa de economii, Stela fusese nevoită să admită că, după ce constatase moartea lui Vlad, îi luase banii și îi depusese chiar ea. Dar tăgăduise pînă atunci tocmai de frică să nu fie acuzată, pe nedrept, că l-ar fi omorît pentru a-l jefui. Și cum nici o altă probă nu putea fi adusă împotriva ei, era greu să

fie acuzată de crimă. Mai ales că un asasinat în vederea jafului nu convenea de fel scopului anchetei.

Dorian Ionescu, soțul ei, declarase că biletul cu numele și adresa îl avea de la un tînăr pe care, pus în fața unor fotografii, îl identifică a fi tocmai Lică. Nu tăgăduia că se întorsese în acea seară anume pentru a verifica fidelitatea soției sale, dar găsind-o acasă, dăduse cu totul uitării accesul său de gelozie. Abia mai tîrziu, după ce cîțiva martori declarară că i-au văzut mașina parcată nu departe de locuința lui Vlad Redea, Dorian recunoscu și el că intrase în curtea acestuia, cu intenția de a o surprinde acolo pe soția lui, dar descoperind, în grădină, un cadavru, a preferat să plece imediat, pentru a nu fi amestecat într-o asemenea afacere.

Oricare ar fi fost rolul jucat de soții Ionescu sau de Lică, își spuse Mircea, este limpede că ei nu puteau avea vreo legătură cu sinistra povestire, de vreme ce savanții cei mai reputați își exprimaseră îndoiala privind obținerea substanței enigmatice a cubului prin vreuna dintre tehnologiile cunoscute. Ar fi cît se poate de nimerit ca, în continuare, cu anchetarea celor suspecți să se ocupe poliția judiciară, pentru ca el să-și concentreze atenția asupra „oracolului". Mai mult chiar, expertiza dovedise că, alături de amprentele lui Vlad, pe fețele hexaedrului mai erau imprimate două amprente care părcau a fi urma unor degete, dar aveau un cu totul alt desen decît cele umane. Mircea n-ar fi putut spune dacă fuseseră compuse anume pentru a stîrni confuzie sau aparțineau într-adevăr unei ființe nemaivăzute, dar era sigur că Stela, Dorian sau Lică n-aveau aici nici un amestec.

— Și ce intenții ai, dacă îți voi accepta concluziile — îl întrebă șeful cînd Mircea se prezentă la raport. Ce anume ai de gînd să întreprinzi ?

— Mai întîi, trebuie să mă conving dacă mecanismul — „proroc" a funcţionat, într-adevăr, sau a fost vorba de o simplă halucinaţie. Dacă mecanismul a fost creat pentru o singură întrebuinţare, ori continuă să funcţioneze.

— Spuneai că obiectul „vorbitor" a amuţit complet, că nu mai provoacă nici un fel de transă.

— Poate că nu toată lumea este suficient de receptivă.

— Deci tu crezi că „oracolul" va mai face şi alte victime ?

— Greu de zis. Dar de ce n-am presupune că este vorba de un oracol veritabil, de un aparat care prevesteşte moartea naturală — spuse brusc Mircea, pe un ton glumeţ. Sfîrşitul lui Vlad Redea ar fi fost pricinuit de un atac de cord, aşa cum s-a stabilit la autopsie, şi în acest fel tot misterul s-ar dezlega.

Şeful îl cercetă, pe jumătate intrigat.

— Vrei să mă faci că cred că poţi ghici viitorul ?

— Eu nu — răspunse Mircea calm.

— În schimb, conferi proprietatea aceasta miraculoasă unui obiect.

— Unui obiect de o provenienţă nu mai puţin inexplicabilă. Din moment ce substanţa lui sîntem obligaţi s-o admitem ca atare, cu toate că n-o înţelegem pentru simplu motiv că ea există, la fel ca şi urmele pe care le poartă, nu văd de ce n-am accepta şi o funcţie al cărei mecanism nu-l deslusim deocamdată.

— Devii mistic !

Mircea tăcu. Înfierbîntat, uitase pentru moment cu cine discută. Cele cîteva întrevederi cu şeful său, prilejuite de mersul anchetei, nu izbutiseră să-i înlăture stînjeneala, şi dacă îşi îngăduise acum să fie ceva mai vorbăreţ era numai fiindcă problema îl pasiona, inhi-

bîndu-i temporar complexele. Înțelesese însă că nu îl va putea convinge pe superiorul său să admită sugestia lui nici măcar ca ipoteză de lucru. Știa foarte bine ce i se va răspunde : că o asemenea teză nu ar face decît să vină în contradicție cu principiile generale ale științei, privind ireversibilitatea timpului, cu experiența multimilenară a omenirii și chiar cu bunul simț. Că o călătorie în viitor, la fel ca și una în trecut, nu pot să constituie decît ficțiuni și că numai învingînd timpul — faptă cu totul improbabilă — am putea ajunge profeți. Că orice prezicere în afara previziunii științifice, nu constituie decît o încercare de a reînvia, sub o formă voalată, teoria idealistă, fatalistă, de esență mistică, despre destin și imanența unui scop, a unei finalități în însăși existența lumii.

— Te dai bătut ? reluă șeful, ghicindu-i parcă gîndurile.

— Argumentația mea este prea ușor de atacat — mărturisi Mircea. Nu-mi rămîne decît să vă solicit permisiunea de a continua cercetările.

— O ai, cu anticipație — rîse șeful, înveselit de prudența subalternului său. Cred că te-au speriat prea tare replicile mele...

*

Se ridică încet, se îndreptă spre fereastră și o deschise larg. Trase nervos cîteva fumuri dintr-o țigară și o aruncă. Era treaz, perfect lucid, și nu-i venea totuși să creadă că ceea ce i se întîmplase cu o clipă înainte e adevărat. Se întoarse la birou și își concentră încă o dată privirea asupra cubului ce lucea, misterios, în lumină. Același fior îl zgudui cînd se simți din nou neputincios să-și mai dezlipească ochii de la muchiile tăioase

ale acestuia. Și din nou îl șocă, la fel ca o electrocutare, gîndul brusc, că peste 173 de zile va muri. Nu putea spune cum îi răsărise în minte această cifră, dar o știa cu deplină exactitate. Aceeași ca în urmă cu cîteva minute. Avea dovada neîndoielnică a faptului că mecanismul continua să funcționeze. Dacă ar fi fost să dea crezare prorocirii, însemna să admită că după trecerea a 173 de zile va muri.

Mircea era convins de justețea argumentelor șefului său și, de altfel, el însuși refuza să creadă cu adevărat în posibilitatea existenței unui oracol. Șirul afirmațiilor pe care le debitase erau mai mult o expresie a unei logici pur formale decît a convingerilor sale intime. Totuși, mecanismul continua să funcționeze și, fie ea crimă, fie pură coincidență, moartea lui Vlad rămînea un argument ce nu putea fi neglijat. Ridică receptorul și formă numărul șefului. Îi raportă în termeni cît mai prudenți constatarea pe care tocmai o făcuse.

— Vino imediat, cu drăcia aia cu tot — îi spuse acesta.

Secretara îl zori, ca de obicei. Șeful răsuci hexaedrul pe toate fețele, îl cercetă cu interes și ridică din umeri nedumerit.

— Eu nu înregistrez nimic, dar absolut nimic.

— Trebuie să vă concentrați și, poate, să fiți singur.

— E caraghios.

— Vă rog să încercați.

— Bine. Lasă-mă singur !

Mircea ieși în anticameră. După cîteva minute, șeful sună.

— Îți bați joc de mine. Nu se întîmplă nimic.

— Cum vă puteți închipui că-mi arde de glume, rosti Mircea, înciudat.

Șeful își chemă secretara.

— Ține asta, du-te alături și privește-o cu atenție. Vino apoi și spune-mi ce-ai constatat.

— Iertați-mă, dar eu nu constat nimic — zise secretara, cînd se întoarse.

— Vezi, băiatule, de ce nu vrei să mă crezi ? Ar fi bine, poate, pentru moment, să-ți dăm altceva de făcut. Cred că oboseala, obsesia e de vină.

— Vă rog — interveni sublocotenentul — lăsați-mă să duc treaba pînă la capăt.

— O să ne mai gîndim.

Mircea reveni, mîhnit, la el în birou. De fapt nu ținea neapărat să continue ancheta. Cifra aceea fatidică — ca un *memento mori* — care îi apăruse în inexplicabilele sale hipnoze îl înfășurase parcă într-un lințoliu al indiferenței. Insistase mai mult din principiu, pentru ca mai apoi să nu i se reproșeze că nu fusese în stare să ducă o treabă pînă la capăt. Era doar la prima lui misiune mai importantă.

Gîndul i se întorcea, totuși, iar și iar, la numărul 173. Privi cubul : mirajul apăru din nou. Probabil că îl recepționa numai el. Iată deci încă o ciudățenie și nu tocmai. Nu putea să creadă că are halucinații, iar dacă ar fi luat lucrurile ca atare, dacă oracolul îi prevestea cu adevărat sfîrșitul, dacă mai avea numai 173 de zile de trăit, atunci oare n-ar fi fost cît se poate de firesc ca acest număr să-i apară numai lui ? Căci era de presupus că nici șeful, nici secretara nu aveau să moară în aceeași zi cu el, decît poate printr-un accident. Dar de ce lor nu le-a apărut în gînd o altă cifră ? S-ar putea găsi și în privința aceasta explicații, desigur hazardate, atîta timp cît nu înainta cu descifrarea fenomenului. De pildă, s-ar putea ca nu toată lumea să îndeplinească condițiile necesare, referitor la puterea de concentrare, ori la

aceea de sugestie. Se știe că un bun „mediu" trebuie să întrunească trăsături anume, care se întîlnesc la unul și același subiect destul de rar. S-ar mai putea ca aparatul chiar să sufere de unele imperfecțiuni, să nu poată prevesti decît morțile mai apropiate, pînă la un anumit număr de zile. La toate acestea medita Mircea, uitînd că, dacă ar fi fost să ia lucrurile în serios, ar fi trebuit să se gîndească, mai întîi de toate, la faptul că zilele îi sînt numărate. Toți oamenii se află, desigur, în această situație, dar una este să știi că ești muritor și cu totul alta să ai mereu înaintea ochilor imaginea sfîrșitului care se apropie implacabil.

•

A doua zi șeful îi încredință o treabă urgentă.

— Cealaltă poate să mai aștepte. O să-ți prindă bine o scurtă deconectare.

Scurta deconectare dură nouă zile încheiate ; Mircea rezolvă binișor misiunea încredințată. La sfîrșit, deși fusese lăudat, nu îndrăzni să mai aducă vorba de oracol. De altfel, luat cu zorul, nu avusese timp să se mai întoarcă la speculațiile lui. Acum însă, primul lui gînd fu să cerceteze hexaedrul. După cîteva minute de concentrare, hipnoza se declanșă cu aceeași forță, așa cum nu se mai îndoise că avea să se întîmple : de data asta, numărul magic era 164. Diferența — exact nouă zile. Numărul scădea, o dată cu zilele care treceau. Constatarea îl îngrozi : o inevitabilă stare de neliniște puse stăpînire pe întreaga lui ființă.

Peste încă o zi, cifra scăzu la 163. Apoi la 162, și cu fiecare zi, la fel. După o săptămînă era perfect convins că va muri la data prezisă. Făcu o scurtă socoteală și își

notă rezultatul în agendă : încercui ziua respectivă cu un chenar negru.

Totul se înfăţişa cît se poate de limpede. Dacă descoperea că Vlad fusese victima unui asasinat, înseamnă că asupra lui se încearcă acum ceva asemănător, ipoteză explicabilă prin aceea că vinovaţii l-ar fi suprimat astfel pe anchetator. Nu e mai puţin adevărat, însă, că în felul acesta ei ar fi atras atenţia asupra lor, ar fi înmulţit urmele şi deci şansele de a fi prinşi. Faptul că îşi anunţau, cu atîtea zile înainte, intenţiile ar fi fost însă o greşeală de neiertat şi de aceea ipoteza unei crime îi părea lui Mircea tot mai puţin probabilă. Oricum, şansele lui de a scăpa cu viaţă ar fi rămas considerabile. Dacă însă nu reuşea să descopere nimic, atunci nu mai rămînea decît posibilitatea — fantezistă, dar imbatabilă, prin însăşi unicitatea ei — ca profeţia să fie autentică. Urma, deci, să-şi încheie, în linişte, socotelile cu viaţa şi să aştepte ziua fatală, cu resemnare, ca un condamnat. Perspectivă teribilă ! Încă nu ştia ce să facă, ce trebuie să facă. Să-i raporteze totul şefului ? Nu va fi luat în serios. N-avea absolut nici un sens. În cazul — de necrezut — că ambele sale ipoteze sînt false, s-ar compromite definitiv. Dacă nu, tot nu-l poate ajuta nimeni. Aşa că o să tacă. Îşi va îndeplini obligaţile de serviciu ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

*

Pe logodnica lui Mircea o chema Lia. Lipsise din oraş cîteva săptămîni şi acum se întîlneau pentru prima dată de la reîntoarcerea ei. Se înţeleseseră să facă o plimbare în parc. Deşi îşi scriseseră tot timpul, Lia nu ştia nimic despre zbuciumul prin care trecea prietenul

ei. Mai întîi, pentru că exista între ei o înțelegere nerostită, care le interzicea să-și vorbească despre chestiunile de serviciu, dar mai ales pentru că, din motive lesne de înțeles, Mircea evitase să-i facă chiar și cea mai neînsemnată mărturisire referitor la sumbrele perspective pe care le avea de înfruntat. De la prima apariție a acelei cifre cu urmări presupus grave asupra cursului vieții sale trecuseră multe zile. Acum el nici nu le mai ținea socoteala. Chenarul negru din agendă îi era suficient ca să nu uite nici o clipă că s-ar putea să-și trăiască ultimele luni. Cu cercetările nu avansase în vreun fel, așa încît slabele lui speranțe se năruiau tot mai mult. O teroare permanentă, devenită obișnuință, își făcuse culcuș în cele mai adînci unghere ale sufletului său. Ca o fiară hăituită într-un cerc a cărui rază se micșorează încet, dar inevitabil, Mircea simțea cum posibilitățile sale sînt, fizicește, tot mai strict delimitate.

Îi era cu neputință să mai păstreze tăcere absolută asupra temerilor sale. La birou se ferea, în continuare, să aducă vorba despre ceea ce îl neliniștea. Șeful îl mai întreba, din cînd în cînd, cum îi merg treburile și atunci el raporta, foarte amănunțit de altfel, stadiul cercetărilor. Pînă cînd, convingîndu-se definitiv că se bătea cu morile de vînt, șeful dispuse închiderea anchetei. Mircea primi alte însărcinări. Purta însă mereu cubul cu el și, chiar dacă nu îl scoatea la iveală decît foarte rar și numai cînd era singur, îi simțea permanent prezența, ca pe a unui spectru ațintit asupra lui.

Se însingurase prea mult în vremea din urmă, mai ales de cînd plecase Lia, și simțea că taina, din ce în ce mai apăsătoare, îi depășește puterile. Nu putea să nu aducă vorba, fie și pe departe, despre oracol. Bucuria revederii o făcu pe fată să nu-și dea seama, de la bun

început, de schimbarea petrecută în purtarea lui. Pe măsură, însă, ce clipele se scurgeau şi îl vedea tot mai îngîndurat, mai tăcut decît îl ştia, ea sesiză ciudata stare de spirit a lui Mircea.

— Tu ai ceva astăzi — îi spuse.

— Fleacuri ! Ştii, cu serviciul — se scuză el, ca întotdeauna cînd nu era în apele lui. Numai că, de data asta, deşi era mai aproape ca oricînd de adevăr, era în acelaşi timp departe, foarte departe.

Nu putea să nu-i spună, măcar pe ocolite...

— Ţie ţi-e teamă de moarte ?

— Ce întrebare mai e şi asta ? ! Sigur că-mi este. Dar sper că n-ai de gînd să devii sinistru !

— Numai puţin — zîmbi Mircea. Ce-ai zice dacă ţi-aş spune, de exemplu, cîte zile mai ai de trăit ?

— Imposibil ! Nu te-aş crede.

— Să presupunem că m-ai crede, totuşi.

Lia rîse, înveselită :

— Începi să ai haz ! Ai citit aşa ceva într-o carte ?

— Aproximativ. Şi n-ai de gînd să-mi răspunzi ?

— Ce-aş zice ? Hm !

Era limpede că, nici măcar în glumă, ea nu putea admite o asemenea gogomănie. Deşi era pasionată după tot soiul de romane, fără a face prea multe diferenţe între cărţile de elită şi cele de duzină, spiritul ei practic era mult prea dezvoltat pentru a se vîrî în asemenea elucubraţii. Delimitarea între realitatea vieţii şi conţinutul lecturilor sale îi era cît se poate de bine marcată în minte.

— În fond — reluă ea — mai mult ca să-i facă pe plac decît din convingere, cred că mi-ar conveni să aflu cît mai am de trăit. Ştii că n-ai idei rele ?

— Te mai îndoiai ? Dar nu pricep ce anume ţi-ar putea conveni.

— Mă mir că nu pricepi. Uite, de pildă, aș ști precis, dar precis de tot, dacă voi muri tînără și frumoasă, sau îmi va fi dat să cunosc povara bolilor și a bătrîneții.

— Nu văd la ce ți-ar folosi.

— Pentru mine, în schimb, ar fi foarte important!

Treptat, Lia se convingea că subiectul adus în discuție este de-a dreptul palpitant. Pe Mircea însă fiecare cuvînt al ei îl izbea în timpane, cu duritatea minerală a unor roci prăvălite.

— Pe urmă, aș putea socoti cîte anume îmi mai stau în putință, mi-aș împărți riguros timpul și plăcerile, m-aș planifica cum nu se poate mai chibzuit.

— Dar ia gîndește-te: anii ar trece, sfîrșitul s-ar apropia mereu, întîi pe nesimțite, apoi tot mai știut, tot mai prezent, de nealungat. Spectrul morții s-ar instala în casă, în propriul tău pat, în suflet ar răzbate înghețul neființei și al veșniciei. Spuneai, nu-i așa, că ți-e frică de moarte?

— Mă îngrozești! Ce ți-a venit așa, deodată?

— Ți-ar conveni, sau nu? Răspunde!

Lia îl privi speriată. Figura lui se schimbase, ochii umbriți și înfundați în orbite — cum de nu observase de prima dată că Mircea a început să aibă ceafcăne? — o cercetau, iscoditori, scormonitori.

— Nu, Mircea — îi spuse ea, fără să-și poată reveni din mirare, nu mi-ar conveni. Dar ce se petrece cu tine?

— Nimic — răspunse acesta, obosit. Nu îndrăznea să-i spună mai mult. Nu îndrăznea să recunoască nici pentru el că, contrar oricărei logici și oricărei rațiuni omenești, contrar vieții însăși, bazate pe o continuă devenire, pe credința în ziua de mîine, pe speranță, lui îi era dat să știe — căci nu se mai îndoia acum — că mai are doar șaptezeci și șapte de zile, pînă în clipa cînd va

părăsi această lume. Și cu atît mai puțin ar fi aruncat o asemenea povară pe umerii fragili ai Liei. Era convins nu numai de faptul că pentru nici un om normal nu poate avea vreun sens să afle dinainte ziua morții sale, dar că ar fi fost absurd, chiar catastrofal să se întîmple una ca asta. O omenire în care totul ar fi predestinat și dinainte cunoscut și-ar pierde, pur și simplu, existența, ea ar înceta să trăiască, n-ar face decît să repete mecanic, monstruos, o viață ce n-ar mai fi a ei, nu i-ar aparține, o copie lipsită de vigoare a unui program stupid.

În clipa aceea, lui Mircea îi trecu prin minte că el însuși a încetat din viață, chiar din momentul fatal în care i se arătase cumplitul miraj. Era un om mort, trăia o agonie lentă și absolut inutilă. Nu avea nici un drept s-o mintă pe Lia și, deși nu putea să-i spună adevărul, trebuia să-i redea deplina libertate. S-o facă să înțeleagă că între ei doi, ca între un om viu și unul stins din viață, nu putea să mai existe altă legătură decît amintirile. Trebuia ca ea să se despartă de el, să nu îl mai întîlnească niciodată, să-l uite. Să înceapă, chiar de astăzi, să trăiască o nouă ipostază, să-și caute alte prietenii, să nu aștepte pînă cînd moartea le va impune o ruptură bruscă, brutală. Dar cum să procedeze ?

— Ascultă ! i se adresă el, pe un ton schimbat, înecîndu-se aproape, de emoție. Ai încredere în mine ?

— Mă uimești, astăzi, cu întrebările tale. De ce să n-am ?

— Încredere absolută, oarbă !

— Doar n-ai să-mi ceri să mor în locul tău — glumi Lia, căreia discuția abia încheiată nu-i mai ieșea din cap.

— Dimpotrivă, să trăiești am să-ți cer.

— Asta nu mai e nevoie să mi-o ceri tu !

— Să trăiești și pentru mine.

— Iar începi cu glumele sinistre ? Credeam că ai terminat.

Mircea oftă.

— Fie, nu mai glumesc. Ce-ai face însă dacă ți-aș cere să nu ne mai întîlnim ?

— Cît timp ?

— De loc ! Și să mă uiți !

— Astăzi ții cu tot dinadinsul să mă scoți din sărite. Să știi că eu nu mă supăr. Dar ai un fel ciudat de a mă tachina, cum n-am întîlnit pînă acum la tine.

— Vorbesc cît se poate de serios. Nu mi-aș permite să iau în rîs asemenea lucruri. Te rog să mă crezi.

Era hotărît. O teribilă strîngere de inimă îl făcea să se înăbușe, dar înțelegea că asta era singura cale cinstită pe care putea să meargă. Prefera să fie crud, decît laș. Despărțirea de ființa care-i fusese atît de apropiată îl zdrobea, îl durea mai mult decît moartea.

— Îți cer mult — zise el stins, aproape imposibilul. Dar nu m-aș mai putea privi în ochi dacă aș proceda altfel.

Lia nu înțelegea decît un lucru : că Mircea vrea, într-adevăr, să se despartă, și încă pentru totdeauna. Dar de ce ? De ce ? Nu se știa vinovată cu nimic față de el. Oare n-o mai iubește ? Să fie asta cauza schimbării pe care o constatase în purtarea lui ?

— Te înțeleg — îngînă ea, mai mult ca să spună ceva. I se părea nedemn ca, într-o asemenea situație, să-i ceară explicații. Vorbele lui o jigniseră, dorea chiar să plece, să fie singură, să se gîndească, sau poate să nu se gîndească la nimic.

— Ai încredere ? o întrebă, disperat, pierzînd aproape sensul cuvintelor pe care le rostea. Ea încu-

vinţă din cap, zîmbi trist şi se întoarse cu spatele. Tăceau. Apoi, fără să spună nici la revedere şi nici altceva, Lia plecă.

*

— Poate un om să înnebunească în felul acesta? se întrebă Mircea după ce rămase singur. Gîndurile îi erau atît de contradictorii, încît nu ştia nici el prea bine dacă regretă sau nu ceea ce făcuse. Singura mulţumire — slabă mîngîiere — era conştiinţa împăcată pentru soarta prietenei sale. Vor trece zile, luni, amintirea lui se va şterge, va cunoaşte alţi oameni, se va lega de ei. Lia nu trebuie să afle de moartea lui. Dar el ce se va face în toate aceste zile, la ce se va gîndi?

La început, îi trecuse prin cap să se retragă undeva, la munte, singur cu soarta sa, să aştepte în linişte să se împlinească sorocul dat. Dar nu avea suficient sînge rece ca să suporte curgerea înceată a timpului. Să-şi continue munca înţelesese de mult că nu mai putea. Îi depăşea resursele nervoase. Avea prea multă imaginaţie ca să nu se gîndească la sfîrşitul care i se pregătea şi prea puţină ca să se gîndească la altceva. Era o situaţie de unde nu întrezărea nici o ieşire.

Brusc, îi trecu prin cap să se sinucidă. Ideea i se păru, numaidecît, formidabilă. Tentaţia de a se sustrage implacabilului era irezistibilă. Plăcerea elevului care fumează pe ascuns, în recreaţii, sau a bogătaşului care fură ca să se amuze, nu erau decît o nevinovată joacă de copil pe lîngă satisfacţia pe care de pe acum începea să o simtă. Gîndul sinuciderii se dove-

dea a fi cel mai eficace mijloc de a-şi redresa starea de spirit. Nu trebuia să se grăbească : avea timp suficient ca să-şi pună ordine în toate rînduielile. Singurul lucru important era să nu moară în ziua aceea sinistră, încercuită cu negru în agenda sa. Pentru moment îi dădu prin cap că încercarea lui se va dovedi ineficace, fatalitatea ultimei sale zile fiind de neocolit. Îşi dădea seama că şi-a asumat o misiune grea, dar îi convenea de minune : asta îi dădea o ocupaţie, îl împiedica să se concentreze asupra obsedantului gînd al finalului. Al unui final regizat, dinainte stabilit de către cineva necunoscut. Prefera să fie el însuşi regizorul. Undeva, un licăr de luciditate îi spunea că totul nu e decît o nebunie. Dar conştiinţa acestei nebunii se topea tot mai mult în însuşi extazul existenţei ei. Era nebunia demnă, a omului care nu se lasă îngenuncheat.

Curînd, Mircea înţelese că moartea sa ar fi, totuşi, o înfrîngere, dacă spectrul oracolului va continua să ucidă în oameni viaţa înainte ca ea să se stingă cu adevărat. Şi hotărî să nu-şi pună în aplicare planul decît după ce va fi distrus cubul sau îl va fi făcut să dispară pentru totdeauna.

*

L-au găsit cu capul zdrobit, în camera lui de la mansardă, de parcă şi-ar fi tras un glonte în tîmplă. Nu murise, dar îşi pierduse conştiinţa şi se chinui aşa, între viaţă şi moarte, cîteva săptămîni. În agenda găsită printre puţinele lucruri din modesta sa locuinţă, şeful descoperi, cu uimire, că apropiata zi de şapte septembrie era încercuită cu un chenar gros, negru. O anchetă se iniţie, fără prea mari şanse de

izbîndă, pentru a încerca să stabilească împrejurările și cauzele tragicului incident. Doliul pe care Mircea și-l proclamase singur, prin data marcată în agendă, amintirea discuției purtate cu subalternul său după ce acesta înregistrase prima hipnoză, îl făcură pe șef să se gîndească la straniul oracol din cazul Vlad Redea. Căută la arhivă hexaedrul, dar găsi acolo numai o pagină cu cîteva rînduri dactilografiate, în josul cărora se deslușea semnătura lui Mircea. „Nu căutați cubul — sunau, ca un testament, cuvintele acestuia — căci chiar dacă nu provoacă moartea, ci numai o prezice el nu aduce decît nenorocire."

În dimineața zilei de șapte septembrie, urmărit de obsesia chenarului negru, șeful se interesă la spital de starea sănătății lui Mircea. Aflînd că intrase în comă, se grăbi spre spital unde muribundul, aflat sub supravegherea unor complicate aparate medicale părea să-și trăiască ultimele clipe. În salon se aflau cei doi chirurgi care îl operaseră. Ghici, din expresia gravă a fețelor, că nu mai era nici o speranță. Diagrama pulsului și cea a respirației, înscrise continuu pe un ecran, prinseseră să se descompună. Secundele treceau chinuitor ; după încă o jumătate de oră, inima încetă să bată. Prorocirea se împlinise întocmai. Cei trei oameni se priviră în tăcere. Se scurse, implacabil, un minut, apoi încă unul.

Atunci se petrecu acea întîmplare care avea să stîrnească atîta vîlvă în lumea întreagă. La două minute și zece secunde după ce, sub privirile neputincioase ale medicilor, survenise moartea clinică a pacientului, în salon își făcu apariția o făptură care, fără să fi intrat pe ușă, se instală așa, de-a dreptul, la căpătîiul celui abia săvîrșit din viață. Martorii oculari au putut preciza mai pe urmă că era vorba de un umanoid, dar amă-

nunte n-aveau cum să dea întrucît nu apucaseră să-l vadă la față. Ei au declarat că inexplicabila apariție i-a paralizat în asemenea măsură încît nu numai că rămăseseră imobilizați, dar nici măcar nu reușiră să scoată vreo vorbă. După cîteva minute arătarea aceea dispăru la fel cum se ivise, de parcă ar fi devenit brusc invizibilă. Între timp, inima lui Mircea pornise din nou să bată. Miraculoasa reanimare și vindecarea sa accelerată nu împiedică larga răspîndire a unor comentarii mai mult decît răutăcioase, după care pretinsa apariție nu era altceva decît o halucinație, dacă nu chiar o veritabilă mistificare. Dar după cum se știe, scandalul luă proporții abia după ce, la o cercetare atentă, întreprinsă din inițiativa șefului, pe una din barele metalice ale aparatelor care îl flancaseră pe Mircea în timpul lungii agonii și a scurtei sale morți, fură descoperite amprente foarte asemănătoare cu cele de pe fețele cubului de cristal."

*

Am ales această povestire din literatura terestră a secolului XX (cronologia locală), pentru a explica de ce, cu toate că Czykx își reparase greșeala, s-a inclus în codul intergalactic interdicția de a comunica sistemelor care nu stăpînesc deplasarea independentă în timp, date ce nu pot fi obținute decît pe această cale.

un perpetuum-mobile de speţa a patra

19.IV.

Astăzi mi s-a întîmplat să asist la cel puţin două evenimente cu totul ieşite din comun. De dimineaţă, în timp ce mă îndeletniceam cu montarea unei scheme noi (o treabă care mi-a dat mult de furcă zilele trecute), am surprins comportarea cel puţin ciudată a unui subansamblu care, după un prim impuls, continua să funcţioneze fără să aibă vreo sursă de alimentare. Surprinderea mi s-a prefăcut apoi în adevărată uluire, cînd am constatat că această funcţionare se prelungea într-un mod inexplicabil. Ar fi fost firesc, necesar, ca sub acţiunea unor rezistenţe inerente, impulsul să se stingă. Cum nu cred în forţe supranaturale, am oprit funcţionarea şi am repetat de cîteva ori experienţa. Rezultatul era absolut identic : de fiecare dată, impulsul iniţial îşi menţinea constantă energia. „Mecanismul" pe care îl aveam în faţă se comporta, cel puţin pentru perioade scurte de timp, ca un perpetuum-mobile.

Am închis laboratorul şi timp de cîteva ceasuri mi-am făcut de lucru în bibliotecă. Nădăjduiam că o verificare pe o durată mai mare va fi lămuritoare. În-

torcîndu-mă în laborator am fost silit să accept că nici o degradare a energiei nu avusese loc : funcţionarea continua, imperturbabilă, constantă, în pofida legilor fizicii şi a demonstraţiilor privind imposibilitatea existenţei unui perpetuum-mobile. Am transportat „preparatul" meu într-o nişă izolată, ca să fiu sigur că orice influenţă exterioară este înlăturată. „Minunea" se producea şi aici. Epuizîndu-mi toate obiecţiile, l-am invitat pe profesorul M. să ia cunoştinţă de fenomenul pe care îl descoperisem. Mi-a ascultat explicaţiile, a refăcut el însuşi experienţa, de parcă s-ar fi temut să nu fie o păcăleală sau o şarlatanie şi a verificat gradul de izolare pe care îl asigura nişa. Apoi parafrazînd — după cum îi stătea în obicei — un dicton arhicunoscut, îmi declară cu subînţelesuri :

— Dacă acest perpetuum-mobile n-ar exista, ar fi trebuit să-l inventăm !

Cuvintele sale, însoţite de un zîmbet pe care nici nu încerc să-l descriu, au avut asupra mea efectul unui şoc electric. Apelasem la profesorul M. datorită autorităţii sale ştiinţifice incontestabile, şi convins de probitatea lui profesională, deşi, eu fiind de curînd angajat, nu avusesem ocazia să-l cunosc suficient. Acum mă îndoiam că am procedat bine solicitîndu-i sfatul. Nici nu-mi revenisem după primele sale cuvinte, cînd profesorul apucă „mecanismul" şi, vîrîndu-şi în buzunar schema pe care eu o lăsasem pe masă, se îndreptă spre uşă.

— Ai talent — îmi spuse el, bătîndu-mă prietenește pe umăr şi făcîndu-mi cu ochiul. Ai să ajungi departe.

Am vrut să spun ceva, dar el adăugă :

— De treaba asta o să mă ocup eu.

Am rămas năuc. Sînt convins că făcusem o mutră atît de stupidă, încît profesorul n-a izbucnit în rîs nu-

mai pentru că persoana mea nu-l mai preocupa, probabil, în acele clipe.

Dacă există un prost pe lume, cu siguranță că eu sînt ! („Jurnalul intim“ al lui P.)

*

Ieri a avut loc, în aula Academiei de științe tehnice, o sesiune de comunicări. Reținînd atenția cîteva lucrări, printre care subtilul referat al inginerului Z., membru corespondent al A.S.T., privind dirijarea zborului pe orbite deschise și raportul senzațional al acad. prof. M., în legătură cu cercetările sale în noua ramură a perpetuum-mobilelor de speța a patra. Demonstrațiile cuprinse în acest din urmă raport au stîrnit discuții deosebit de aprinse printre participanți, marea majoritate a vorbitorilor acuzîndu-l pe autor de falsificare a unor adevăruri științifice consacrate. Prezentarea de către prestigiosul academician a unui perpetuum-mobile în funcțiune, ca probă evidentă a demonstrațiilor sale, nu a făcut decît să adauge acuzațiilor anterioare și pe aceea de șarlatanie. („Actualitatea tehnico-științifică“).

*

Subsemnatul P., cercetător-stagiar la I.F.M.B., contest paternitatea numitului M. asupra perpetuum-mobilului de speța a patra, descoperirea acestuia aparținîndu-mi în exclusivitate. Folosindu-se de titlurile sale științifice și universitare și exploatînd buna-credință caracteristică vîrstei mele — nu am decît 24 de ani — M. și-a însușit în mod fraudulos rezultatul cercetărilor subsemnatului, atribuindu-și astfel o glorie nemeritată. Solicit să-mi fie redate integral drepturile ce mi se cuvin ca autor al susnumitei descoperiri. (Document C.S.S.B.I.).

•

Salutăm cu entuziasm epocala descoperire a academicianului M., ca pe un eveniment de o importanță extraordinară, menit să marcheze o nouă revoluție tehnică și — sperăm — să deschidă calea călătoriilor interastrale ! Lipsa de înțelegere manifestată din partea cercurilor științifice retrograde nu face decît să dovedească fosilizarea lor intelectuală, incapacitatea de a ține pasul cu mersul înainte al cunoașterii. Domnul M. se află deasupra acestor zvîrcoliri neputincioase, atacurile — oricît ar fi ele de violente sau perfide — nu-l pot atinge. Faptele, adevărul sînt de partea lui. Lupta sa demnă îi atrage simpatia sinceră și sprijinul neprecupețit al tuturor oamenilor cinstiți ! (Un ziar de seară)

•

Istoria sinuoasă a descoperirilor științifice a cunoscut, pe lîngă marile genii, și pe campionii impusturii, pe așii deșănțați ai mistificărilor. În căutarea unui perpetuum-mobile s-au irosit multe vieți cinstite, dar s-au înscenat și numeroase farse. Ele ne apar azi explicabile datorită insuficienței cunoștințelor teoretice din acea vreme pentru a le demonstra definitiv deșertăciunea. Dar este inadmisibil în acest veac al zborurilor cosmice ca un savant să încerce, cu bună știință, să inducă în eroare opinia publică. Din fericire, sînt tot mai puțini acei oameni creduli sau amatori de senzațional în rîndul cărora o așa-zisă descoperire, cum este perpetuum-mobilul de speța a patra al domnului M. să-și găsească acreditare. Este sub demnitatea noastră să-i combatem aberantele elucubrații, ori să ne aplecăm pentru a ridica vălul ce împrumută scamatoriei o aparență de experiment. Ne mulțumim să ne exprimăm mîhnirea pentru această tristă întîmplare, de loc ono-

rabilă pentru lumea științifică, laolaltă cu nădejdea că, în cele din urmă, chiar și în conștiința domnului M, spiritul adevărului va triumfa. („Gazeta fizicienilor")

*

Se pedepsește numitul P., cercetător-stagiar la I.F.M.B. cu suspendarea pe timp de un an din orice funcție publică, pentru încercarea lui de a defăima un cetățean venerabil și savant de renume. Pedeapsa se aplică din momentul decretării ei. (Sentința 23451/17, arhiva Tribunalului din orașul G.).

*

Disputa stîrnită de comunicarea acad. prof. M. riscă să depășească limitele unei dezbateri științifice. O comisie a fost formată pentru a lămuri situația. Comisia urmează să prezinte o amplă dare de seamă în fața sesiunii extraordinare a Academiei de științe tehnice, convocate pentru 1 septembrie. Ne adresăm, pe această cale, tuturor cetățenilor și instituțiilor cu chemarea de a se abține de la orice fel de manifestare publică pînă la data deschiderii sesiunii. Numai un asemenea climat poate asigura condiții de lucru optime pentru comisia instituită. Cei dornici să contribuie la elucidarea cazului se pot adresa direct Academiei de științe tehnice, secția organizatorică. (Un ziar oficial de mare tiraj)

*

Mă văd nevoit să-mi retrag cererea de a te lua în căsătorie. Tatăl tău avea dreptate, sînt tipul omului care nu reușește, tipul ratatului. Îți scriu nu pentru a mă justifica, dar simt nevoia unei confesiuni și nu am

altă ființă mai apropiată. Sentința pe care o cunoști mă lipsește, timp de un an, de sursa unei existențe demne și nu pot să-ți fiu o povară. Aceeași sentință mă oprește să mai cred într-o lume a dreptății.

Te părăsesc, deși aș avea nevoie de tine mai mult decît oricînd. Sper că vei acorda atît credit seriozității mele, ca să nu încerci a mă opri. P. (Scrisoare către L.)

*

Astăzi a avut loc sesiunea extraordinară a Academiei de științe tehnice. După dezbateri deosebit de aprinse, referatul prezentat de comisia specială a întrunit o infimă majoritate. În referat se susține teza după care descoperirea acad. prof. M. constituie o contribuție esențială la progresul științific și tehnic. O moțiune care propunea prelungirea cu încă un an a cercetărilor a fost respinsă. Un număr impresionant de participanți au părăsit sala după anunțarea rezultatelor votului. În semn de protest împotriva aprobării referatului, 50 de savanți de cunoscută reputație și-au exprimat intenția de a se retrage din Academia de științe tehnice și de a alcătui o „societate anti-perpetum-mobile". („Actualitatea tehnico-științifică")

*

A fost arestat P., fost cercetător-stagiar la I.F.M.B., ca urmare a tentativei sale de a distruge senzaționalul aparat imaginat de academicianul M. Reamintim cu acest prilej cititorilor noștri că P. contestase, cu cîteva săptămîni în urmă, paternitatea lui M. asupra aparatului. Noua lui încercare de a-l compromite pe ilustrul academician îi agravează circumstanțele. Cu toate

că a fost eliberat pe cauțiune, un precept elementar de dreptate pretinde ca P. să fie deferit justiției. (Același ziar de seară)

*

Dragul meu huligan ! Deși luasem hotărîrea de a-ți respecta întru totul dorința, astăzi mi-e cu neputință să nu-ți scriu. Acum, cînd toată lumea te socotește drept impostor, cînd toți te judecă, vreau să știi că nu te-am părăsit, că sînt cu gîndul la tine și că aștept un singur semn din partea ta pentru a te însoți pretutindeni unde soarta te va purta. Te asigur că nu mă tem de greutăți și, cu toate că tatăl meu se opune căsătoriei noastre, sînt gata s-o fac. Cheamă-mă și voi veni numaidecît. Dar orice s-ar întîmpla, să nu te lași înfrînt !

L. (Scrisoare adresată lui P., și rămasă neexpediată.)

*

În cadrul unei festivități desfășurate zilele trecute în orașul K., eminentului om de știință M. i s-a acordat titlul de *doctor honoris causa* și profesor de onoare al Universității din localitate. M. este cel de-al 127-lea profesor de onoare al acestei renumite instituții de cultură. („Cronică")

*

Pe adresa Academiei de științe tehnice sosesc zilnic numeroase telegrame. Numărul telegramelor de felicitare întrece cu mult pe acela al mesajelor de protest. Totuși, după cum a subliniat președintele Academiei, într-o recentă cuvîntare, prestigiul celor care își expri-

mă dezacordul cu referatul recent aprobat de sesiunea extraordinară pune sub semnul îndoielii candidatura acad. prof. M. la Premiul științific mondial al anului. După cum se știe, votul favorabil exprimat în cadrul sesiunii echivalează cu o propunere de includere pe lista candidaților la premiul amintit. (Buletinul de presă al A.S.T.)

*

Vînd perpetuum-mobile ! Aparatele funcționează ireproșabil, nu necesită nici un fel de întreținere și pot oferi un excelent prilej de distracție cu ocazia unor reuniuni familiare. Prețuri moderate ! Asistență tehnică gratuită ! Garanție pe termen nelimitat ! Doritorii se pot adresa direct lui P., telefon 3179458—d. (Din mica publicitate)

*

Juriul premiului științific mondial a hotîrît, cu 7 voturi pentru, 5 contra și o abținere, decernarea distincție de ordinul întîi pe anul în curs acad., prof. M., *doctor honoris causa* și profesor de onoare al universității din K. și al altor numeroase academii și universități. Din aceeași sursă ni se comunică știrea că toți ceilalți laureați din acest an au refuzat distincțiile ce le-au fost oferite („Actualitatea tehnico-științifică")

*

La cererea acad. prof. M., proaspătul laureat al Premiului științific mondial, a fost deschisă o anchetă cu privire la activitatea desfășurată de un anume P., care pretinde că poate reproduce principiul și tehnica apa-

ratului ce i-a adus profesorului celebritatea. Ancheta a dovedit că, departe de a fi vorba de un fals, aparatele produse de acest individ funcţionează impecabil. Totuşi, lui P. i s-a aplicat o amendă considerabilă pentru nesocotirea drepturilor de autor şi i s-a interzis să mai fabrice perpetuum-mobile fără încuviinţarea lui M. Se pare că M. nu e cîtuşi de puţin dispus să-i acorde o asemenea încuviinţare. Fapt este că un număr mare de aparate funcţionează în prezent în întreaga ţară, şi existenţa lor se datoreşte, în exclusivitate, intervenţiei acestui tînăr întreprinzător. (Alt ziar de seară)

•

Mîine are loc căsătoria lui Z. cu L. Toţi prietenii, cunoscuţii şi oamenii de treabă sînt invitaţi să asiste la fericitul eveniment ce va avea loc la orele 12 fix în sala mare de ceremonii a Palatului comunal. (Din mica publicitate)

•

12.VIII.

Astăzi nu-ţi mai scriu, căci nu văd ce rost ar mai avea. Nu pot decît să-ţi doresc să fii fericită. Tu n-ai să afli nici că amenda ce mi s-a impus m-a ruinat cu desăvîrşire, nici că sînt hotărît să-mi fac seama dacă nu-l voi strivi pe acest aşa-zis savant. Este drept ca tu să trăieşti, pentru că eşti frumoasă şi plină de tot harul vieţii. Cînd mă gîndesc că am putea fi acum împreună, că dacă mi-ai fi dat măcar un semn am fi putut urca, ţinîndu-ne de mînă, treptele de marmură ale Palatului comunal! Dar aşa, ce folos... („Jurnalul intim“ al lui P.)

*

La 1 septembrie, orele 18,30, toate aparatele de tipul „perpetuum-mobile de speța a patra" vor înceta să funcționeze. („Știrea", un ziar obscur de provincie)

*

Se anunță din surse autorizate că acad. prof. M. a fost victima unui atentat. M. a fost internat în stare gravă într-un spital din orașul Q., unde își petrecea concediul. Se presupune că autorul atentatului ar fi P., un cunoscut personaj al scandalului perpetuum-mobilelor. Medicii declară că M. va rămîne, în caz că scapă, infirm pentru tot restul vieții. („Cronică")

*

Anunțul strecurat într-unul dintre ziarele puțin cunoscute ale provinciei de vest ne pune pe gînduri. Cu ce scop putea cineva să declare încetarea viitoare din funcțiune a unor aparate al căror însuși mod de existență este funcționarea la infinit ? Socotim că nu poate fi vorba de o simplă glumă. Prea multe evenimente stranii se petrec în jurul venerabilului profesor M. Oare autorii — sau autorul — atentatului nu se mulțumesc cu actul lor reprobabil, înfierat de întreaga opinie publică ? Vor oare, în furia lor inexplicabilă, să distrugă acum și creația ilustrului savant ? Este cazul să le răspundem răspicat că știința nu poate fi distrusă. Vremea inchiziției a apus de mult. Ce fac, însă, păzitorii ordinei ? Cum de s-a putut petrece în plină zi și în centrul unui mare oraș, o faptă cum a fost atentatul la viața profesorului ? Și cum de făptașii mai sînt încă în libertate ? (Ziarul de seară)

*

Faptul s-a consumat. Amenințarea, neluată în seamă, și-a dovedit, totuși, eficacitatea. Astăzi, la ora prezisă,

toate perpetuum-mobilele au încetat să funcţioneze. Precizia a fos matematică. Măsurile de siguranţă luate au fost absolut de prisos. A fost din nou convocată o sesiune extraordinară a Academiei de ştiinţe tehnice. Acad. prof. M., a cărui stare este încă precară, nu va putea să ia parte la lucrări. Data sesiunii urmează să fie stabilită în urma concluziilor anchetei ce se desfăşoară în prezent. (Ziarul oficial de mare tiraj)

*

Apariţia ziarului „Ştirea" a fost suspendată. Au loc cercetări pentru a se stabili cine a publicat anunţul care prevestea oprirea aşa-ziselor perpetuum-mobile. („Cronică")

*

Corpul lui P. a fost descoperit ieri în apele fluviului S., la cîteva sute de metri în aval de oraşul Q. Hainele decedatului se prinseseră de barele unui grilaj care proteja gura de deversare a unei staţii de epurare. Specialiştii biroului IV fac o anumită legătură între moartea lui P. şi atentatul neizbutit împotriva lui M. (Faptul divers)

*

Nu s-a putut stabili cum a apărut în ziarul „Ştirea" anunţul prezicător. Redactorul de serviciu susţine că la ora cînd a controlat el paginile anunţul nu exista. De altfel, în paginile de control, care au fost găsite în mormanul de hîrtii aruncate, nu figura un astfel de anunţ. El a fost inserat probabil între control şi tipărire. Dar echipa din tipografie declară că nu s-a făcut nici o modificare faţă de controale. În concluzie, ori cineva din această echipă ascunde adevărul, ori trebuie

să admitem că anunțul a apărut de la sine. (Ziarul oficial de mare tiraj)

*

Observatorul astronomic din W. anunță că, în urma studiilor efectuate asupra mișcării unor corpuri neidentificate semnalate în ultimele două luni, se poate presupune că sistemul nostru solar a primit, în acest interval de timp, vizita unor vehicule spațiale aparținînd unei civilizații necunoscute. („Actualitatea tehnico-științifică")

*

Oaspeții ne-au părăsit. Pentru cîtă vreme ? Nu știm. Știm numai că, timp de două luni, ne-au onorat cu vizita lor, de care nu se mai îndoiește aproape nimeni. S-au mulțumit oare să ne contemple de la distanță, asemenea unor zei atotputernici, ori și-au trimis mesagerii nevăzuți în preajma noastră, printre noi chiar ? Cine să ne răspundă la o asemenea întrebare ? Ne mulțumim cu ipoteze, presupuneri, îndoieli. Poate că într-o zi se vor reîntoarce, și atunci vom putea afla multe răspunsuri la întrebări pe care cine știe cînd ni le-am pus, ori — de ce nu ? — că povestea perpetuum-mobilelor a fost numai o încercare, o simplă glumă a lor la adresa științei, sau, mai bine zis, a neștiinței noastre. Să așteptăm, deci, cu răbdare ! (Celălalt ziar de seară)

*

Juriul Premiului științific mondial și-a prezentat demisia („Cronică")

•

Sesiunea extraordinară a Academiei de ştinţe tehnice a fost revocată. (Buletinul de presă al A.S.T.)

•

Profesorul M. se află în convalescenţă într-un sanatoriu din Mediterana. Pronosticurile iniţiale ale medicilor au fost pesimiste : vindecarea va fi completă. (Ziarul oficial de mare tiraj)

•

Am alcătuit această culegere de documente din dorinţa de a explica, celor neiniţiaţi în meandrele istoriei, apariţia expresiei „perpetuum-mobile de speţa a patra", prin care sînt astăzi desemnate, în mod curent, falsele adevăruri ştiinţifice.

raţiunea absurdului

— Paradoxurile tale sînt atît de stupide, încît au darul să mă scoată din sărite — îmi declară ea, pe jumătate în glumă, pe jumătate enervată. Dacă îţi apreciez, uneori, spiritele, nu înseamnă că trebuie să profiţi de îngăduinţa mea şi să mă cicăleşti cu acest gen de judecăţi gheboase, bune să stîrnească, în cel mai bun caz, hazul unor inteligenţe şchioape.

Aşa obişnuia Dana să mă mustre atunci cînd i se năzărea că sînt pe cale să-mi fac o părere prea bună despre mine. Acum însă, îi vorbisem cît se poate de serios şi, ca să fiu sincer, mă cam supăra faptul că fusesem luat în rîs.

— Iar tu — i-am replicat eu cu o ciudă neascunsă — profiţi de faptul că eşti singurul om cu care pot să mai schimb o vorbă şi-ţi arogi dreptul de a emite judecăţi de valoare asupra produselor unei inteligenţe care te depăşeşte.

— Îl uiţi pe Vlad ! Nu sînt eu singurul judecător...

— Vlad nu se arată, pentru mine, decît sub înfăţişarea unui om care doarme. De cînd a găsit pietroiul acela roşu, bate toată ziua coclaurile şi a uitat pînă şi să mănînce.

— În orice caz, face mai puțină paradă cu pietroiul lui decît tine, cu bolovanul pe care îl porți pe umeri.

Îmi dădeam seama că, în seara aceea, mi-ar fi fost imposibil să port o discuție serioasă cu Dana. Am făcut, totuși, o ultimă încercare :

— Nu înțeleg ce te-a putut stîrni așa, deodată. Ceea ce tu consideri un paradox, pentru mine reprezintă un mare adevăr, un al doilea mod de a descoperi omenirea.

— Redusă la absurd ?

— Nu uita că absurdul este, alături de rațiune, unul dintre luxurile exclusive ale ființei gînditoare. Numai că, în vreme ce un act rațional poate fi imitat, în anumite limite, și de instinctul altor viețăți, absurdul nu poate fi contrafăcut. Unde mai pui că rodul rațiunii se poate ușor confunda cu firea, întrucît concordă cu legile eterne ale naturii, se poate deci neglija, scapă cercetării, pe cînd absurdul sare în ochi, se identifică singur, țipă !

— Deocamdată văd că cel care țipă ești tu...

Am trecut peste ironia ei tot mai fățișă. Mă lansasem în ipoteze, mă înfierbîntasem, și nu mai era chip să mă opresc.

— Atîția oameni și-au bătut capul cu căutarea celui mai nimerit mod de a ne face cunoscută în univers prezența. Spre abisurile galaxiilor învecinate au fost îndreptate energii uriașe, transportînd semnale care să exprime cît mai sintetic performanțele civilizației noastre. Rațiunea creierelor — inclusiv ale celor zece milioane de roboți, cîți numără planeta — a fost pusă să lucreze la cea mai înaltă tensiune. Iar rezultatul ? Nimic. Iată — am zis noi — cît sîntem de deștepți ! Și nimeni n-a luat în seamă deșteptăciunea noastră.

— Asta numai fiindcă părerea ta n-a fost consultată.

— Nu rîde ! Știi care este părerea mea ? Știi ce trebuia să facem ? Care era singura cale ? Absurdul ! Cu asta să ne fi bătut capul. Să găsim lucrul cel mai absurd cu putință.

— Dacă nu m-aș jena să-ți copiez paradoxurile, ți-aș spune că a ne bate capul cu așa ceva ar fi tocmai lucrul cel mai absurd cu putință.

— Vorbesc serios !

— Fie ! Deci, un lucru contrar oricărei rațiuni. Dana își îngustă, gînditoare, ochii : o sinucidere !

— Îi nedreptățești pe călugării budiști, pentru care sinuciderea capătă un sens foarte precis. Oricum, te apropii, ceva în genul ăsta.

— Un război atomic !

— Da, așa ceva. Deși am unele rezerve. Știi, trebuie să nu concorde cu judecata nici măcar a unui singur om — și sînt unii care nu văd nimic absurd într-un război atomic — însă nici să nu poată fi confundat cu un fenomen natural.

— Dar cum crezi că un asemenea act, cu totul ilogic, ar putea fi prefăcut într-un semnal coerent, care să fie emis în spațiu ? Între conținut și formă trebuie să existe o corelație, ori ceea ce pretinzi tu nu suportă nici un fel de legătură cu un limbaj cît de cît inteligibil. E ca și cum ai înhăma un cîrd de cocori să ridice un vagonet de cărbuni dintr-o mină.

— Tocmai asta-i greutatea !

Și cînd mă pregăteam să-i explic Danei în ce consta greutatea, pe ușa cabanei noastre demontabile se repezi, gîfîind de oboseală, însuși Vlad, roșu la față, mai roșu decît pietroiul pe care îl ducea în brațe. Lăsă încetișor povara jos, își șterse sudoarea de pe frunte și, fără nici o altă introducere, ne declară că a făcut cea mai mare descoperire din ultimii douăzeci de ani. Pe mine declarația asta m-a uimit mai puțin decît faptul —

pe care îl explica într-o oarecare măsură — că, pentru prima dată de cînd lucram împreună, Vlad se întorsese din nesfîrşitele lui hoinăreli înainte de lăsarea serii, ba chiar cu cîteva ore mai devreme. Cît despre Dana, cu nesecatul ei filon critic, i-a cerut acestuia să precizeze măcar domeniul în care avea pretenţia că descoperirea lui întrecea în strălucire tot ce mintea omului reuşise să smulgă naturii timp de două decenii.

Vlad se încruntă. Se vede treaba că nu se aştepta la o asemenea manifestare de neîncredere tocmai din partea ei. Îşi închipuise, probabil, că obiecţiile vor veni mai ales de la mine. Se întîmplă des să ne facem idei preconcepute despre colegii noştri şi să constatăm apoi că ne-am înşelat.

— Uite ce e, spuse el, eu nu mă joc cu cuvintele. Din moment ce nu m-am referit la un domeniu limitat, înseamnă că descoperirea mea lasă în umbră absolut totul, că nu suferă comparaţii şi că este incompatibilă cu o etichetare conform unor clasificări rigide.

Niciodată nu-l auzisem pînă atunci pe Vlad vorbind pe un asemenea ton. Revenirea lui neaşteptată, tulburarea pe care nici nu căuta să şi-o ascundă, replica enunţată într-o manieră atît de categorică, toate aveau darul să mă convingă că se întîmplase, într-adevăr, ceva deosebit. Mi-era greu să cred că lucrurile stăteau chiar aşa cum încerca să ni le prezinte, exagerarea părea evidentă, dar era cert că descoperise el ceva. Mă făcuse curios şi acum tăcea, urmărind parcă în mod intenţionat să sporească şi mai mult efectul fulminant al vorbelor sale.

— Hai, zi odată ce-ai de zis !

— Bolovanul acesta — începu el articulînd într-un fel ciudat fiecare cuvînt — nu este altceva decît pro-

dusul indivizilor unei specii care, cu o oră și treisprezece minute în urmă, încă nu era cunoscută.

— Vrei să spui că ai descoperit o specie nouă ?

— Niște termite care fabrică pietroaie ? întrebă, amuzată, Dana. La drept vorbind, nu văd nimic epocal aici.

— Nici nu este. Mai ales că nu e vorba de termite, ci despre niște ființe incomparabil mai mici. Priviți ! zise Vlad, întinzîndu-ne microscopul electronic de buzunar, pe care îl purta totdeauna cu sine.

În cîmpul aparatului nu se putea deosebi nimic.

— Senzațional ! exclamă fata, cu prefăcută admirație.

— Nu se vede nimic, nu-i așa ?

— De unde știi ? îl întrebă ea, supărată că, de data asta, dăduse greș.

Era rîndul lui Vlad să se amuze.

— Începuseși să crezi că m-am ținut ! Nu, bunii mei prieteni, deși știu că v-ar face o deosebită plăcere să găsiți un atît de copios subiect de distracție, nu m-am ținut încă. Realitatea e că tot ce v-am spus este perfect adevărat. Trebuie deci să vă dezamăgesc.

— Dar unde ți-s virușii ăia, sau, mă rog, ce-or fi fiind ?

— Ai răbdare, și-o să vezi. De multă vreme, mi-a încolțit în minte ideea că pietroaiele roșii, cărora voi doi n-ați reușit să le dați încă nici o explicație plauzibilă din punct de vedere geologic, trebuie să-și justifice existența în legătură cu o activitate biologică. Am căutat peste tot semnele de recunoaștere a unei asemenea activități, fără cel mai mic rezultat încurajator. Am cercetat cîmpul microscopic și n-am văzut decît ceea ce ați văzut și voi adineauri. Azi însă, am combinat microscopia cu o filmare ultrarapidă. Și

iată ce am descoperit cînd am derulat filmul cu încetinitorul !

Scosese, în timp ce ne vorbea, un minuscul aparat de proiecție. În spotul de pe ecranul improvizat ne-a fost dat atunci să urmărim o rapidă succesiune de generații ale unor făpturi care, mărite chiar prin filmare microscopică, rămîneau mult prea mici pentru a le putea distinge alcătuirea. Era însă evident că ele nu semănau cu organismele microbiene cunoscute.

— Viața acestor indivizi durează o sutime de secundă — ne informă Vlad.

— Și ce te face să crezi că tocmai ei sînt plăsmuitorii pietroaielor tale ? îl întrebă Dana.

Eu am găsit întrebarea foarte firească. El a rîs, ca și cum ar fi prevăzut că așa o să se întîmple, apoi își stăpîni veselia și zise :

— Există deocamdată cel puțin două lucruri care mă îndreptățesc să trag această concluzie. În primul rînd, faptul că am găsit efemerele și minusculele ființe numai și numai în preajma, pe suprafața chiar a pietroaielor. Al doilea, pentru că atît unele, cît și celelalte, erau necunoscute pînă în prezent și sînt la fel de inexplicabile.

— Nu te supăra — i-am zis atunci cu o oarecare prudență — dar nu văd ce ne împiedică să presupunem exact invers, că pietrele sînt cele care le-au generat, sau că, pur și simplu, ele constituie mediul, ambianța existenței acestor vietăți.

— Riguros ar fi — interveni Dana — să nu excludem nici ipoteza unei coincidențe absolut întîmplătoare.

— Mă bucur foarte mult, dragii mei, că vreți să mă opriți să trag o concluzie pripită. Dar toate aceste posibilități le-am mai analizat. Între organism și me-

diu există, nu-i așa, un schimb de materie fără de care viața este de neconceput. Dacă substanța acestor pietre ar constitui ambianța, ea ar suferi o modificare a greutății sau o schimbare a compoziției.

— Și nu se întîmplă așa ?

Vlad ne privi iscoditor, poznaș.

— Singura modificare constatată este o creștere continuă a masei, ceea ce contravine ideii de consum și adevărește tocmai că bolovanii roșii sînt produsul ființelor pe care le-ați examinat cu cîteva minute în urmă.

Trebuia să ne dăm bătuți.

*

În descoperirea lui Vlad exista ceva ce nu reușeam să pricep, ceva rămas inexplicabil, o întrebare obsedantă care îmi apărea și în somn, nelăsîndu-mă să dorm liniștit. La ce foloseau acele pietre roșii ? Adăposturi individuale, la melci sau scoici, ori colective, în cazul albinelor, termitelor sau coralilor, amenajări destinate să protejeze vizuini, așa cum sînt stăvilarele clădite de castori, toate obiectele produse de animalele cunoscute nouă pînă atunci aveau o destinație cît se poate de evidentă, o utilitate indiscutabilă. Dar cărei necesități a microscopicelor viețuitoare îi putea oare corespunde zidirea migăloasă a acelor bolovani diformi ? Ce instinct le mîna spre un asemenea efort constructiv ?

Într-o bună zi, am ales o piatră și am secționat-o. Era perfect omogenă, cel puțin la o cercetare cu ochiul liber. În interiorul ei nu am găsit nici urmă de viață, ca dovadă că nu putea fi vorba de un adăpost. Atunci ne-am îndreptat căutările în altă direcție : am încercat să izolăm un „roi" și să-i studiem compor-

tarea. Și am constatat curînd că prezența substanței din care e alcătuită piatra nu era absolut necesară, deoarece ființele își continuau nestingherite existența și după ce fuseseră îndepărtate de pe suprafața acesteia. Și — supremă ciudățenie — nici nu reluau producerea pietrei.

Săptămînile treceau, fără să progresăm prea mult cu investigațiile. Nici analiza probelor trimise la laboratorul nostru central și nici urmărirea nemaipomenitelor viețuitoare cu mijloace microscopice de cea mai mare putere nu ne putea explica rostul conglomeratelor roșii. Dimensiunile colosale în raport cu autorii lor, deosebirea netă ca existență în timp păreau a fi semnele unei incompatibilități evidente. Dacă refuzam încă să tragem concluzia că pietrele nu servesc în nici un fel efemerele ființe, erau numai dintr-o exagerată scrupulozitate științifică ; ar fi fost dificil să susținem că am examinat absolut toate posibilitățile, toate ipotezele și variantele, deși încercaserăm ceea ce omenește era de conceput.

Dezlegarea — și o numesc așa deși numai eu o recunosc ca atare — veni tot atît de neașteptat ca și descoperirea în sine, și ea s-a petrecut în împrejurări cu totul asemănătoare.

— Ești un visător incorigibil — îmi declară Dana în seara aceea, cu puțin timp înainte de a se produce revelația de care vă vorbeam. Ești un visător primejdios, atîta vreme cît accepți să-ți amesteci reveriile cu munca științifică. În calitatea mea de șef al grupului, îți atrag atenția asupra celor cinci condiții ale formulării unei ipoteze în știință.

Și, întocmai ca și rîndul trecut, pe cînd — Dana, de data aceasta și nu eu — se pregătea să expună o lungă

teorie, pe uşă se năpusti Vlad, la fel de roşu, şi tulburat ca niciodată.

— Ce-ai mai descoperit ? îl luă Dana la sigur. Nu încăpea nici cea mai mică îndoială că Vlad făcuse o nouă revoluţie în ştiinţa universală a ultimelor decenii.

— Aflaţi — spuse el gîfîind — că piatra roşie este o tîmpenie.

— Ce vrei să spui ?

— Pe suprafaţa ei, efemerele îşi scurtează de zece ori viaţa. Am calculat.

— Adică, desprinse din această ambianţă, trăiesc de zece ori mai mult ?

— Exact. Însă ţi-am mai spus că nu e vorba despre nici un fel de ambianţă.

— Deci, piatra roşie este un fel de sinucidere lentă a acestei specii ? se întrebă Dana.

Într-adevăr singurul motiv cunoscut nouă al scurtării de zece ori a unor vieţi şi aşa extrem de efemere — cel puţin în coordonatele noastre de timp — era contribuţia indivizilor la clădirea pietrei, cheltuiala probabilă de energie şi substanţă, în acest scop.

— Sinucidere ai spus ? Ai pronunţat cuvîntul sinucidere ? În acea clipă, ca într-o străfulgerare, mi se păru că întrezăresc un fir de adevăr, un firicel firav, dar cert, care nu putea să nu ducă undeva. Dacă producerea pietrei nu se dovedea de nici o utilitate, dacă era, dimpotrivă, nocivă pentru indivizii speciei, scurtîndu-le viaţa prin consumul uriaş ce îl presupunea, dacă Dana însăşi rostise acest cuvînt temerar, oare nu aveam dreptul să afirm că...

— Absurdă ! am strigat atunci, speriindu-l puţin pe Vlad. Este sau pare absurdă, producerea acestei pietre roşii care ne dă atîta bătaie de cap. Îţi amin-

teşti, Dana, ce-ţi spuneam ? Că absurdul este cel mai veritabil semn de identificare a raţiunii. O fiinţă necugetătoare nu se poate sinucide, ea nu poate comite fapte absurde. Instinctul o mînă spre lucruri logice, în concordanţă cu cerinţele ei vitale.

— Şi ? întrebă Vlad care, neparticipînd la prima discuţie, nu reuşea să înţeleagă unde vreau să ajung.

— Oare — am aruncat cu zarul — absurditatea acestei sinucideri lente nu dovedeşte tocmai faptul că microscopicele fiinţe descoperite de tine sînt dotate cu raţiune ? După părerea mea, aceasta este explicaţia.

Ei nu mi-au răspuns imediat. Şirul de întîmplări puţin obişnuite, la care fuseserăm martori în ultima vreme, ne făcuse pe toţi mai receptivi la ipoteze fantastice şi de aceea nu îndrăzniră să mă contrazică deschis. Dar din vorbele şi mai ales din tăcerea lor am înţeles că nu-mi dădeau dreptate.

Îmi imaginam aceste fiinţe a căror viaţă se desfăşura cu o asemenea viteză, încît nu aveau nici o posibilitate să intre în contact direct cu lumea noastră. Dacă erau prea mici ca ochiul omenesc să le bage în seamă, noi nu eram prea mari pentru instrumentul lor de cunoaştere, iar înfăţişarea noastră, stabilă pentru al lor şir de generaţii, oferea condiţii optime de studiu. Acum voiau să ne atragă atenţia asupra existenţei lor, să ne dea de ştire că nu sîntem singurele fiinţe gînditoare pe pămînt, să ne transmită un mesaj. Era exact ceea ce ne străduiam să facem şi noi de atîta amar de vreme. Numai că ele au fost mai iscusite, au recurs la un mesaj cu un conţinut absurd, care să ne sară imediat în ochi, să ne şocheze. Şi, sacrificînd milioane de generaţii, au ridicat aceste impresionante monumente inutile.

Știu, veți obiecta acum, la fel cum s-a grăbit și Dana s-o facă, și-mi veți spune că, dacă le-ar fi servit ca mesaj către omenire, aceste monumente n-ar mai fi de loc inutile. Și nefiind inutile, nu sînt nici absurde, așa încît toată argumentația mea se năruiește. În privința Danei, puteam fi sigur că așa era să se întîmple. O cunosc de ani de zile și a rămas neschimbată : nu pierde absolut nici cel mai mic prilej ca să-și etaleze inatacabila logică. Dar nu mă interesează cîtuși de puțin înțepăturile ei ironice. Eu, unul, cred fără limite în tot ceea ce v-am spus și nu-mi pot stăpîni emoția, ori de cîte ori mă întreb ce soartă tragică a putut sili aceste ființe să caute a intra în legătură cu noi cu un asemenea preț. Căci ar fi de necrezut ca atîtea generații să se fi sacrificat fără noimă, fără ca, undeva, dincolo de aparența absurdului, conștiința năzuinței supreme să confere jertfei aureola sacră a sublimului.

anabioza

Mă plimbam fără rost prin ploaie. Era o ploaie care anunța toamna și cu toate că nu reușise să stingă căldura acelui sfîrșit de septembrie, șiroaiele prelinse pe obraji mă înfiorau. Viața mi-era oarecum indiferentă. Încetasem să mai sufăr din pricina fostei mele prietene. O despărțire durează, de fapt, o clipă, tot ceea ce urmează apoi nu e decît părere, și nu neapărat părere de rău. Nu fac parte dintre oamenii care își drămuiesc zilele și plîng după orice fărîmă de timp risipită. N-am ajuns încă la vîrsta înțelepciunii, s-ar putea să n-o ating niciodată.

Am intrat într-un local de periferie, nu ca să mă feresc de ploaie și nici ca să-mi curm rătăcirea lipsită de țintă. Știam că poți vagabonda cu gîndul, cu ochii pironiți în fundul unei cești de cafea. Am intrat acolo tocmai ca să mă eliberez de grija de a-mi alege pașii printre bălțile pe care potopul molcom de afară le adunase. Am scos din buzunar ziarul ud, cumpărat nici eu nu știu cînd și, cu gesturi mecanice, l-am deschis la rubrica știrilor diverse. Citisem de cîteva ori rubrica, știre cu știre, la fel de distrat ca și acum, fără să rețin nimic din ceea ce scria acolo. Nu-mi dădea prin cap că aș fi putut să descopăr cu acest prilej

ceva care să mă intereseze. Spre surprinderea mea, însă, de cum deschisei ziarul un cuvînt, scris cu litere groase, îmi sări în ochi : anabioză.

„Se caută tineri între 18 și 24 de ani, perfect sănătoși, în vederea unei tentative de călătorie în timp prin anabioză". Asta era tot. Dar efectul se dovedi fulgerător. Am lăsat cafeaua pe masă și m-am repezit în direcția agenției de publicitate, dornic să mă pun în posesia unor informații mai substanțiale. Eram intrigat de faptul că nu observasem știrea de prima dată. Iar patronul localului își amintește, poate și acum, de clientul zăpăcit care a plătit fără să consume.

*

Anabioza era visul copilăriei mele. Se vede treaba că mă născusem prea devreme, căci trăia în mine o năzuință nepotolită de a cunoaște tainele viitorului, de a supune timpul. Din clipa cînd auzisem că, în anumite condiții, viața ar putea fi întreruptă, ca să fie reluată peste sute și sute de ani, dorința de a călători astfel în țara depărtaților noștri urmași puse definitiv stăpînire pe mine. Înțelegeam că pentru a fi sortit unei asemenea călătorii trebuie să te transformi într-un atotștiutor, să aduni în minte suma culturii contemporane, al cărei ambasador urmează să devii. La 12 ani, cînd alții habar n-aveau încă pe ce lume trăiesc, eu îmi întocmisem un program amănunțit al „antrenamentului" fizic și intelectual la care urma să mă supun.

Nu m-am sfătuit cu nimeni și nici prin cap nu-mi trecea că s-ar fi putut întîmpla și altfel de cum plănuisem. Programul meu n-a rămas însă inert ; l-am îmbogățit mereu, pe măsură ce deveneam mai clarvăzător. Nu mă îngrijora faptul că anabioza nu era

încă realizabilă : eram convins că, mai devreme sau mai tîrziu, acest vis de veacuri al omenirii se va împlini. Totul mergea deci strună. Pînă cînd...

O să spuneți că e banal, desuet sau — cine știe — că totul s-a petrecut cît se poate de firesc. Ei bine, da, m-am îndrăgostit. Pînă în vîrful urechilor, așa cum se îndrăgostește un băiețandru la 18 ani. A fost un calvar. Mai întîi de toate, a trebuit să-mi restrîng programul de autoperfecționare, căci, trebuie să recunoașteți, o dragoste cere sacrificii, cere timp, mai ales atunci cînd e neîmpărtășită. Și era. Dragostea nu intrase în prevederile mele. La ce bun să mă fi îndrăgostit, dacă tot aveam de gînd să-mi părăsesc contemporanii, să fac saltul acela în timp pentru care mă pregăteam cu atîta perseverență ? Dar socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din tîrg. A urmat o nouă reducere a programului și, foarte curînd, suprimarea lui deplină. Aveam o mulțime de argumente : datorită unei firești schimbări de optică — orice îndrăgostit vede lumea cu alți ochi — nu mai eram de loc liniștit în privința istețimii savanților, și ce rost ar fi avut să-mi irosesc tinerețea cu visuri a căror realizare stătea sub semnul incertitudinii ? Apoi, prietena mea nu putea să mă însoțească. Eu fusesem hotărît, cu mine era o altă poveste, dar cum să-i cer ei să se rupă pentru totdeauna de ai săi, de o întreagă omenire ? Și asta în schimbul unui univers care — m-am convins repede — n-o atrăgea de fel. Ea tînjea, dimpotrivă, după istorie, după vremurile trecute ; viitorul n-o interesa. Cu mine, deci, nu puteam s-o iau, iar s-o părăsesc nu mă lăsa inima, ar fi fost o trădare ! De restul lumii nu-mi păsa, dar de ea...

Am renunțat pentru o vreme la planurile mele. Mi-am aruncat puterile în balanță, în speranța că o

voi cuceri. Se dovedi inexpugnabilă. Cînd am deslușit secretul acestei rezistențe era pentru mine prea tîrziu ca să mai dau înapoi : iubea pe altul. Doi ani au trecut ca un coșmar. Apoi, asediul s-a sfîrșit brusc, iar capitularea s-a produs cumplit de firesc. Ea și-a pierdut răbdarea și, neputînd să-și împlinească pasiunea, mi-a dat să înțeleg că îi sînt destul de simpatic ca să mă accepte. Asta m-a determinat s-o detest. Am părăsit orice încercare de a o vedea. Încetase să mai existe. În această stare mă aflam cînd, în cafeneaua aceea de periferie, am regăsit, într-un anunț, cuvîntul magic al copilăriei mele : anabioza.

*

Tot drumul pînă la institutul de cercetări, unde urma să mă supun examenului medical prealabil, n-am făcut altceva decît să încerc a-mi dovedi că eram, într-adevăr, omul cel mai nimerit pentru teribila experiență ce se punea la cale. Aveam douăzeci de ani, o sănătate de fier și reușisem, cu toată inconsecvența mea din ultimul timp, să acumulez cunoștințe temeinice în domeniile esențiale. Mă supuneam, în gînd, celor mai severe teste și constatam cu satisfacție că sînt capabil să răspund mulțumitor la toate întrebările. În această stare de euforie, de loc emoționat, m-am prezentat în fața comisiei.

De la bun început am surprins lipsa de entuziasm a examinatorilor. Își exercitau atribuțiile cu un aer profesional, meticulos, dar fără să părăsească o sferă de expresie imediat învecinată plictiselii. Mi-am dat seama că nu eram primul candidat și că nici nu excelez printre ceilalți, cel puțin în atribute fizice.

— Am mai văzut noi și alții... păreau a-mi spune figurile blazate ale onoraților membri ai comisiei.

Pe măsură ce mă apropiam de sfîrșitul probelor — al căror număr se dovedi considerabil — o îndoială prinse a mă tulbura. Îmi pierdusem stăpînirea de sine, eram nerăbdător să aflu rezultatul, începeam să mă tem că nu voi reuși să mă clasific printre cei admiși. Nu cunoșteam numărul locurilor, dar bănuiam că nu poate fi prea mare, așa că așteptam un zîmbet încurajator, o vorbă apropiată, o îmbărbătare, un semn că am măcar o șansă! Așteptare zadarnică. Dimpotrivă, în timp ce mă aflam în puterea unuia dintre complicatele aparate de prospectare neuro-psihologică, am remarcat un abia schițat gest de dezilu-zie din partea celui ce se dovedi, pînă la urmă, a fi șeful comisiei. Gestul lui, deși îmi alunga pentru o clipă nedumerirea provocată de strania și impersonala purtare de pînă atunci a examinatorilor, nu avea de loc darul să mă liniștească.

— Cîți candidați se vor fi prezentat, mă întrebam eu în gînd descumpănit, acum, cînd buna dispoziție și siguranța inițială mă părăsiseră cu totul.

Fusesem tentat să cred că nu voi avea de înfruntat o concurență prea serioasă, întrucît nu-mi puteam imagina că ar mai exista mulți tineri dispuși să-și asume riscurile experienței. Așa că, mare mi-a fost amărăciunea aflînd, în cele din urmă, că fusesem respins. Am plecat fără să cer nici un fel de explicații, înrîurit poate de atmosfera generală de reținere care domnea acolo. Totuși, în mintea mea începeau să se deruleze întrebări chinuitoare, care cereau un răspuns.

*

Țin minte că noaptea care a urmat mi s-a părut a fi cea mai lungă, cea mai chinuitoare din cîte trăisem pînă atunci. Ce eram eu, de fapt? Ce mă ținea în

viaţă ? Nu reuşeam să aţipesc. Îmi dădeam seama că nimic nu mă lega măcar de unul dintre semenii mei şi rămîneam astfel suspendat între contemporaneitate, de care fugeam şi, viitorime, unde n-aveam acces. Brusc, mi-am dat seama că nici măcar nu ştiam ce anume mi-a închis accesul spre marea experienţă atît de mult jinduită, spre spectaculosul salt în timp. De ce rezultatul expertizei fusese negativ ? Plecasem fără să pun nici o întrebare şi acum eram victima unor nedumeriri care mă hăituiau, nelăsîndu-mă să adorm.

A doua zi, de cum se lumină, mă îndreptai spre sediul comisiei. L-am întîlnit acolo pe şef, pe cel a cărui clătinare nemulţumită a frunţii marcase, probabil, respingerea mea. Am salutat, încurcat şi mi-am cerut scuze. El a căutat să-şi amintească unde mă mai văzuse şi, în cele din urmă, i-am spus eu despre ce era vorba.

— Da — zise atunci — dumneata eşti candidatul...

— Am fost respins...

— Şi ce doreşti ? Să ştii de ce ai fost respins. Să-ţi spun drept, îmi pare rău. La toţi ne pare rău. Ne puseserăm mari speranţe în dumneata.

La auzul acestor vorbe, visuri noi se treziră în mintea mea. Poate că verdictul nu fusese definitiv.

— Ne puseserăm speranţe mari, aş zice ultimele. Aveai un fizic şi un intelect deosebit. Ştii ce te-a pierdut ? Echilibrul psihic. Eşti un tip prea zbuciumat.

Şeful comisiei mă privi atent, cîntărindu-mă parcă. Eu nu ştiam ce să mai cred.

— Cîte locuri sînt ? am întrebat.

— Unul singur.

— A reuşit vreun canditat ?

— Nici unul.

Vestea asta mă tulbură. Era nevoie de un singur om și acela trebuia să fiu eu, căci încă nu izbutise un altul.

— Avem nevoie de un tînăr perfect sănătos, echilibrat. Sînt atribute de neînlocuit pentru a asigura securitatea celui supus anabiozei și reușita deplină a experienței. Altfel, riscul unor accidente imprevizibile — deci imposibil de combătut — este covîrșitor. Dumneata ai realizat cel mai bun punctaj, dar ești încă sub barem.

— Nu există cumva o cale de a-mi restabili echilibrul psihic pierdut ? Sînt gata să fac orice mi-ați spune.

Șeful zîmbi. Totuși, nu respinse oferta mea. Poate contase pe ea, altfel nu s-ar fi obosit să-mi răspundă atît de amănunțit, mai ales după ce, cu o zi în urmă, se dovedise la fel de puțin vorbăreț ca și ceilalți.

— Sîntem la strîmtoare, așa că trebuie să ne folosim de orice posibilitate. Dacă vrei să încerci, eu nu te pot opri. Am să-ți recomand un neurolog ale cărui prescripții s-au dovedit uneori eficace.

Îmi întinse un bilet pe care așternuse cîteva rînduri. Din ziua aceea l-am vizitat destul de des. Mă supusesem unui tratament, dar în paralel urmăream evoluția situației. În fața comisiei se mai prezentară cîțiva tineri, nu prea mulți. Nu reușea nici unul să acumuleze numărul necesar de puncte. Nici măcar atîtea cîte întrunisem eu.

*

Cu timpul, am reușit să pătrund sensul dramatic al zilelor pe care șeful comisiei le trăia. Inventase un procedeu inaplicabil, inutilizabil. Experiența propusă de el era, într-adevăr, magnifică, semnificația ei depă-

şea cadrul unei descoperiri ştiinţifice obişnuite. Dar parametrii tehnici ai realizării cereau ca omul ce urma să fie supus anabiozei să fie dotat cu un organism deosebit de rezistent. Condiţiile impuse — tinereţe, sănătate, echilibru — se dovediseră de negăsit. Nu pentru că, în lumea asta mare, n-ar fi existat destui tineri robuşti şi stăpîni pe firea lor. Dar nesfîrşitele şi zadarnicele căutări ale comisiei instituite consacrau concluzia că nici unul dintre tinerii sănătoşi şi echilibraţi nu se simţea atras spre o asemenea experienţă, că toţi preferau să trăiască într-o lume a certitudinii, laolaltă cu contemporanii lor şi nu găseau nici un motiv să-şi asume riscul unei ireversibile despărţiri, lipsite — cu toate garanţiile oferite de savanţi — de siguranţa finalităţii.

În curînd organizatorilor le rămăsese o singură speranţă, şi aceea eram eu. Neurologul ce-mi fusese recomandat îmi dădea toate asigurările că îmi voi învinge dezechilibrul interior. Nu mi-a prezis un termen anume, dar evoluţia punctajului la repetarea confruntărilor cu comisia era liniştitoare. În cîteva luni m-am apropiat de limita celor zece mii de puncte necesare şi căpătasem convingerea deplină că o voi depăşi. Întrecerea declanşată mă captivase într-atît, încît ea deveni, la un moment dat, singura mea preocupare serioasă. Nici nu observam cum trec zilele.

Pînă cînd sosi rîndul filei de calendar care urma să-mi marcheze reuşita. O reuşită stranie, veţi fi de acord cu mine, după ce vă voi fi istorisit cum s-au petrecut lucrurile.

Mă sculasem cu un ciudat sentiment de plenitudine, puternic cum nu mai citisem pînă atunci în mine. În întreaga mea fiinţă se schimbase ceva şi nu puteam spune ce anume. Starea aceasta avea să mă

însoțească toată ziua. Știam de cum am coborît din pat că, de data asta, voi izbuti să promovez, să trec examenul. I-am telefonat șefului și i-am cerut să întrunească comisia. Buna mea dispoziție i se transmise și lui, așa încît îl auzii, de la celălalt capăt al firului, cum îmi urează succes cu multă convingere.

Peste o oră îmi începeam confruntarea cu textele complicatei expertize. Figurile examinatorilor, la fel de imobile ca și în alte rînduri, păreau acum — în mod inexplicabil — încurajatoare. Totul îmi întărea credința în apropiata mea izbîndă. Credință ce se adeveri : punctajul final făcuse un inexplicabil și simțitor salt, urcînd mult peste limita de rigoare.

Pe coridoarele clădirii se dezlănțui o nemaipomenită manifestare de entuziasm. Rigiditatea distinselor personaje se topise ca prin farmec, făcînd loc unei veselii nestăpînite. M-am bucurat în liniște alături de acești oameni tăcuți care îmi păreau acum niște copii mari, care redescoperă lumea. Apoi, mi-am luat rolul în serios. Trebuia să mă pregătesc, nu mai avea rost să tărăgănăm lucrurile. Și așa faza preparatoare urma să dureze cîteva săptămîni. Eram hotărît ca a doua zi să încep pregătirile. Am pornit spre casă cu intenția să mă odihnesc.

Pe drum mă însoțeam cu un singur rînd, acela al apropiatei împliniri a visurilor copilăriei mele. Priveam în jur pe stradă, la trecătorii preocupați de grijile lor zilnice și o firească dorință — necunoscută pînă atunci — de a-mi cunoaște contemporanii mă împinse să hoinăresc la întîmplare. Altădată n-aș fi făcut una ca asta, și nici n-aș fi simțit nevoia s-o fac, acum se schimbase ceva în cugetul meu și acest ceva mă îndemna spre lumea anonimă a străzii. Prefacerea ciudată, declanșată în mine o dată cu venirea zorilor, evo-

lua pe căi ce-mi rămîneau imposibil de stăpînit. Să fi fost urmarea tratamentului ? Greu de spus. Bănuiesc, totuşi, că stabilitatea, stăpînirea de sine brusc dobîndită îmi modifica rapid comportamentul, într-un ritm mult precipitat chiar în raport cu evoluţia provocată de împrejurări cu totul excepţionale. Devenisem, peste noapte, ceea ce comisia dorea să găsească în mine : un om cu picioarele pe pămînt.

Refăcînd un itinerar arhicunoscut, am ajuns în acelaşi local unde, cu luni în urmă, descoperisem, într-un ziar, ştirea electrizantă a anabiozei. Iată-mă — îmi spuneam — ajuns eroul zilei. În curînd, peste o zi sau două, posturile de radio şi televiziune, ziarele, îmi vor face numele şi chipul celebre. Oamenii mă vor admira şi dispreţui, mă vor invidia şi ironiza. Dar dincolo, de partea cealaltă a teribilului salt ? Ce mă va întîmpina ? Cum avea să se desfăşoare întîlnirea cu Viitorul ?

Pe nesimţite, vraja se stinse. Înţelegeam, în sfîrşit, că urma să pornesc într-o călătorie fără întoarcere. Nu mă temeam. Dar simţeam tot mai limpede că această călătorie nu mă atrage, că nu mă mai atrage. Dezavantajele ei răsăreau, pe rînd, din negură. O luciditate necruţătoare mă obliga acum să cîntăresc fiecare argument într-o lumină cu totul nouă. Mă vedeam, pe mine, cel dinainte şi mă socoteam niţel caraghios, încîntător de naiv şi cît se poate de lipsit de simţul umorului. Omul-cu-picioarele-pe-pămînt pusese stăpînire pe întreaga mea fiinţă.

Nu, nu mai puteam să plec. Înţelesesem că sînt o părticică din lumea căreia îi aparţin şi că numai un fel de transplantare într-un alt sol nu mi-ar putea reda viaţa dacă m-aş smulge din acest pămînt. Aici este locul meu, printre oamenii între care m-am născut şi

pe care nu-i cunoscusem prea bine, sau, mai degrabă, de loc. Aveam, în jurul meu, un uriaş cîmp de explorare, în timp ce viitorul nu l-aş fi putut stăpîni, instrumentele mele de investigare ar fi fost oarbe, neputincioase, aş fi ajuns o curiozitate, un exponat de muzeu, fiind eu însumi pus sub lupă.

O clipă chibzuii la dezamăgirea pe care urma să le-o provoc celor din comisie. Dar nu găseam cu cale să mă sacrific pentru a le satisface curiozitatea şi pasiunea.

La o masă, alături, doi tineri de vîrsta mea — un băiat şi o fată — se priveau în ochi, peste ceştile aburinde de cafea, ţinîndu-se de mînă pe sub masă. M-am ridicat şi m-am îndreptat spre colţul cafenelei, unde atîrna un telefon public. Trebuia să-i comunic şefului că locul rămăsese din nou vacant.

vîrsta memoriei

Veţi asista la experienţa cea mai senzaţională a secolului !

Omul aflat în faţa dumneavoastră va dobîndi memoria absolută, visată de atîta amar de vreme. Va deveni o veritabilă enciclopedie, acumulînd în mai puţin de 24 de ore toate cunoştinţele însumate de om de-a lungul mileniilor. În timpul unui somn aparent, provocat pe cale artificială, el va învăţa fără să depună cel mai mic efort tot ceea ce au învăţat generaţiile omenirii, în succesiunea lor urcătoare.

Aparatele complicate de care îl vedeţi împresurat nu sînt menite nicidecum să vă impresioneze, deci nu vă mai bateţi capul cu cercetarea lor sau cu absurda însuşire a pronunţiei corecte a termenilor tehnici care le desemnează. Lăsaţi-i pe specialişti să se ocupe de aceste cumplite meşteşuguri, bune să stîlcească limbile şi să încurce mintile. Lăsaţi-i pe artişti să descrie, să reprezinte în piatră, metal ori pe pînză complicata urzeală de fire, cabluri şi tiuliţe, sfere, prisme şi ecrane luminiscente ori luminofore.

Dumneavoastră trebuie să surprindeţi esenţialul, adică omul. Iată-l : aţi putea, desigur, jura că doarme.

N-aveți de unde bănui că, în clipa aceasta chiar, într-unul din ungherele memoriei sale obișnuite încă, dar pe cale să devină fenomenală, se dăltuiește ireversibil una dintre cele mai complicate ecuații ale mecanicii cuantice. Priviți-l cu cîtă seninătate zîmbește prin somn, de parcă în visul lui fericit i s-ar fi arătat un înger. Eroare ! Tocmai acum, creierul său este pe cale să înregistreze spectrul teribil al Hiroșimei. Degeaba încercați să-i descifrați pe față urmele cumplitului efort de memorare la care este supus. Fizionomia lui nu îi va trăda, în nici un fel, munca titanică. Pur și simplu, pentru că nu este vorba despre muncă, ci de un proces neurocibernetic, dirijat dinafară, care nu solicită participarea voinței.

Vă interesează, nu-i așa, semnificația ochiului verde, care pîlpîie calm, cu întreruperi egale, pe fruntea senină a celui adormit ? Ei bine, da, aceasta este dovada sesizabilă că aparatura lucrează, că memoria este avidă încă de cunoștințe, că absoarbe cu sete datele pe care i le comunicăm. Lucirea lui tot mai intensă ne-a derutat și pe noi, la început. Firesc ar fi fost — cel puțin așa socotisem — ca pe măsură ce înmagazinăm simboluri în acest rezervor finit, puterea lui de absorbție să scadă treptat, pînă cînd se va fi stins. Or, am constatat tocmai contrariu și anume, că lăcomia acestui creier dezlănțuit crește vertiginos, o dată cu cantitatea de informație acumulată. Cu cît știe mai multe, cu atît e mai însetat de cunoaștere.

De aici pornește toată nenorocirea. Pentru ca experiența să se poată desfășura, între potențialul negativ al creierului și cel pozitiv al aparatelor trebuie să existe un echilibru. Noi ne așteptam ca diferența să fie maximă la început și apoi să scadă pînă la nivelare. În realitate însă, ea crește mereu și amenință să depă-

şească posibilităţile noastre tehnice. Vom solicita sprijinul tuturor reţelelor de informaţii, ca să putem menţine cantitatea de cunoştinţe transmise în concordanţă cu cererea creierului. Vă temeţi că nu vom reuşi ? Ne temem şi noi.

Acum a sosit momentul să vă întrebaţi ce se va întîmpla dacă echilibrul nu va mai fi menţinut. Singurul răspuns pe care vi-l putem da este invitaţia de a urmări, alături de noi, desfăşurarea experienţei.

*

De ce ţi-e frică nu scapi ! După cum aţi văzut, setea de cunoaştere a acestei minţi omeneşti a depăşit posibilităţile noastre de a i-o satisface. Vă rog să mă credeţi că am făcut tot ce ne stătea în putinţă. Experienţa, aşa cum fusese ea iniţial concepută, a eşuat. Înmagazinarea de cunoştinţe s-a întrerupt. Omul doarme, de astă dată doarme cu adevărat. Nu ne rămîne decît să-i aşteptăm trezirea. Cantitatea de date pe care a acumulat-o este, oricum, considerabilă, şi bănuim că însumarea ei într-o singură minte va duce la descoperiri epocale. Sînteţi nerăbdători ? Vreţi să-l sculăm ? Experţii noştri însă nu sînt de aceeaşi părere. Le e teamă ca nu cumva o deşteptare bruscă, provocată, să îi influenţeze negativ memoria supraîncărcată.

Desigur, mulţi dintre dumneavoastră sînt sceptici. Intrigaţi de faptul că avalanşa de descoperiri epocale ale ultimelor decenii nu numai că n-a reuşit să rezolve marile probleme ale omenirii, dar nici măcar nu i-a făcut pe oameni mai înţelepţi, ei nu aşteaptă prea mare lucru de la această experienţă. Este poziţia cea mai comodă căci, indiferent de rezultat, ei n-au nimic de pierdut, deoarece nu investesc nimic. Nu lor mă adresez, ci celorlalţi, optimiştilor, celor care mai cred încă

în viitor, în vindecarea cancerului, și în dispariția subnutriției, în dezarmare și în existența unor civilizații extraterestre. Pentru voi, succesul experienței noastre poate aduce cheia secularelor enigme, corectarea geoclimei sau exodul cosmic. Iar insuccesul, oricît ar fi de dezolant, știu că nu vă va alunga speranțele fără de care, probabil, nici n-ați putea trăi.

Sîntem conștienți de riscul experienței. Omul supus cutremurătoarei operații poate, bineînțeles, deveni un veritabil titan al contemporaneității, un geniu demiurgic al tuturor geniilor, creatorul unei lumi noi. Încă de aici apar primejdiile : fi-va el un geniu al binelui sau al răului ? Ridicîndu-se deasupra tuturor, ne va mai înțelege oare, îl vom putea noi judeca ? Dar nu numai atît : va suporta efortul colosal la care, fără voia lui, este supus ? Știm foarte bine că omul acesta și-ar putea pierde pînă și memoria obișnuită pe care o stăpînea pînă astăzi, după cum și-ar putea pierde chiar mințile. Nici nu cunoaștem toate procesele ce sînt declanșate de experiență : celula nervoasă ar putea suferi o îmbătrînire rapidă, așa încît, la trezire, omul nostru să fie pe moarte, deși vîrsta organismului său ar rămîne nemodificată. Nu putem face decît presupuneri. Și să așteptăm.

*

Iată-l, în sfîrșit, deschide ochii. Asistența a amuțit. Probabil că și dumneavoastră, în fața aparatelor de recepție, sînteți numai ochi și urechi. Omul ne-a văzut și, pentru o clipă, nu știe ce să creadă. E stînjenitor să te trezești de față cu atîta lume. Acum, însă și-a amintit totul și ne zîmbește. Răsuflăm ușurați, căci prima grijă, aceea ca sănătatea să nu-i fi fost tulburată, ne-a părăsit. O întrebare, tot mai insistentă, ne dă tîrcoale :

s-a schimbat ceva, sau nu s-a schimbat nimic ? Îi folosesc, în vreun fel, tomurile de enciclopedie pe care şi le-a vîrît în cap ? Dar la o asemenea întrebare nu poţi răspunde dintr-o dată. Numai timpul va putea dovedi cum stau lucrurile. Emisiunea noastră se sfîrşeşte aici. Vom reveni.

Omul nostru n-a vădit, în anii de după experienţă, nici un fel de aptitudini creatoare deosebite. Lucra — foarte conştiincios de altfel — într-un mare institut de informaţii, unde memoria şi vastele sale cunoştinţe îi erau de un considerabil folos.

Prietenii mai apropiaţi ne-au mărturisit că vechea lui pasiune de colecţionar continua să se manifeste. În timpul său liber putea fi văzut prin cafenele, iar gurile rele spun că ar fi fost unul dintre cei mai înverşunaţi jucători de bridge din ţinut. Nu lipsea niciodată de la meciurile de fotbal şi cursele de cai, şi circula pe seama lui zvonul că ar fi avut de gînd să se însoare.

Cu cîteva luni înainte de a muri şi exact la 39 de ani şi 13 zile de la încercarea la care fusese supus, el a dat totuşi la iveală dovada neaşteptată a unei gîndiri titanice, în care nimeni nu mai avea încredere. Faptul înregistră un oarecare succes în presă, dar nu i se recunoscu decît o importanţă secundară, întrucît la acea oră produceam deja genii pe bandă rulantă.

29.XII.1967

cuprins

Răsăritul lunii 5
Pastila de antinevralgic 11
R.U.-707 la strîmtoare 16
Singura salvare 56
Autopsia 89
Oracolul 103
Un perpetuum-mobile
de speța a patra 141
Rațiunea absurdului 154
Anabioza 165
Vîrsta memoriei 176

Redactor: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Dat la cules 24.12.1968; Bun de tipar 17.04.1969; Apărut 1969; Comanda nr. 8500; Tiraj 16140; Hîrtie tipar inalt B de 63 g/m² 700×1000/32; Coli editoriale 7,47; Coli de tipar 5,75 A 18.185; C. Z. pentru bibliotecile mici 8R-31

Tiparul executat sub comanda nr. 2 la Întreprinderea Poligrafică „Tiparul", Str. Fabrica de Chibrituri nr. 9—11, București.
Republica Socialistă România.

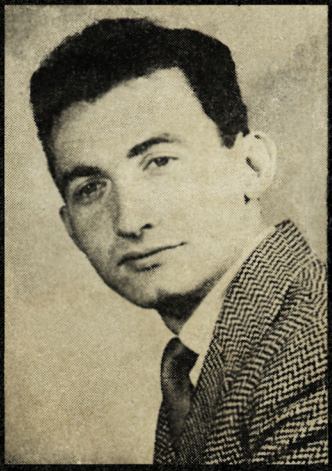

. . . O omenire în care totul ar fi predestinat și dinainte cunoscut și-ar pierde, pur și simplu, existența, ea ar înceta să trăiască, n-ar face decît să repete mecanic, monstruos, o viață ce n-ar mai fi a ei, nu i-ar aparține, o copie lipsită de vigoare a unui program stupid . . .

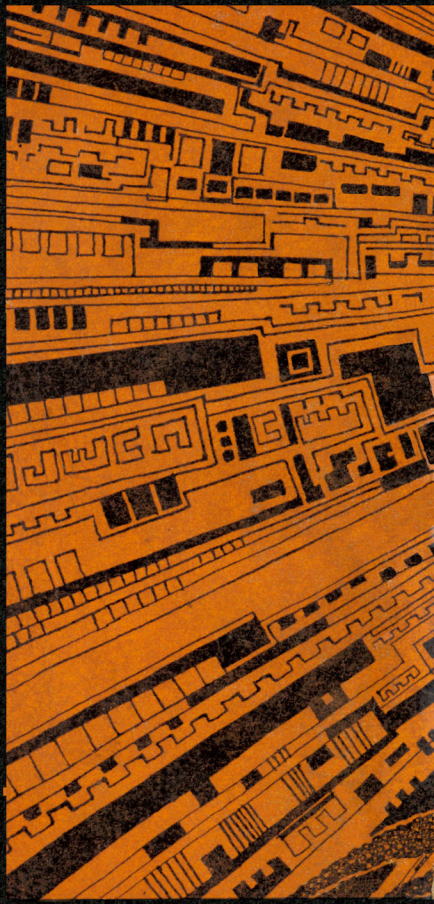

Lei 3,75